

POWIAT SIERPECKI

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU POWIATU SIERPECKIEGO

W LATACH 2009 – 2032

ZAŁĄCZNIK

**DO PLANU GOSPODARKI ODPADAMI
DLA POWIATU SIERPECKIEGO
NA LATA 2009-2012
Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2013-2016**

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
1.1. Wprowadzenie	3
1.2. Ogólna charakterystyka powiatu sierpeckiego	5
1.3. Cele i zadania Programu	7
1.3 Metodyka opracowania Programu	8
1.4. Regulacje prawne w zakresie użytkowania i bezpiecznego usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.....	10
2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i ich wpływ na zdrowie ludzi	14
2.1. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest	14
2.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka	17
2.2.1. Deklaracja Brukselska.....	17
2.2.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka	18
3. Lokalizacja istniejących wyrobów azbestowych i ich stan techniczny	20
4. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu sierpeckiego.....	37
5. Mapa zagrożeń działania azbestu.....	44
6. Możliwości techniczne, organizacyjne i finansowe bezpiecznego gospodarowania wyrobami i odpadami azbestowymi.....	45
6.1. Możliwości organizacyjne	45
6.2. Możliwości techniczne.....	46
6.3. Możliwości finansowe.....	51
7. Harmonogram finansowo-rzeczowy realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009-2032”	51
8. Finansowanie realizacji Programu.....	59
8.1 Możliwości pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na działania związane z usuwaniem azbestu.....	60
8.1.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	60
8.1.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie	61
8.1.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego.....	62
8.1.4 Bank Ochrony Środowiska S.A.	64
9. Wdrażanie i monitoring Programu.	66
10. Wnioski z oddziaływania na środowisko „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009-2032”	69
11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.	73
Załączniki:	
Załącznik nr 1: Procedury dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest	79
Załącznik nr 2: Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.....	97
Załącznik nr 3: Wzór – informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania....	100
Załącznik nr 4: Wzór – informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone.....	101
Załącznik nr 5: Wzór – karty ewidencji odpadu.....	102
Załącznik nr 6: Wzór – karty przekazania odpadu.....	104
Załącznik nr 7: Składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest.....	106

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Azbest jest minerałem znanym od kilku tysięcy lat. Ze względu na swoje zalety, tj. m.in. odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów i innych substancji żrących, a także elastyczność stosowany był szeroko od ponad 100 lat w około 300 wyrobach przemysłowych. Dziś wiemy, że jest szkodliwy dla zdrowia.

19 czerwca 1997 r. Sejm RP przyjął rezolucję w sprawie Programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której Rada Ministrów została wezwana m.in. do opracowania programu zmierzającego do wycofania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Grupa ekspertów wraz z Ministerstwem Gospodarki opracowała „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” jako wynik zobowiązania ww. rezolucji Sejmu oraz realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r., Nr 3 poz. 20 z późn. zm.). Program został przyjęty przez Radę Ministrów w maju 2002 r. Ma on na celu:

- wyeliminowanie zagrożenia pyłem azbestowym dla zdrowia mieszkańców Polski poprzez likwidację oddziaływanie azbestu na środowisko i ludzi,
- sukcesywne unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi podczas demontażu wyrobów azbestowych i składowania odpadów,
- tworzenie składowisk odpadów azbestowych spełniających wymagania ochrony środowiska,
- krzewienie wiedzy o zagrożeniu azbestem wśród mieszkańców i władz samorządowych wszystkich szczebli.

Realizacja Programu założona jest na lata 2002 - 2032. Przewidziano w Programie zadania realizowane na poziomach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym. W Programie, w rozdziale poświęconym szczegółowemu zakresowi zadań realizowanych na poszczególnych poziomach administracji publicznej, określono zadania dla samorządów:

➤ dla zarządu powiatu:

- uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w planach gospodarki odpadami,
- współpracę z lokalnymi mediami szczególnie dla pobudzenia odpowiednich instytucji społecznych i przedstawienie opinii dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest,
- ustalenie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestowym z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologiczne zużycie wyrobów zawierających azbest,

- współpracę z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządami gmin w zakresie zadań wynikających z Programu,
 - współpracę z organizacjami społecznymi wspierającymi Program,
 - sporządzanie informacji w zakresie realizacji zadań „Programu” na terenie powiatu i przekazywanie samorządowi województwa.
- dla rady powiatu:
- nadzorowanie wykorzystania środków finansowych na realizację programu.

Rada Powiatu Sierpeckiego w maju 2004 r. zgodnie z ustawami: o samorządzie powiatowym i o odpadach uchwaliła uchwałą Nr 98/XVI/2004r. „Plan gospodarki odpadami dla POWIATU SIERPECKIEGO”. Dokument ten uwzględnia m.in.:

- w stanie gospodarki odpadami sektora komunalnego na dzień 31 grudnia 2002r. sytuację w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest z sektora budowlanego. Oszacowano, że w mieszkaniowych zasobach komunalnych znajdują się 22 budynki mieszkalne pokryte eternitem o łącznej powierzchni 6800m²,
- Starosta Sierpecki wydał 5 decyzji zezwalających na wytwarzanie odpadów zawierających azbest (zatwierdzających program gospodarki odpadami niebezpiecznymi),
- Starosta Sierpecki wyraził zgodę na magazynowanie odpadów zawierających azbest na wydzielonej kwaterze składowiska odpadów komunalnych w Rachocinie, gmina Sierpc,
- W prognozie zmian w zakresie gospodarki odpadami sektora komunalnego:
 - zwrócono uwagę na specjalne rygory podczas demontażu, transportu i składowania odpadów komunalnych,
 - uwzględniono bezpieczne dla ludzi i środowiska usunięcie (w tym zbieranie i transport) do 2012r 35% pokryć dachowych wyrobów zawierających azbest i zdeponowanie odpadów na składowisku,
 - sporządzanie rocznych informacji o realizacji zadań usuwania wyrobów azbestowych, wykorzystania przyznanych środków finansowych i prowadzenia lokalnej polityki społecznej,
 - edukację ekologiczną społeczeństwa w zakresie postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest,
 - współpracę z PINB w zakresie demontażu pokryć dachowych zawierających azbest.

W projektowanym systemie gospodarki odpadami sektora gospodarczego zaplanowano skorzystanie ze składowiska odpadów azbestowych planowanego do budowy w powiecie plockim.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (j.t. Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.) Zarząd Powiatu Sierpeckiego opracował w 2007r. sprawozdanie z realizacji „Planu gospodarki odpadami w powiecie sierpeckim” za okres od 1 stycznia 2004 r. do 31 grudnia 2006 r.

W sprawozdaniu z wykonania w latach 2004-2006 „Planu gospodarki odpadami dla powiatu sierpeckiego” przedstawiono informację o podjętych przez gminy powiatu sierpeckiego i Starostwo Powiatowe w Sierpcu działaniach w celu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest (5 gmin przeprowadziło inwentaryzację, wykazując 11759m² wyrobów zawierających azbest. Według „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” (lipiec 2007 r.) na terenie powiatu sierpeckiego jest 28980 Mg wyrobów

zawierających azbest, co plasuje powiat na 29 miejscu w województwie mazowieckim, a ze względu na wskaźnik nagromadzenia ($33,9 \text{ Mg/km}^2$) na 35 miejscu w województwie.

W „Programie ochrony środowiska dla powiatu sierpeckiego” zapisano realizację zadania utworzenie powiatowej bazy danych o lokalizacji, ilości i strukturze elementów azbestowych oraz opracowanie harmonogramu ich unieszkodliwienia w latach 2005 – 2012.

Biorąc pod uwagę realizację zapisów zawartych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, który został przyjęty przez Radę Ministrów RP 14 maja 2002 r. oraz zapisy w „Programie ochrony środowiska powiatu sierpeckiego” Zarząd Powiatu Sierpeckiego postanowił opracować „Program usuwania wyrobów zawierających azbest w powiecie sierpeckim na lata 2009-2032”, aby nie tylko wypełnić obowiązki wynikające z przepisów prawa i dokumentów programowych, ale głównie w trosce o bezpieczeństwo i zdrowie mieszkańców powiatu. W celu realizacji zadań Programu konieczne jest zaangażowanie administracji publicznej wszystkich stopni, instytucji i firm. Nakłada to na władze powiatu obowiązek przeanalizowania sytuacji w zakresie stosowania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.

1.2. Ogólna charakterystyka powiatu sierpeckiego

Powiat sierpecki położony jest w środkowej części Polski na Nizinie Mazowieckiej, na północno-zachodnich skrajach województwa mazowieckiego. W zlewni rzeki Skrwy Prawej i Wkry. Graniczy z powiatami: płońskim, żuromińskim, płońskim (woj. mazowieckie) oraz lipnowskim i rypińskim (woj. kujawsko – pomorskie).

W granicach powiatu znajduje się 6 gmin wiejskich i 1 gmina miejska, 207 sołectw. Powierzchnia powiatu wynosi $852,8 \text{ km}^2$, a zamieszkuje w nim ponad 65 tys. mieszkańców. Podział Powiatu Sierpeckiego na jednostki terytorialne przedstawia tabela 1.

Tabela 1: Podział Powiatu Sierpeckiego na jednostki terytorialne wg danych Starostwa Powiatowego w Sierpcu

L.p	Gmina	Rodzaj	Powierzchnia [km²]	Uwagi
1	Gozdowo	wiejska	126,7	
2	Mochowo	wiejska	143,6	
3	Rościszewo	wiejska	115,1	
4	Sierpc	wiejska	150,2	
5	Szczutowo	wiejska	112,6	
6	Zawidz	wiejska	186,0	
7	Sierpc	Miasto	18,6	

Na strukturę przestrzenną powiatu składają się: obszar zurbanizowany Sierpca oraz tereny wiejskie z dość znacznym zróżnicowaniem zasobów i wyposażeniem. Ośrodki gminne stanowiące siedzibę władz gminnych są jednocześnie jednostkami obsługi mieszkańców gminy. Na terenach cennych przyrodniczo rozwija się budownictwo letniskowe. W obszarze powiatu występuje duża ilość zespołów pałacowo-parkowych, liczne zabytki sakralne, w Sierpcu historyczny układ urbanistyczny z zabytkami architektonicznymi oraz Muzeum Wsi

Mazowieckiej. Występują też zdekapitalizowane obszary likwidowanych organizacji i przedsiębiorstw gospodarki uspołecznionej. Wiele budynków mieszkalnych, zagrodowych, przemysłowych krytych jest płytami azbestowo-cementowymi. Przez teren powiatu przebiega około 36 km drogi krajowej Nr 10 Warszawa – Szczecin, 4 drogi wojewódzkie o długości łącznej 90 km, ponad 720 km dróg powiatowych i 480 km dróg gminnych i linie kolejowe. Powiat ma charakter typowo rolniczy. Użytki rolne stanowią 78,6% powiatu. Powiat słynie z produkcji drobiu i mleka. Na terenie powiatu działa blisko 3000 podmiotów gospodarczych, w tym zakłady przetwórstwa mięsnego („Olewnik”), produkcji pasz (Cargill Polska Sp. Z o.o), piwa (Kasztelan, Browar Sierpc S.A), mleczarskiego (Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska), podmioty z branży usług i handlu. Wielu mieszkańców pracuje w Płocku. Pomimo funkcjonowania licznych firm na terenie powiatu sierpeckiego wciąż istotnym problemem jest bezrobocie sięgające ponad 20%. Na terenie powiatu funkcjonuje 45 szkół, w tym 30 podstawowych, 11 gimnazjów, 4 szkoły ponadgimnazjalne. W Sierpcu funkcjonuje Wydział Zamiejscowy Inżynierii Kształtowania Środowiska Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Opiekę zdrowotną zapewnia 7 publicznych i 8 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. W domu pomocy społecznej znajdują opiekę ludzie starsi i niepełnosprawni. Edukację ekologiczną prowadzą: samorządy, placówki oświatowe, ośrodki kultury. Korzystający ze środowiska, urzędnicy gmin, nauczyciele uczestniczą w programach edukacyjnych RCEE w Płocku i ZO LOP w Płocku. Działalność kulturalną prowadzą Muzeum Wsi Mazowieckiej, gminne ośrodki kultury, stowarzyszenia kulturalne, turystyczne, biblioteki, ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich.

Bogate i ciekawe jest ukształtowanie terenu, którego elementy związane są z działalnością akumulacyjną lodolodu bałtyckiego zlodowacenia środkowopolskiego. Bogata mozaika form, znaczne wysokości względne, pełna gama ekspozycji czynią powiat pięknym, tajemniczym i bogatym krajobrazowo.

Według WIOŚ w Warszawie powiat sierpecki pod względem jakości powietrza został sklasyfikowany w strefie A (ze względu na ochronę zdrowia i roślin) co oznacza, że nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnych w powietrzu.

Na obszarze powiatu występują dwa poziomy wodonośne: czwartorzędowy znajdujący się na głębokości 20÷150 m i łączący się z warstwami trzeciorzędowymi ze względu na brak warstw izolacyjnych w partiach stropowych trzeciorzędowych. Głównym poziomem użytkowym jest poziom czwartorzędowy (większe zasoby). Zanieczyszczenia wód wiążą się z obszarami, gdzie brak izolacji w stropie. Piętro trzeciorzędowe tworzą: miocen i oligocen, występujący na głębokości 180÷250 m (dobrze izolowany). Wody powierzchniowe płynące to Skrwa Prawa z dopływami, płynąca w woj. kujawsko – pomorskim i mazowieckim i dopływ Wkry. Badaniami monitoringowymi objęte są: Skrwa Prawa i Sierpienica. Wody w przeważającej większości zaliczane są do IV i V klasy czystości. Sieć hydrograficzną uzupełniają mniejsze ciekły, kanały (Blizno, Pszczele, Stropkowo) oraz jeziora (Urszulewskie, Szczutowskie, Bledzewskie). Ogólnie długość rzek i kanałów w powiecie wynosi 223,43 km. W powiecie występuje jeden zbiornik – Budy Milewskie. Zasoby surowców stanowią głównie piaski i iły z domieszką żwirów. Zarejestrowano w powiecie 9 wyrobisk.

Szata roślinna jest bardzo przekształcona przez człowieka. Obszar powiatu sierpeckiego odznacza się jednym z najniższych w Polsce wskaźników lasistości (13,5%). Na terenie powiatu znajduje się 120 użytków ekologicznych o powierzchni 124 ha, obszary krajobrazu chronionego (Przyrzecze Skrzy Prawej i Dolina Raciążska), 3 zespoły przyrodniczo-

krajobrazowe, ponadto 36 pomników przyrody. Flora i fauna powiatu sierpeckiego jest bogata i występuje tu wiele gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną. Znaczną uciążliwość dla mieszkańców stanowią zanieczyszczenia powietrza i hałas komunikacyjny, zwłaszcza przy trasach komunikacyjnych (droga krajowa Nr 10).

Korzystna jest infrastruktura ochrony środowiska. 84,1% mieszkańców korzysta z wody pobieranej z wodociągów, a 42,8% mieszkańców powiatu z oczyszczalni ścieków. Jeden mieszkaniec średnio wytwarza 207 kg/rok odpadów komunalnych. Funkcjonują dwa składowiska odpadów: w Rachocinie i Gozdowie. Przez teren powiatu przebiega system gazociągów wysokiego (gazociąg Jamał - Europa Zachodnia) i niskiego ciśnienia.

Ze względu na walory przyrodnicze, krajobrazowe, zasoby wód, liczne zabytki władze powiatu sierpeckiego stawiają na zrównoważony rozwój powiatu. Aby zapewnić pełną rekreację, rozrywkę, wypoczynek i turystykę i uwzględnić aspekty zdrowotne mieszkańców i gości należy usunąć z terenu powiatu wszelkie źródła zagrożenia zdrowia ludzi i środowiska. Koniecznym jest więc usunięcie z terenu powiatu sierpeckiego także źródeł zagrożenia azbestem. Dlatego należy podjąć działania w celu włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, użytkowników obiektów użyteczności publicznej dysponujących dziś wyrobami zawierającymi azbest do realizacji razem z władzami powiatu i gmin „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest”

1.3. Cele i zadania Programu

Głównym celem niniejszego Programu jest wskazanie działań, mechanizmów i źródeł finansowania, które pozwolą na wyeliminowanie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego i spowodują, że powiat będzie wolny od zagrożeń tego niebezpiecznego zanieczyszczenia. Realizacja Programu planowana jest w horyzoncie czasowym lat 2009-2032, co jest zgodne z zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” oraz „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” stanowiącego załącznik do „Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015.

Cele szczegółowe Programu to:

- pełna inwentaryzacja obiektów zawierających azbest,
- oczyszczenie obszaru powiatu sierpeckiego ze stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu o zagrożeniach azbestu dla zdrowia ludzi,
- doprowadzenie, w horyzoncie czasowym do 2032 r., do spełnienia wymogów ochrony środowiska i zdrowia ludzi,
- zapoznanie mieszkańców z metodami bezpiecznego usuwania, transportu i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Zadania Programu

Realizacja ww. celów wymaga podjęcia następujących zadań, które zostaną uwzględnione w Programie:

- oszacowanie ilości wyrobów azbestowych oraz ich rozmieszczenie na terenie powiatu sierpeckiego,
- dokonanie oceny stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest w perspektywie do 2032 roku,
- oszacowanie jednostkowych kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie możliwości technicznych, organizacyjnych, finansowych bezpiecznego gospodarowania odpadami azbestowymi,
- organizacja kampanii edukacyjnej w zakresie prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- określenie mechanizmów dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych,
- określenie źródeł finansowania prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpraca władz powiatu z innymi organami administracji publicznej i firmami w zakresie usuwania azbestu,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu.

Przewidywani uczestnicy Programu:

Program adresowany jest do:

- wszystkich mieszkańców powiatu sierpeckiego,
- szkół wszystkich typów,
- administracji samorządowej: gmin powiatu sierpeckiego, Powiatu Sierpeckiego i Województwa Mazowieckiego,
- Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie, Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, Państwowego Okręgowego Inspektora Pracy,
- właścicieli nieruchomości, na których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest,
- wszystkich przedsiębiorców, firm, jednostek organizacyjnych dysponujących wyrobami zawierającymi azbest lub gospodarujących odpadami zawierającymi azbest w powiecie sierpeckim,
- organizacji społecznych,
- mediów.

1.3 Metodyka opracowania Programu

Niniejszy Program został opracowany we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Sierpcu, Urzędem Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego, Państwowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Sierpcu, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Warszawie Delegatura w Płocku, gminami powiatu sierpeckiego, firmami działającymi na terenie powiatu sierpeckiego w zakresie usuwania wyrobów azbestowych. Starostwo Powiatowe w Sierpcu uzyskało informacje z gmin i PINB w Sierpcu oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego o wyrobach zawierających azbest i ich występowaniu. Autor Programu przeprowadził rozmowy z przedstawicielami Urzędu Miasta

Sierpca, pozostałych Urzędów Gmin dotyczące występowania wyrobów azbestowych i gospodarowania odpadami azbestowymi.

Wymienione powyżej instytucje i organy udostępniły posiadane informacje będące istotnym źródłem danych służących analizie aktualnego stanu w zakresie gospodarowania wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

Do opracowania Programu wykorzystano następujące materiały i informacje:

1. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – Rada Ministrów, maj 2002 r.
2. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” – załącznik Nr 23 do „Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza w latach 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015”, Warszawa 2007r.
3. Sprawozdanie Zarządu Powiatu Sierpeckiego z 2007 r. z realizacji Planu gospodarki odpadami dla powiatu - dotyczące planu gospodarki odpadami w powiecie sierpeckim za okres od 1 stycznia 2004 r. do 31 grudnia 2006 r.
4. Informacje o wyrobach zawierających azbest i miejscach ich wykorzystywania od osób fizycznych, zarządców budynków i obiektów, osób prawnych opracowane zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. Nr 192, poz.1876) – dane od Burmistrza Miasta Sierpca i Gmin oraz Marszałka Województwa Mazowieckiego – na dzień 20.10.2008 r.
5. Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (zał. Nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest - Dz.U. 2004 nr 71 poz. 649) – dane od Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Sierpcu.
6. Informacje o decyzjach zatwierdzających program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest oraz informacje dotyczące wytwarzania i gospodarowania odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest wytwarzanymi w ilości do 0,1 Mg/rok – od Starosty Sierpeckiego.
7. Programy usuwania wyrobów zawierających azbest z gminy Mochowo i miasta Sierpca – projekt.

Korzystano także z opracowań:

1. „Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r.” – WIOŚ 2007 r.
2. „Poradnik stosowania przepisów i procedur dotyczących pozyskiwania z krajowych i zagranicznych funduszy pomocowych dodatkowych środków finansowych na usuwanie materiałów zawierających azbest” – Warszawa 2006 r.
3. Materiały konferencyjne Ministerstwa Gospodarki „Wygrać z azbestem” – Ministerstwo Gospodarki 2006 r.

4. „Ocena stanu technicznego wyrobów azbestowych” – Warszawa, 2006 r.
5. „Zdrowotne, techniczne, prawne oraz finansowe aspekty zagospodarowania wyrobów zawierających azbest” – Warszawa, 2005 r.
6. „Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest” – Warszawa, 2001 r.

Dokonano wizji terenowej gmin, przeprowadzono rozmowę z dyrektorem Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Sierpcu, będącym zarządzającym składowiskiem odpadów w Rachocinie. Przeprowadzono rozmowy z niektórymi firmami zajmującymi się demontażem wyrobów zawierających azbest, zbieraniem i magazynowaniem odpadów azbestowych.

Na podstawie ww. informacji, uwzględniając zapisy obowiązujących aktów prawnych dotyczących Prawa ochrony środowiska, ustaw: o odpadach i zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, rozporządzeń wykonawczych przygotowano projekt „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego”.

Projekt Programu umieszczono na stronie internetowej Powiatu Sierpeckiego na okres 21 dni z możliwością składania uwag i wniosków przez społeczeństwo, z możliwością bezpośredniej prezentacji projektu Programu.

Następnie ostateczną wersję programu Zarząd Powiatu Sierpeckiego przedstawił do uchwalenia Radzie Powiatu Sierpeckiego.

1.4. Regulacje prawne w zakresie użytkowania i bezpiecznego usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

Regulacje prawne dotyczące użytkowania i bezpiecznego usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest są rozproszone i dotyczą różnych dziedzin (ochrona środowiska, ochrona zdrowia, budownictwo). Biorąc pod uwagę zakres przedmiotowego opracowania poniżej wymieniono najważniejsze z nich.

Konwencja Nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986 r. — dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu.

Konwencja Nr 162 dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu - przyjęta została w dniu 04 czerwca 1986 roku na Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie. Konwencja określa zasady ogólne oraz środki zapobiegawcze w postępowaniu w zakresie ochrony przed szkodliwością azbestu w miejscu pracy. Przepisy Konwencji dotyczą także prac rozbiórkowych i usuwania azbestu z budynków lub budowli oraz określają obowiązki pracodawców oraz organów władz dotyczące informacji i szkolenia w zakresie ochrony zdrowia przed narażeniem na azbest.

Dyrektywy UE

Wyszczególnione poniżej przepisy Unii Europejskiej regulują postępowanie ze szkodliwymi dla zdrowia ludzkiego substancjami chemicznymi, w tym również azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Większa część tych regulacji dotyczy ochrony zdrowia osób zatrudnionych przy pracach w kontakcie z wyrobami zawierającymi szkodliwe materiały, wprowadzając szczegółowe ograniczenia i specjalne wymagania dla metod pracy oraz środków zabezpieczających ludzi. Druga część regulacji dotyczy ochrony środowiska, metod pomiarów zanieczyszczenia włóknami i pyłem azbestu, a także metod zabezpieczenia przed emisją tych

szkodliwych substancji. Wiele zapisów w poszczególnych dyrektywach stanowią regulacje dotyczące obowiązków pracodawców w zakresie ochrony pracowników i otoczenia miejsca prac przed zagrożeniami, wynikającymi z możliwości uwalniania się pyłu i włókien azbestu, w czasie trwania robót przy produkcji, zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających te składniki. W aktach prawnych Unii Europejskiej dotyczących azbestu znajdują się też wskazówki i wytyczne dla państw członkowskich dotyczące wprowadzania w życie przepisów regulujących problematykę azbestu, a także form i metod pomocy, szkolenia i kontroli - w celu stworzenia odpowiednich warunków dla sprawnego wdrożenia nowych przepisów.

1. Zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 172 z dnia 24 czerwca 1986 r. - dotyczące ochrony pracowników przed działaniem azbestu.
2. Dyrektywa Rady Nr 80/1107/EWG z dnia 27 listopada 1980 r. - w sprawie ochrony osób narażonych na ekspozycję szkodliwych substancji (ze zmianami wynikającymi z dyrektywy Nr 91/322/EWG z dnia 29 maja 1991 r.).
3. Dyrektywa Rady Nr 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. - o ochronie pracowników przed zagrożeniem związanym z narażeniem na działanie azbestu w pracy (znowel. Dyrektywą Rady Nr 91/382/EWG).
4. Dyrektywa Rady Nr 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. - w sprawie ochrony pracowników przed narażeniem na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy (znowelizowana Dyrektywą Rady Nr 99/3 8/WE).
5. Dyrektywa Rady Nr 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. - o dopuszczalnym stężeniu włókien azbestu (uzupełnienie do Dyrektywy Nr 83/477/EWG).
6. Dyrektywa Rady Nr 94/33/EWG z dnia 22 czerwca 1994 r. - w sprawie ochrony młodocianych w miejscu pracy.
7. Dyrektywa Rady Nr 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. - w sprawie odpadów.
8. Dyrektywa Rady Nr 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. - w sprawie zasad prawa, przepisów i środków administracyjnych krajów członkowskich Wspólnoty Europejskiej, jak również odnoszących się do ograniczeń w zakresie handlu i stosowania substancji niebezpiecznych.
9. Dyrektywa Rady Nr 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. - w sprawie ujednoczenia ustawodawstwa, przepisów i postanowień krajów członkowskich.
10. Dyrektywa Rady Nr 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. - jako uzupełnienie do Dyrektywy Nr 76/769/EWG.
11. Dyrektywa Rady Nr 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1987 r. - o ochronie bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy.
12. Dyrektywa Rady Nr 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. - w sprawie zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczenia środowiska azbestem.
13. Dyrektywa Rady Nr 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. - w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących produktów budowlanych.
14. Dyrektywa Rady Nr 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. - w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących wprowadzania ograniczeń w zakresie rozprowadzania na rynku i stosowania niebezpiecznych substancji i wyrobów technicznego zastosowania.

15. Dyrektywa Rady Nr 84/360/EWG z dnia 28 czerwca 1984 r. - w sprawie zanieczyszczeń środowiska przez zakłady przemysłowe.
16. Dyrektywa Rady Nr 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. - w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed niebezpieczeństwem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy.
17. Dyrektywa Rady 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. - w sprawie składowania odpadów.
18. Dyrektywa Rady 91/689/WE z dnia 12 grudnia 1991 r. - w sprawie odpadów niebezpiecznych.
19. Rozporządzenie Rady 259/93 z dnia 1 lutego 1993 r. - w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie Wspólnoty, do Wspólnoty i poza jej obszar.
20. Dyrektywa Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. nowelizująca Dyrektywę 85/337/EWG - w sprawie oceny oddziaływania niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć na środowisko.
21. Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. - w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli.
22. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny skutków oddziaływania na środowisku niektórych planów i programów.
23. Dyrektywa Rady 91/692/WE z dnia 23 grudnia 1991 r. w sprawie normalizacji i racjonalizacji sprawozdań dotyczących realizacji niektórych Dyrektyw Rady dotyczących środowiska.

Tabela. 2 Wykaz aktów prawnych związanych z bezpiecznym usuwaniem wyrobów azbestowych

Lp.	Akt prawny	Nr dziennika ustaw
<i>Ustawy</i>		
1.	Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych	Dz.U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.
2.	Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych	Dz.U nr 11, poz. 84 z późn. zm.
3.	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach	Tekst jednolity Dz. U. 2007 Nr 39, poz. 251 z późn. zm.
4.	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska	Tekst jednolity Dz.U. 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.
5.	Ustawa z dnia 30 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym	Tekst jednolity Dz.U. 2005 nr 108 poz. 908
6.	Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.	Tekst jednolity Dz.U. 2004 nr 3 poz. 20
7.	Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane	Tekst jednolity z 2006 r. Dz.U. Nr 156, poz. 118 ze zmianami
Rozporządzenia		
8.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 15 grudnia 2007 r. w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat i sposobu przedstawiania tych informacji i danych	Dz.U. Nr 225, poz. 1935

Lp.	Akt prawny	Nr dziennika ustaw
9.	Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 7 września 2005r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczenia odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu	Dz.U. Nr 186, poz. 1553 ze zmianami
10.	Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dn. 14 lutego 2006 roku w sprawie wzorów dokumentów stosowych na potrzeby ewidencji odpadów	Dz. U. Nr 30 poz. 213
11.	Rozporządzenie Rady Ministrów, z dn. 20 grudnia 2005 roku w sprawie opłat za korzystania ze środowiska	Dz. U. Nr 260 poz. 2176 ze zmianami
12.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji	Dz.U. nr 260 poz. 2181
13.	Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów	Dz.U. nr 216, poz. 1824
14.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbecie	Dz.U. nr 189, poz. 1603
15.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest	Dz.U. nr 131, poz. 1100
16.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji	Dz.U. nr 13, poz. 109
17.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest	Dz.U. nr 185, poz. 1920
18.	Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest	Dz.U. nr 71, poz. 649
19.	Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko	Dz.U. Nr 257, poz. 2573 z późn. Zm.
20.	Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest	Dz.U. nr 192, poz. 1876
21.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk	Dz.U. 61, poz. 5492
22.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska	Dz.U. Nr 175, poz. 1439
23.	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych.	Dz.U. Nr 237, poz. 2011
24.	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie kursów dokształcających dla kierowców przewożących towary niebezpieczne.	Dz.U. Nr 236, poz. 1987
25.	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych	Dz.U. Nr 236, poz. 1986
26.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów	Dz.U. Nr 220,poz. 1858
27.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu	Dz.U. Nr 1 z 2003, poz. 12

Lp.	Akt prawny	Nr dziennika ustaw
28.	Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.	Dz.U. Nr 217, poz. 1833
29.	Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny	Dz.U. Nr 191, poz. 1595
30.	Rozporządzenie Ministra Środowiska, z dn. 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów	Dz. U. Nr 112, poz. 1206
31.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dn. 11.09.1996 r. w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na czynniki	Dz.U. Nr 121, poz. 571
32.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości	Dz.U. Nr 122, poz. 1055

2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i ich wpływ na zdrowie ludzi

2.1. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

Azbest jest nazwą handlową grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami różnych metali (głównie magnezu i żelaza). W zależności z jakim metalem krzemiany tworzą związek, wyróżnia się kilka typów azbestu o różnej szkodliwości dla zdrowia. Najczęściej spotykanymi odmianami azbestu są:

- azbest chryzotylowy – chryzotyl (azbest biały) $[3 \text{ MgO}_2 \cdot \text{SiO}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}]$ – minerał serpentynowy,
- azbest krokidolitowy – krokidolit (azbest niebieski) $[\text{NaFe}(\text{SiO}_3)_2\text{FeSiO}_3\text{H}_2\text{O}]$ – minerał amfibolowy,
- azbest amozytowy – amozyt (azbest brązowy) $[(\text{FeMg})_7\text{SiO}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}]$ – minerał amfibolowy,

Najgroźniejszy jest azbest **niebieski (krokidolit)**. Największe zastosowanie przemysłowe ma azbest **biały (chryzotyl)**, następnie azbest **niebieski (krokidolit)** oraz **brązowy (amozyt)**.

Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne takie, jak: wytrzymałość na rozciąganie, odporność na bardzo wysokie temperatury, odporność na działanie chemikaliów, kwasów, zasad, wody morskiej. Ma własności dźwiękochłonne, źle przewodzi ciepło. Charakteryzuje się także dużą sprężystością i wytrzymałością mechaniczną. Cechy te spowodowały, że znalazł on zastosowanie w wyrobie bardzo różnorodnych produktów.

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- grupę serpentynów (chryzotyli),
- grupę azbestów amfibolowych.

Grupę serpentynową charakteryzują znacznie dłuższe włókna niż grupę amfibolową.

Azbest chryzotylowy różni się od azbestu amfibolowego właściwościami fizycznymi i chemicznymi. Azbest chryzotylowy jest wytrzymały, elastyczny, ognioodporny, źle przewodzi ciepło, elektryczność, jest odporny na alkalia ale rozkłada się w kwasie solnym. Azbest amfibolowy jest kruchy i odporny na działanie kwasów. Azbest topi się w temperaturze rzędu 1500°C .

Wyroby zawierające azbest oraz odpady azbestowe można również podzielić w zależności od trwałości i ilości zastosowanego spoiwa wiążącego na:

- **miękkie** (łamliwe, kruche) o gęstości $< 1000 \text{ kg/m}^3$ np. sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu, płyty i uszczelki w złączach rur, zaworów z gorącą wodą lub parą itp.
- **twarde** (niekruche, sztywne) o gęstości $> 1000 \text{ kg/m}^3$. Są to najpowszechniej występujące w krajowym budownictwie wyroby zawierające azbest np. płyty azbestowo – cementowe faliste, rury azbestowo-cementowe, złącza, listwy, gąsiorzy wykonane z azbestocementu.

Główną przyczyną aktywności kancerogennej azbestu jest wydłużony kształt jego cząstek, a więc kształt typu włókno. Krytyczne wymiary włókien respirabilnych azbestu to włókna o długości $L > 5 \mu\text{m}$, średnicy $d < 3 \mu\text{m}$ i stosunku długości do średnicy włókien $L/d \geq 3:1$.

Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest klasyfikuje się w dwóch klasach:

Klasa I – wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m^3 definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniu mechanicznemu (z emisją włókien azbestu do otoczenia).

Klasa II – wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m^3 definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu.

Zakres zastosowań wyrobów zawierających azbest

Azbest posiada cały szereg właściwości fizyczno-chemicznych poszukiwanych przez producentów wyrobów. Jest wysoce odporny termicznie i chemicznie. Daje się stosunkowo łatwo pozyskiwać i obrabiać. Posiada łatwość tworzenia trwałych komponentów pomiędzy włóknami azbestu, a wypełniaczami (lepiszczem) typu azbesto-cement, azbesto-guma, azbesto-kauczuk, polichlorek winylu czy asfalt. Komponenty pozyskane drogą domieszania włókien azbestu i lepiszcza charakteryzują się większą odpornością na temperaturę, odpornością na ścieranie i rozciąganie (związane ze sprężystością włókien). To wszystko decyduje o powszechności zastosowania samego, czystego azbestu, oraz w połączeniu z wieloma komponentami, w wielu gałęziach przemysłu, transportu, w budownictwie, elektrociepłownictwie, a także kolejnictwie. Znanych jest kilka tysięcy zastosowań azbestu. Najważniejsze przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Zastosowanie azbestu

Klasa wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
I	masy azbestowe natryskowe	izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych, izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej,
I	sznury	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin, nagrzewnice, rekuperatory, kominy przemysłowe,
I	tektura azbestowa	izolacja termiczna i uszczelnienia w instalacjach przemysłowych, aparaturze kontrolno-pomiarowej i laboratoryjnej,
I	płyty azbestowo-kauczukowe	uszczelnianie urządzeń przemysłowych pracujących w środowisku agresywnym,

Klasa wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
I	wyroby tekstylne z azbestu (rękawice i tkaniny azbestowe)	ochrona pracowników,
I	masa lub tektura azbestowa	drobne urządzenia w gospodarstwach domowych, np. żelazka, płytki kuchenne, piece akumulacyjne,
I	materiały i wykładziny cierne zawierające azbest	hamulce i sprzęgła,
I	masy ognioodporne zawierające azbest	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin,
II	plyty azbestowo-cementowe faliste i gąsiory	pokrycia dachowe, balkony,
II	plyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane	ściany osłonowe, ściany działowe, elewacje zewnętrzne, osłona ścian przewodów windowych, szybów, wentylacyjnych i instalacyjnych, chłodnie kominowe, chłodnie wentylatorowe,
II	plyty azbestowo-cementowe płaskie „karo”	pokrycia dachowe elewacje zewnętrzne
II	plyty azbestowo-cementowe suchoformowane „kolorys”, „acekol” i inne	elewacje zewnętrzne, osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, ściany działowe,
II	rury azbestowo-cementowe (bezcisnieniowe i ciśnieniowe)	przewody kanalizacyjne i wodociągowe, rynny spustowe na śmieci, przewody kominowe,
II	otuliny azbestowo-cementowe	izolacja urządzeń ciepłowniczych i innych, przemysłowych,
II	kształtki azbestowo-cementowe budowlane	przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony rurociągów ciepłowniczych, osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych,
II	kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	przegrody izolacyjne w aparatach i urządzeniach elektrycznych,
II	plytki PCV	podłogi w blokach mieszkalnych,
I lub II	plyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne	osłony ognioodporne i przeciwpożarowe w budynkach przemysłowych (kotłownie), izolacja urządzeń grzewczych, grodzie przeciwożniowe w okrętownictwie,

Tabela 4. Systemy budownictwa stosujące materiały azbestowo-cementowe

L.p.	Nazwa systemu	Forma zastosowania materiału	Miejsce zastosowania
1	OWT i WK70	Płyta azbestowo-cementowa w postaci płyt warstwowych.	Ściany osłonowe i loggia w budynkach monolitycznych ACRUM
2	SBM-75	Płyta azbestowo – cementowa od zewnątrz	Ściany osłonowe „Progar” na ruszcie drewnianym LSO-D. Ściany osłonowe „Progar” na ruszcie stalowym LSO-S. Ściany osłonowe Gdańsk
3	System ram H (ze ścian WW-78)	Płyta azbestowo – cementowa jako element płyt warstwowych w ścianach osłonowych	Ściany „BISTYP-2”, „BISTYP-3”, i „BISTYP-4” stosujące płyty PW3/4, PŻ/3W, ściany osłonowe „Skald”

W przemyśle chemicznym azbest stosowany jest do elektrolitycznej produkcji chloru.

Dziś większość wyrobów otrzymywanych na bazie azbestu posiada swoje zamienniki (wyjątkiem są diafragmy i wały ciągnione w produkcji szkła przy czym diafragmy elektrolitycznych powinny być wycofane z użycia z dniem 1.01.2008 r.).

W wyniku demontażu, rozbiórki, wyburzeń, usunięcia wyrobów zawierających azbest z obiektów powstają odpady zawierające azbest. Rozporządzenie Ministra Środowiska z 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) ściśle wymienia rodzaje odpadów zawierających azbest (odpady niebezpieczne) Są to:

- 06 07 01 - odpady azbestowe z elektrolizy (z produkcji chloru i chlorowców)
- 06 13 04 - odpady z przetwarzania azbestu (z procesów nieograniczonych)
- 10 11 81 - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)
- 10 13 09 - odpady zawierające azbest z produkcji elementów azbestowo - cementowych
- 15 01 11 - opakowania metali zawierające niebezpieczne elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11 - okładziny hamulcowe zawierające azbest
- 16 02 01 - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest
- 17 06 01 - materiały izolacyjne zawierające azbest
- 17 06 05 - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

2.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka

2.2.1. Deklaracja Brukselska

W dniach 22-23 września 2005 r. w Brukseli odbyła się europejska konferencja w sprawie azbestu. W preambule Deklaracji Brukselskiej stwierdzono, że „azbest pozostaje w Europie głównym czynnikiem rakotwórczym w środowisku pracy. Wyroby azbestowe są obecne w europejskich domach, budynkach użyteczności publicznej i w infrastrukturze, a wyroby azbestowe w naszym środowisku w dalszym ciągu, w stopniu trudnym do oszacowania, są przyczyną chorób i umieralności”.

Deklaracja Brukselska zaleca m.in.:

- rygorystyczne przestrzeganie przepisów prawa dot. aspektów zdrowotnych i bezpieczeństwa pracy z azbestem,
- zmianę oznakowania wyrobów azbestowych (etykieta z czaszką i skrzyżowanymi pieszczelami – jak inne czynniki rakotwórcze),
- wprowadzenie obowiązku audytu budynków użyteczności publicznej do 2007r. i budynków mieszkalnych do 2008 r.

Źródła narażenia na działanie azbestu:

Źródła narażenia na działanie azbestu, a tym samym ryzyko zachorowań na skutek wdychania przez organizm ludzki pyłu azbestowego, można podzielić na:

- związane z narażeniem niezawodowym człowieka,
- narażeniem zawodowym człowieka.

Narażenie niezawodowe na działanie azbestu może wystąpić:

- na terenach sąsiadujących z terenami przemysłowymi np. zakłady stosujące wyroby azbestowe, dzikie wysypiska odpadów zawierających azbest, nielegalne składowanie odpadów azbestowych z odpadami komunalnymi itp.
- u członków rodzin pracowników nieprzestrzegających przepisów i zasad bezpieczeństwa przy usuwaniu, demontażu, transporcie i składowaniu odpadów zawierających azbest,
- przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu,

- w obszarze zabudowy miejskiej i wiejskiej w wyniku uszkodzeń mechanicznych i korozji chemicznej i biologicznej ścian osłonowych i pokryć dachowych,
- w obiektach, pomieszczeniach wewnętrznych w wyniku użytkowania wyrobów azbestowych stosowanych jako izolacje ognioodporne, akustyczne, wentylacyjne itp.

Narażenie zawodowe na działanie azbestu może występować na stanowiskach:

- poboru prób do badań,
- demontażu wyrobów azbestowych,
- pakowania, załadunku, rozładunku, unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Azbest dobrze zabezpieczony i nieuszkodzony nie stanowi zagrożenia.

2.2.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka

Aktualnie azbest znajduje się w wykazie substancji niebezpiecznych stanowiących załącznik do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz.U. 2005 nr 201, poz. 1674) pod numerem indeksowym 650013006 jako substancja o udokumentowanym działaniu rakotwórczym I kategorii, stanowiąca poważne zagrożenie zdrowia w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe. Chorobotwórcze działania azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiar tworzących go włókien a przede wszystkim stężenie włókien i czas trwania narażenia, a więc kumulowana dawka pyłu azbestu w ciągu całego życia osobniczego, określana iloczynem średniego stężenia pyłu i czasu trwania ekspozycji oraz efektywność biologicznych mechanizmów oczyszczania układu oddechowego. Nie stwierdzono patologii wynikających z przyczyn wchłonięcia do organizmu włókien azbestu drogą pokarmową (np. przez spożywane płyny lub środki spożywcze).

Niebezpieczne jest wchłanianie włókien drogą oddechową. Wyniki badań epidemiologicznych i eksperymentalnych niebicie wykazały, że patogenne działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu.

Biologiczna aktywność włókien azbestu ma związek ze stopniem penetracji i ilością pyłu w dolnej części układu oddechowego, który zależy od cech fizycznych i właściwości aerodynamicznych włókna. Szczególnie istotna jest średnica poszczególnych włókien. Włókna o średnicy powyżej 5 μm odkładają się w górnej części dróg oddechowych, podczas, gdy cienkie o średnicy mniejszej niż 3 μm , przenoszone są do końcowych odcinków dróg oddechowych.

W przemieszczaniu się włókien istotną rolę odgrywa ich kształt. Skręcone włókna chryzotyłu o dużej średnicy mają tendencję do zatrzymywania się wyżej, niż igłowate włókna amfiboli, które z łatwością przenoszone są do obrzeży płuc. Wyniki dotychczasowych badań wskazują, że zatrzymywanie chryzotyłu w górnych drogach układu oddechowego jest bardziej prawdopodobne niż zatrzymywanie amfiboli. Usuwanie zaś chryzotyłu z płuc jest również bardziej skuteczne niż usunięcie amfiboli.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego, zależne od stężenia i czasu trwania ekspozycji, stanowią włókna respirabilne, tj. takie, które z powietrzem dostają się do pęcherzyków płucnych, skąd mogą penetrować tkankę płucną. Włókna respirabilne poniżej 5 μm częściowo są wydalane oraz pochłaniane przez makrofagi na drodze mechanizmu oczyszczania układu oddechowego, natomiast włókna o długości powyżej 5 μm są zatrzymywane, przy czym najbardziej szkodliwe jest wnikanie do układu oddechowego włókien o długości około 20 μm .

Azbest, mimo swojej powszechności występowania jako składnik kontaminacyjny środowiska nie wydaje się być tak niebezpieczny jak na przykład w środowiskach pracy (oddziaływanie zawodowe i pozazawodowe). Dotychczasowe badania epidemiologiczne prowadzone na populacjach generalnych nie potwierdziły stopnia negatywnego wpływu małych dawek zanieczyszczeń środowiskowych, na przykład pochodzenia komunalnego, na organizm. Dotyczy to zwłaszcza specyficznych chorób, jakie wywołuje azbest w organizmie ludzkim, kiedy dostaje się do niego w dużych dawkach.

Poziomy zanieczyszczeń miejskich, które uważane są za stosunkowo wysokie a zwłaszcza zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego włóknami azbestu w stosunku do miejsc słabo zurbanizowanych, są znikome wobec zanieczyszczeń, które w przemyśle wywołują po wielu latach pracy choroby zawodowe związane z tym minerałem.

Zagrożenie azbestem w środowisku jest zdecydowanie niższe niż w przypadku kontaktu zawodowego z tym minerałem; można je uznać za znikomo małe. Ryzyko wystąpienia zmian patologicznych występuje praktycznie tylko u osób będących w stałym kontakcie zawodowym z azbestem i dodatkowo pracujących w warunkach, gdy stężenie pyłu przekracza normatywy higieniczne. Wzrasta ono proporcjonalnie do długości stażu pracy, stężeń pyłu we wdychanym powietrzu oraz stopnia rozdrobnienia pyłu wyrażonego jego respirabilnością.

Uznaje się, że azbest jest jednym z najgroźniejszych pyłów przemysłowych. Narażenie zawodowe na pyły azbestu może być przyczyną następujących chorób:

- pylica azbestowa – powszechnie zwana azbestozą;
- zgrubienie opłucnej;
- rak płuc;
- międzybłoniaki opłucnej lub otrzewnej;
- przewlekły nieżyt oskrzeli i górnych dróg oddechowych;
- zmiany skórne wraz ze swoistymi brodawkami azbestowymi.

W ustawie z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r., Nr 3, poz.118 ze zmianami) i w rozporządzeniach wykonawczych znajdują się zapisy dotyczące ochrony zdrowia pracowników zatrudnionych przy pracach związanych z azbestem i tych, którzy w przeszłości pracowali w zakładach przetwarzających lub stosujących azbest. Badania profilaktyczne pracowników prowadzi Mazowiecki Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Płocku ul. Kolegialna 19. Spośród ogółu zawodowych chorób stwierdzonych w latach 2000-2004 w województwie mazowieckim 11,7% (148 przypadków) stwierdzonych było narażonych na azbest (odsetek dla Polski – 4,1%). W powiecie sierpeckim nie było zakładów przetwarzania azbestu.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska mówi, że każdy ma prawo do informacji o środowisku i jego ochronie. Informacja o ryzyku narażenia zdrowia wiąże się z przekazaniem pojedynczym jednostkom i społeczeństwu informacji o narażeniu na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiska. Nie jest to proces łatwy. Informacje o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku należy do obowiązków administracji publicznej, przedsiębiorców i jest warunkiem podjęcia działań związanym z usunięciem zagrożenia. Informacja powinna być przekazana w sposób jasny, czytelny, w dialogu ze społecznościami lokalnymi. Dla powiatu sierpeckiego istotne jest bezpieczeństwo postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest występujących głównie

w budynkach mieszkalnych indywidualnych, gospodarczych, przemysłowych i użyteczności publicznej.

Obowiązujące przepisy określają, jak należy postępować z obiektami, w których użyto wyrobów zawierających azbest i jak te wyroby zabezpieczyć. Konieczny jest przegląd techniczny tych wyrobów i sporządzenie oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania. Wynikiem przeglądu jest decyzja odnośnie dalszego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest tj.:

- pozostawienie wyrobu i zabezpieczenie go w miejscu eksploatacji w celu wyeliminowania możliwości lub ograniczenia emisji włókien azbestowych do powietrza,
- usunięcie wyrobów i zastąpienie ich materiałami nie zawierającymi azbestu.

Wyroby zawierające azbest nie zakwalifikowane do wymiany powinny być zabezpieczone przez:

- zabudowę przestrzeni, w której znajdują się wyroby zawierające azbest szczelną przegrodą bez naruszenia wyrobu,
- pokrycie wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką substancji impregnujących (mającymi za zadanie wewnętrzne związanie cząstek azbestu) lub substancjami błonotwórczymi (tworzącymi na powierzchni wyrobu azbestowego szczelną, dobrze przylegającą warstwę).

Prace zabezpieczające mogą wykonywać tylko uprawnieni wykonawcy, posiadający odpowiednie kwalifikacje i ochronę dróg oddechowych.

W razie stwierdzenia konieczności usunięcia wyrobów zawierających azbest należy podjąć prace, aby wyeliminować źródła emisji włókien azbestowych do otoczenia. Prace polegające na usunięciu wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane przez przeszkolonych pracowników, którzy są maksymalnie chronieni przed skutkami narażenia na działanie azbestu (sprzęt zabezpieczający układ oddechowy, odzież ochronna). W celu zminimalizowania pylenia włókien azbestowych wyroby muszą być nawilżone przed ich usunięciem i utrzymywane w stanie wilgotnym przez cały czas pracy. Demontować należy całe wyroby, a prace wykonywać narzędziami ręcznymi lub wolnoobrotowymi. Monitoring pyłu azbestu w środowisku przeprowadza się przed przystąpieniem do pracy, w trakcie wykonywania pracy i po jej zakończeniu.

Odpady zawierające azbest muszą być unieszkodliwiane poprzez ich składowanie na składowiskach odpadów zbudowanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk (Dz.U. z 2003 r., Nr 61, poz. 549). Odpady azbestowe opakowane po złożeniu i przykryciu gruntem mineralnym o grubości 2 m są nieszkodliwe dla środowiska gruntowo-wodnego i powietrza. Szczegółowe procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest zostały szczegółowo omówione w dalszej części Programu.

3. Lokalizacja istniejących wyrobów azbestowych i ich stan techniczny

Od ośmiu lat obowiązuje ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, a od 6 lat wdrażany jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na

terytorium Polski – 2002 - 2032”. Nie udało się w pełni wdrożyć ustaleń tego Programu i rozporządzeń wydanych na podstawie ustawy o zakazie stosowania wyrobów azbestowych, o odpadach i Prawa ochrony środowiska. Nie zakończono inwentaryzacji stosowanego azbestu i wyrobów zawierających azbest, nie dokonano w pełni oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, nie przedkładano właściwym urzędom: wojewodzie (obecnie marszałkowi województwa), powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego, burmistrzowi (wójtowi) stosownych informacji dotyczących rodzaju, ilości, miejsc występowania azbestu, jego przydatności do dalszej eksploatacji, oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, nie przeprowadza się pomiarów zawartości azbestu w powietrzu podczas demontażu wyrobów. Marszałek Województwa Mazowieckiego przygotowując „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” w 2007 r. musiał oszacować ilość wyrobów zawierających azbest na terenie województwa mazowieckiego metodą wskaźnikową (budynki mieszkalne i inwentarskie wg Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkańców 2002 r.) oraz na podstawie analizy danych z Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego i od Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego.

Dla opracowanego w/w Programu przyjęto następujące wskaźniki:

- udział płyt azbestowo cementowych w pokryciach dachowych i elewacjach budynków mieszkalnych – 25%,
- średnia powierzchnia dachów i elewacji – 150 m²,
- średnia masa 1 m² płyty cementowo-azbestowej – 0,011Mg
- dla budynków inwentarskich udział płyt cementowo-azbestowych w pokryciu dachów – 90%.

Oszacowano, iż na terenie województwa mazowieckiego znajduje się **1 573 044 Mg** wyrobów zawierających azbest, a wskaźnik nagromadzenia wynosi **57,3 Mg/km²**. Szacuje się, że rur azbestowo-cementowych w całym województwie jest około 75 000 Mg.

W powiecie sierpecki w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” oszacowano **28 980 Mg** wyrobów zawierających azbest, wskaźnik nagromadzenia **33,9 Mg/km²**. Dane te są niepełne.

Dlatego też przystępując do opracowywania „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009 – 2032” podjęto działania zmierzające do jak najpełniejszej inwentaryzacji tych wyrobów. Ustalenie ich rzeczywistej ilości, określenie stanu technicznego i rozmieszczenia jest podstawą opracowania Programu zmierzającego do określenia konkretnych działań. Pracownicy Wydziału Zarządzania Środowiskiem Starostwa Sierpeckiego w Sierpcu prosili o to, aby urzędy gmin dotarły z informacją do osób fizycznych oraz zarządców i właścicieli obiektów, budynków, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest i przekazali informację o tym:

- dlaczego azbest jest groźny dla środowiska i zdrowia ludzi i kiedy jest groźny;
- o „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” i „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”,
- o obowiązujących przepisach prawnych i konsekwencjach z racji ich nieprzestrzegania,
- o obowiązku przeprowadzania inwentaryzacji stosowanego azbestu i wyrobów zawierających azbest, zgodnie z ankietą wynikającą z Rozporządzenia Ministra

Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. Nr 192, poz. 1876),

- obowiązku przeprowadzania oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z ankietą wynikającą z rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649).

Starosta Sierpecki wystąpił z pismem:

- do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Sierpcu o udzielenie informacji dotyczących oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest w powiecie sierpeckim,
- do Burmistrza Miasta Sierpca oraz Wójtów Gmin o dane dotyczące informacji o ilości wyrobów zawierających azbest występujących w Gminach.

Do Starostwa Powiatowego w Sierpcu wpłynęły informacje od Burmistrza Sierpca, Wójtów Gmin i Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Sierpcu.

Dokonano analizy zebranego materiału. W tabelach Nr 5, 5/1 i 5/2 przedstawiono zbiorczą informację o obiektach zawierających wyroby azbestowe na terenie powiatu sierpeckiego.

Tabela 5. Ilość wyrobów zawierających azbest w budynkach mieszkalnych na terenie powiatu sierpeckiego wg danych z urzędów gmin, Miasta Sierpca na dzień 30 października 2008r

lp	NAZWA SOLECTWA/ GMINY	Ilość budynków zawierających azbest		Powierzchnia budynków zawierających azbest		Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Uwagi
		ogółem	w tym mieszkalnych	ogółem	w tym mieszkalnych		
1	2	3	4	5	6	7	8
RAZEM GMINA GOZDOWO		1943	569	280136	69476	plyty azbestowo – cementowe dla budownictwa	
1	Antoniewo	30	8	3745	936	plyty azbestowo – cementowe	
2	Białuty	22	8	3765	1170	plyty azbestowo – cementowe	
3	Bombalice	88	24	12466	3266	plyty azbestowo – cementowe	
4	Bonisław	126	28	15560	2994	plyty azbestowo – cementowe	
5	Bronoszewice	74	22	12453	3035	plyty azbestowo – cementowe	
6	Cetlin	85	26	17867	3673	plyty azbestowo – cementowe	
7	Czachorowo	45	11	7860	1230	plyty azbestowo – cementowe	
8	Dzięgielewo	37	15	5383	1856	plyty azbestowo – cementowe	
9	Golejewo	71	18	11735	2569	plyty azbestowo – cementowe	
10	Gozdowo	188	84	20685	10090	plyty azbestowo – cementowe	

1	2	3	4	5	6	7	8
11	Głuchowo	38	10	7160	1110	plyty azbestowo – cementowe	
12	Kuniewo	42	15	5599	1954	plyty azbestowo – cementowe	
13	Kurówko	105	25	15663	3073	plyty azbestowo – cementowe	
14	Kolczyn	50	17	8948	2220	plyty azbestowo – cementowe	
15	Kowalewo	67	15	8145	1786	plyty azbestowo – cementowe	
16	Kowalewo Podborne	20	5	2018	350	plyty azbestowo – cementowe	
17	Kowalewo Skorupki	20	6	2649	725	plyty azbestowo – cementowe	
18	Kozice Smorzewo	44	16	4117	1564	plyty azbestowo – cementowe	
19	Lelice	<u>158+4</u> 162	47	<u>19608+1306</u> 20914	5203	plyty azbestowo – cementowe	4 wiaty SGR
20	Łysakowo	38	10	4931	1155	plyty azbestowo – cementowe	
21	Miodusy	36	10	3063	1398	plyty azbestowo – cementowe	
22	Ostrowy	53	13	6009	1655	plyty azbestowo – cementowe	
23	Rękawczyn	32	15	4556	1856	plyty azbestowo – cementowe	
24	Reczewo	50	17	5739	1543	plyty azbestowo – cementowe	
25	Rogienice	84	17	16087	2883	plyty azbestowo – cementowe	
26	Rogieniczki	73	18	13047	2183	plyty azbestowo – cementowe	
27	Rycharcice	70	13	9809	1327	plyty azbestowo – cementowe	
28	Rempin	51	19	6166	2411	plyty azbestowo – cementowe	
29	Węgrzynowo	51	16	6984	1934	plyty azbestowo – cementowe	
30	Zakrzewko	29	8	5876	831	plyty azbestowo – cementowe	
31	Zbójno	62	13	11143	1496	plyty azbestowo – cementowe	

Masa całkowita wyrobów zawierających azbest 3081,50Mg, wskaźnik nagromadzenia 24,32 Mg/km².

lp	NAZWA SOŁECTWA/GMINY	Ilość budynków zawierających azbest		Powierzchnia budynków zawierających azbest		Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Uwagi
		ogółem	w tym mieszkalnych	ogółem	w tym mieszkalnych		
1	2	3	4	5	6	7	8
RAZEM GMINA MOCHOWO		brak danych	brak danych	304035	brak danych	plyty faliste i płaskie	3 budynki OSP 3 budynki gminy 1 budynek SKR
Sołectwa							
1	Adamowo	brak danych	brak danych	2782	brak danych	plyty faliste	
2	Bendorzyn	brak danych	brak danych	15636 <u>140</u> 15776	brak danych	plyty faliste i płaskie	osoby fizyczne Budynek OSP
3	Bożewo	brak danych	brak danych	17105	brak danych	plyty faliste i płaskie	
4	Bożewo Nowe	brak danych	brak danych	17476	brak danych	plyty faliste i płaskie	
5	Choczeń	brak danych	brak danych	2798	brak danych	plyty faliste	
6	Cieślin	brak danych	brak danych	4895	brak danych	plyty faliste	
7	Daboczewo	brak danych	brak danych	1120	brak danych	plyty faliste	
8	Dobrzyńce	brak danych	brak danych	2324	brak danych	plyty faliste	
9	Dobrzyńce Małe	brak danych	brak danych	7390	brak danych	plyty faliste	
10	Florencja	brak danych	brak danych	7025	brak danych	plyty faliste	
11	Gozdy	brak danych	brak danych	15810	brak danych	plyty faliste	
12	Grabówiec	brak danych	brak danych	8088	brak danych	plyty faliste i płaskie	
13	Grodnia	brak danych	brak danych	7999	brak danych	plyty faliste i płaskie	
14	Kokoszczyń	brak danych	brak danych	3069	brak danych	plyty faliste	
15	Kapuśniki	brak danych	brak danych	7069	brak danych	plyty faliste	
16	Ligowo	brak danych	brak danych	6874 <u>50</u> 6924	brak danych	plyty faliste plyty faliste	osób fizycznych Gminy Mochowo
17	Ligówko	brak danych	brak danych	8306	brak danych	plyty faliste	
18	Lisica Nowa	brak danych	brak danych	6983	brak danych	plyty faliste	
19	Łukoszyń	brak danych	brak danych	4133	brak danych	plyty faliste	
20	Łukoszyń-Biki	brak danych	brak danych	6402	brak danych	plyty faliste	
21	Malanowo Nowe	brak danych	brak danych	9244	brak danych	plyty faliste	
22	Malanowo Stare	brak danych	brak danych	18901	brak danych	plyty faliste i płaskie	
23	Malanówko	brak danych	brak danych	10677	brak danych	plyty faliste	

1	2	3	4	5	6	7	8
24	Mochowo	brak danych	brak danych	7698 160 483 7000 15341	brak danych	plyty faliste i płaskie plyty faliste plyty faliste plyty faliste	osób fizycznych budynki Gminy budynek OSP budynek SUR
25	Mochowo Nowe	brak danych	brak danych	6692	brak danych	plyty faliste i płaskie	
26	Mochowo Parcele	brak danych	brak danych	15099	brak danych	plyty faliste	
27	Myszki	brak danych	brak danych	1870	brak danych	plyty faliste	
28	Obręb	brak danych	brak danych	4734	brak danych	plyty faliste	
29	Osiek	brak danych	brak danych	9358 <u>197</u> 9555	brak danych	plyty faliste plyty faliste	budynki osób fizycznych budynek OSP
30	Rokicie	brak danych	brak danych	6989	brak danych	plyty faliste	
31	Romatowo	brak danych	brak danych	5273	brak danych	plyty faliste	
32	Sulkowo Bariany	brak danych	brak danych	3439	brak danych	plyty faliste	
33	Sulkowo Rieczne	brak danych	brak danych	5198	brak danych	plyty faliste	
34	Śmiechy	brak danych	brak danych	6363	brak danych	plyty faliste i płaskie	
35	Ząlszyn	brak danych	brak danych	118	brak danych	plyty faliste	
36	Zglenice Duże	brak danych	brak danych	5146	brak danych	plyty faliste	
37	Zglenice Małe	brak danych	brak danych	3638	brak danych	plyty faliste	
38	Żabiki	brak danych	brak danych	7514	brak danych	plyty faliste	
39	Żółtowo	brak danych	brak danych	2399	brak danych	plyty faliste	
40	Żuki	brak danych	brak danych	5760	brak danych	plyty faliste	
41	Żurawin	brak danych	brak danych	3752 150 3802	brak danych	plyty faliste plyty płaskie	osób fizycznych budynek Gminy
42	Żurawinek	brak danych	brak danych	2710	brak danych	plyty faliste	
Razem:				304035			

Powierzchnia wyrobów azbestowych – 304 035 m², masa – 3344,385 Mg, w tym: powierzchnia całkowita wyrobów osób fizycznych 295855 m², masa 3254,405 Mg, powierzchnia całkowita wyrobów osób prawnych – 8180 m², masa 89,98 Mg.

98% budynków w których występuje azbest należy do osób fizycznych.

95% ogółu wyrobów zawierających azbest zabudowana jest w budynkach mieszkalnych i inwentarskich. Ponad 99% wyrobów z azbestem znajduje się w obiektach należących do osób prywatnych.

lp	NAZWA SOŁECTWA/ GMINY	Ilość budynków zawierających azbest		Powierzchnia budynków zawierających azbest		Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Uwagi
		ogółem	w tym mieszkalnych	ogółem	w tym mieszkalnych		
1	2	3	4	5	6	7	8
RAZEM GMINA ROŚCISZEWO		1254	363	201316	52938	plyty azbestowo-cementowe	
Sołectwa							
1	Łukomie	60	25	8000	3500	plyty azbestowo-cementowe	budynek po byłej szkole podstaw. biblioteka gminna remiza OSP
		1	-	558			
		1	1	243	243		
		<u>1</u>	<u>1</u>	<u>319</u>	<u>319</u>		
		63	27	9120	4062		
2	Kuski	75	15	12000	2000	plyty azbestowo-cementowe	remiza OSP
		<u>1</u>	<u>1</u>	<u>511</u>	<u>511</u>		
		76	16	12511	2511		
3	Lipniki	70	25	10000	3000	plyty azbestowo-cementowe	
4	Nowy Zamość	15	8	2200	1100	plyty azbestowo-cementowe	
5	Babiec Więczanki	30	12	4000	1400	plyty azbestowo-cementowe	
6	Bryski	20	6	4500	900	plyty azbestowo-cementowe	
7	Września	70	17	12500	2500	plyty azbestowo-cementowe	
8	Puszcza	37	10	6000	1000	plyty azbestowo-cementowe	
9	Borowo	51	10	7000	1500	plyty azbestowo-cementowe	
10	Zawady	53	11	7800	2000	plyty azbestowo-cementowe	
11	Rumunki Chwały	35	9	5800	850	plyty azbestowo-cementowe	
12	Komorowo	25	6	4000	900	plyty azbestowo-cementowe	
13	Rzeszotary Gortaty	33	10	6000	1100	plyty azbestowo-cementowe	
14	Rzeszotary Pszczele	18	4	3900	680	plyty azbestowo-cementowe	
15	Rzeszotary Stara Wieś	30	8	5000	1200	plyty azbestowo-cementowe	remiza OSP
		<u>1</u>	<u>1</u>	<u>157</u>	<u>157</u>		
		31	9	5157	1357		
16	Zamość	70	22	8000	3500	plyty azbestowo-cementowe	
17	Topiąca	20	7	3500	1050	plyty azbestowo-cementowe	
18	Kol. Łukomie	24	8	5000	1200	plyty azbestowo-cementowe	
19	Polik	75	25	12000	3000	plyty azbestowo-cementowe	
20	Kownatka	24	8	4000	1000	plyty azbestowo-cementowe	
21	Pianki	24	8	3500	1000	plyty azbestowo-cementowe	
22	Babiec Piaseczny	70	15	12000	2500	plyty azbestowo-cementowe	
23	Rzeszotary – Chwały	75	20	12000	2900	plyty azbestowo-cementowe	remiza OSP
		<u>1</u>	<u>1</u>	<u>377</u>	<u>377</u>		
		76	21	12377	3277		
24	Nowe Rościszewo	16	4	2500	600	plyty azbestowo-cementowe	

1	2	3	4	5	6	7	8
25	Ostrów	17	5	2700	800	plyty azbestowo-cementowe	
26	Śniedzanowo	40	10	8000	1800	plyty azbestowo-cementowe	
27	Babiec Rzały	20	7	3000	1100	plyty azbestowo-cementowe	
28	Stopin	37	12	700	2000	plyty azbestowo-cementowe	
29	Rościszewo	110 <u>1</u> 111	30 <u>1</u> 31	17000 <u>251</u> 17251	5000 <u>251</u> 5251	plyty azbestowo-cementowe	budynek po szkole podstawowej
Razem		1254	363	201316	52938		

Głównym wyrobem zawierającym azbest są płyty faliste cementowo – azbestowe. II stopień pilności usunięcia wyrobów azbestowych. Masa wyrobów zawierających azbest wynosi 2214,48 Mg, wskaźnik nagromadzenia 19,2 Mg/km².

lp	NAZWA SOLECTWA/ GMINY	Ilość budynków zawierających azbest		Powierzchnia budynków zawierających azbest		Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Uwagi
		ogółem	w tym mieszkalnych	ogółem	w tym mieszkalnych		
1	2	3	4	5	6	7	8
RAZEM GMINA SIERPC		1803	804	410841	109939	plyty faliste azbestowo - cementowe	
Solectwa							
1	Białe Błoto	51	23	9856	3303	plyty faliste	
2	Białokóry	46	19	12607	2627	plyty faliste	
3	Białyszewo	40	15	13299	2138	plyty faliste	
4	Białyszewo Towarzystwo	33	16	8700	2364	plyty faliste	
5	Bledzewko	21	8	4226	997	plyty faliste	
6	Bledzewo	55	25	13225	3585	plyty faliste	
7	Borkowo Kościelne	106	50	21173	6127	plyty faliste	
8	Borkowo Wielkie	89	40	20467	4937	plyty faliste	
9	Dąbrówki	62	26	12192	2975	plyty faliste	
10	Dąbrowa	34	12	6814	1416	plyty faliste	
11	Dziembakowo	20 <u>1</u> 21	9	3981 <u>409</u> 4381	1096	plyty faliste	remiza OSP
12	Goleszyn	52	12	13724	2242	plyty faliste	
13	Gorzewo	85	27	3982	1800	plyty faliste	
14	Grodkowo Zawisze	62 <u>1</u> 63	30	15475 <u>120</u> 15595	4336	plyty faliste	remiza OSP
15	Grodkowo Włóki	17	7	5563	1411	plyty faliste	
16	Kisielewo	26	12	7225	1766	plyty faliste	

1	2	3	4	5	6	7	8
17	Kręckowo	30	12	5568	1660	plyty faliste	
18	Kwaśno	15	7	2579	1044	plyty faliste	
19	Mieszaki	32	15	9281	2468	plyty faliste	
20	Mieszczk	42	16	10962	1884	plyty faliste	
21	Miałobędzyn	48 <u>1</u> 49	22	15246 <u>250</u> 15496	2950	plyty faliste	remiza OSP
22	Osówka	47	24	8638	3107	plyty faliste	
23	Pawłowo	27	13	5194	1460	plyty faliste	
24	Piaski	67	33	11846	4310	plyty faliste	
25	Piastowo	82	37	23212	4330	plyty faliste	
26	Piastowo Nowe	25	11	5834	1422	plyty faliste	
27	Podwierzbice	30	17	5908	1763	plyty faliste	
28	Rachocin	18	8	2985	874	plyty faliste	
29	Rydzewo	27	13	4604	1522	plyty faliste	
30	Studzieniec	33	18	6535	2315	plyty faliste	
31	Sudragi	94	47	14422	6305	plyty faliste	
32	Sułocin Teodory	13	5	3886	811	plyty faliste	
33	Sułocin Towarzystwo	48	23	10483	3255	plyty faliste	
34	Susk	50 <u>1</u> 51	22	13049 <u>700</u> 13749	3096	plyty faliste	budynek Gimnazjum
35	Susk Nowy	37	17	10296	2358	plyty faliste	
36	Szczepanki	40	19	7742	2330	plyty faliste	
37	Warzyn Kmieczy	34	15	11503	2099	plyty faliste	
38	Warzyn Skóry	26 <u>1</u> 27	19	8257 <u>150</u> 8407	6448	plyty faliste	
39	Wernerewo	24	11	3797	1182	plyty faliste	
40	Wilczygóra	54	24	22799	4083	plyty faliste	
41	Żochowo	56	25	11976	3743	plyty faliste	
Razem:		1803	804	410841	109939		

Masa całkowita odpadów azbestowych zmagazynowanych na wydzielonej kwaterze do magazynowania odpadów na składowisku w Rachocinie wynosi 4,5 Mg. Masa wyrobów zawierających azbest wynosi 4519,25 Mg, wskaźnik nagromadzenia 30,09 Mg/km².

lp	NAZWA SOŁECTWA/ GMINY	Ilość budynków zawierających azbest		Powierzchnia budynków zawierających azbest		Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Uwagi
		ogółem	w tym mieszkalnych	ogółem	w tym mieszkalnych		
1	2	3	4	5	6	7	8
RAZEM GMINA SZCZUTOWO		1449	597	338182	110287	plyty faliste	
Sołectwa							
1	Agnieszkowo	96	28	11592	3958	plyty faliste	
2	Blinno	bd	48	15456	3672	plyty faliste	
3	Blizno	44	16	9882	2414	plyty faliste	
4	Białasy	39 <u>1</u> 40	23	16100 <u>300</u> 16400	6231	plyty faliste	PPHU „Tartak”
5	Całownia	14	10	3864	3420	plyty faliste	
6	Cisse	61	18	7728	1885	plyty faliste	
7	Dębkowa Parowa	24	18	4186	3569	plyty faliste	
8	Dziki Bóbr	25	8	5152	813	plyty faliste	
9	Gorzeń	bd	13	4830	4830	plyty faliste	
10	Gójsk	223 <u>1</u> 2 <u>1</u> 227	125	50232 <u>500</u> 300 <u>150</u> 51182	13787	plyty faliste	OSP-II st. – 2020r. 2sklepy–II st2020r. Ośr. Zdrow. I st. 2009r
11	Grabal	49	20	9010	2049	plyty faliste	
12	Grądy	bd	27	8694	8694	plyty faliste	
13	Gugoły	bd	16	7084	7084	plyty faliste	
14	Józefowo	37	16	6762	2163	plyty faliste	
15	Karlewo	75	14	10304	1853	plyty faliste	
16	Łazy	52	20	7728	2891	plyty faliste	
17	Maluszyn	55	19	9660	2346	plyty azbestowo - cementowe	
18	Mierzęcin	92 <u>1</u> 93	21	9016 <u>300</u> 9316	2321	plyty azbestowo - cementowe	Strażnica OSP – II st. 2020r.
19	Modrzewie	bd	9	5474	5474	plyty azbestowo - cementowe	
20	Mościska	72	25	10948	3149	plyty azbestowo - cementowe	
21	Podlesie	93 <u>1</u> 94	35	18998 <u>400</u> 19398	5688	plyty azbestowo - cementowe	Strażnica OSP – II st. 2020r.
22	Słupia	60	16	9338	1921	plyty azbestowo - cementowe	

1	2	3	4	5	6	7	8
23	Stara Wola	71	19	12558	2285	plyty azbestowo – cementowe	
24	Szczechowo	40	18	10948	1954	plyty azbestowo – cementowe	
25	Szczutowo	216 1 1 1 <u>1</u> 220	154	69552 360 400 150 <u>120</u> 70582	15837	plyty azbestowo - cementowe	Urz.Gm.I st- 2009 Straż.OSP–II st. 2020 Bud GS II st. 2020r. PKP dworzec I st. – 2009
Razem:		1449	597	338182	110287		

Masa łączna wyrobów azbestowych wynosi 3720,0 Mg, wskaźnik nagromadzenia 33,04 Mg/km².

lp	NAZWA SOŁECTWA/ GMINY	Ilość budynków zawierających azbest		Powierzchnia budynków zawierających azbest		Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Uwagi
		ogółem	w tym mieszkalnych	ogółem	w tym mieszkalnych		
1	2	3	4	5	6	7	8
RAZEM GMINA ZAWIDZ		bd	bd	598928,03	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
Sołectwa							
1	Budy Piaseczne	bd	bd	7185	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
2	Budy Milewskie	bd	bd	6843	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
3	Chabowo Świniary	bd	bd	10729,3	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
4	Gołocin	bd	bd	7886	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
5	Grabowo	bd	bd	7855	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
6	Grąbiec	bd	bd	13760,82	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
7	Gutowo Górki	bd	bd	3699,65	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
8	Gutowo Stradzyno	bd	bd	5558,10	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
9	Jaworowo Jastrzębie	bd	bd	7540,0	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
10	Jaworowo Lipa	bd	bd	14459,25	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
11	Jaworowo Kłódź	bd	bd	11269,0	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
12	Jaworowo Kolonia	bd	bd	12032,80	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
13	Jeżewo	bd	bd	11438,00	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
14	Kęsice	bd	bd	7288,75	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
15	Kosemin	bd	bd	48661,25	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
16	Kosmaczewo	bd	bd	8880,82	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	

1	2	3	4	5	6	7	8
17	Krajewice Duże	bd	bd	5731,33	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
18	Krajewice Małe	bd	bd	1730,54	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
19	Majki Duże	bd	bd	8124,40		plyty faliste azbestowo-cementowe	
20	Majki Małe	bd	bd	5505,50	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
21	Makomazy	bd	bd	3823,50	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
22	Mańkowo	bd	bd	11970,70	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
23	Milewko	bd	bd	8603,86	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
24	Milewo	bd	bd	8776,30	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
25	Młotkowo Kolonia	bd	bd	5182,50	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
26	Młotkowo Wieś	bd	bd	14637,75	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
27	Nowe Kowalewo	bd	bd	5717,22	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
28	Nowe Zgagowo	bd	bd	9752,00	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
29	Osiek	bd	bd	24550,60	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
30	Osiek Piaseczny	bd	bd	4965,85	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
31	Osiek Włostybory	bd	bd	9091,93	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
32	Ostrowy	bd	bd	6930,71	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
33	Petrykozy	bd	bd	6099,79	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
34	Rekowo	bd	bd	6384,25	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
35	Skoczkowo	bd	bd	16032,51	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
36	Słupia	bd	bd	9927,0	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
37	Stare Chabowo	bd	bd	25143,60	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
38	Stropkowo	bd	bd	21137,25	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
39	Szumanie	bd	bd	5820,80	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
40	Szumanie Pustoły	bd	bd	14107,50	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
41	Wola Grąbiecka	bd	bd	8646,03	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
42	Zalesie	bd	bd	10923,20	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
43	Zawidz Kościelny	bd	bd	36490,52 400 36890,52	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	SKR Zawidz
44	Zawidz Mały	bd	bd	21159,06	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	

1	2	3	4	5	6	7	8
45	Żabowo	bd	bd	71486,99	bd	plyty faliste azbestowo-cementowe	
46	Zgagowo wieś	bd	bd	10773,00	bd		
47	Żytowo	bd	bd	14215,00	bd		
Razem:				598928,03			

Masa wyrobów azbestowych wynosi 6588,21 Mg, wskaźnik nagromadzenia 35,40 Mg/km².

*Dane pochodzą z urzędów gmin powiatu sierpeckiego.

Tabela 5.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest w Mieście Sierpcu wg danych z Urzędu Miasta.

L.p	Miejsce występowania	Rodzaj wyrobów	Powierzchnia [m ²]	Masa [Mg]	Uwagi
1	pokrycie dachów	plyty azbestowo cementowe - faliste	165835	1824,2	
2	pokrycie dachów	plyty azbestowo cementowe - płaskie	11883	131	
3	elewacja budynków (elewacja balkonów, budynków i filary międzyokienne)	plyty azbestowo cementowe	2120	23	
4	Wodociąg miejski	rury azbestowo cementowe	1 km	21,4	
Razem			179838 m ² i 1 km sieci	1999,6	wskaźnik nagromadzenia 107,86 Mg/km ²

Tabela 5.2. Wyniki inwentaryzacji w m. Sierpcu w podziale na typ własności wg danych z Urzędu Miasta Sierpca

L.p	Typ własności	Powierzchnia [m ²]	Uwagi
1	Gmina Miejska Sierpc	416	Prokuratura
2	Skarb Państwa	105	PKS Dworzec w Sierpcu
3	ZGM – Gmina Miejska Sierpc	8209	
4	Własność prywatna	171108	

96% budynków to własność osób prywatnych, 4% - własność miasta Sierpc. Najwięcej budynków z pokryciami dachowymi z płyt azbestowo – cementowych (ponad 9000m²) znajduje się w Sierpcu na ul. Bema, Głowackiego, Płockiej, Staszica. Stanowią one 22% łącznej ilości płyt na terenie miasta. Pokrycia dachowe z płyt azbestowo – cementowych występują na 18% ogólnej liczby obiektów w mieście. Dane pochodzą z Urzędu Miasta Sierpca.

Tabela 6. Dane o ilości wyrobów zawierających azbest w gminach powiatu sierpeckiego

lp	Gmina	Dane o ilości wyrobów zawierających azbest		Ilość budynków zawierających azbest		Wskaźnik nagromadzenia
		m ²	Mg	ogółem	w tym mieszkalnych	
1	2	3	4	5	6	7
1	Gozdowo	280136	3081,50	1943	569	24,32
2	Mochowo	304035	3344,38	bd	bd	23,2
3	Rościszewo	201316	2214,48	1254	363	19,2
4	Gmina Sierpc	410841	4519,25	1803	804	30,9
5	Szczutowo	338182	3720,00	1449	597	33,04
6	Zawidz	598928,03	6588,21	bd	bd	35,40
7	Miasto Sierpc	179838 1 km sieci	1999,6	1333	bd	107,5
Razem powiat sierpecki		2313276,03 i 1 km sieci	25467,5	7782	2333	29,86

oraz zmagazynowane 4,5 Mg odpadów azbestowych

Tabela Nr 7: Sumaryczna ilość wyrobów zawierających azbest w powiecie sierpeckim

L.p	Wyszczególnienie	Ilość wyrobów zawierających azbest				Uwagi
		m ²	mb	Mg	%	
1	Budownictwo wielorodzinne	8460		93,06	0,37	
	- Miasto Sierpc	8209		90,30		
	- Gmina Rościszewo	251		2,76		
2	Budownictwo indywidualne	2287644,03		25164,08	98,8	
	- Miasto Sierpc	171108		1882,19		
	-Gmina Gozdowo	278830		3067,13		
	-Gmina Mochowo	295855		3254,41		
	-Gmina Rościszewo	198900		2187,90		
	-Gmina Sierpc	409221		4501,43		
	-Gmina Szczutowo	335202		3687,22		
	-Gmina Zawidz	598528,03		6583,08		
3	Budownictwo osób prawnych inne niż mieszkaniowe (obiekty użyteczności publicznej, przemysłowe, gospodarcze)	17424		188,9	0,75	
	- Miasto Sierpc (PKS, Prokuratura)	521		5,73		
	-Gmina Gozdowo (SGR)	1306		14,37		
	-Gmina Mochowo (3 strażnice OSP, SKR, budynki gminne)	8180		89,98		
	-Gmina Rościszewo (4 strażnice OSP, biblioteka, 1 budynek gminny)	2165		23,82		
	-Gmina Sierpc (4 strażnice OSP, gimnazjum)	1620		17,82		
	-Gmina Szczutowo (4 strażnice OSP, tartak, 2 sklepy, PKP, Urząd Gminy, Ośrodku Zdrowia)	2980		32,78		
	-Gmina Zawidz (SUR)	400		4,4		
4	Siec wodociągowa		1000	21,4	0,08	
Razem:		2313276,03	1000	25467,5	100	

Wg danych z Urzędów Gmin i Urzędu Miasta Sierpeca.

Z danych (tabele Nr 5,6 i 7) uzyskanych z urzędów gmin powiatu sierpeckiego wynika, że w co najmniej 7782 budynkach (nie wszystkie gminy podały ilość budynków) występują wyroby zawierające azbest (płyty azbestowo-cementowe) o łącznej powierzchni 2313276,03 m² i masie 25 467,5 Mg. Informacje z Urzędów Gmin dotyczą osób fizycznych i osób prawnych. 1 km rur azbestowo – cementowych jest w sieci wodociągowej.

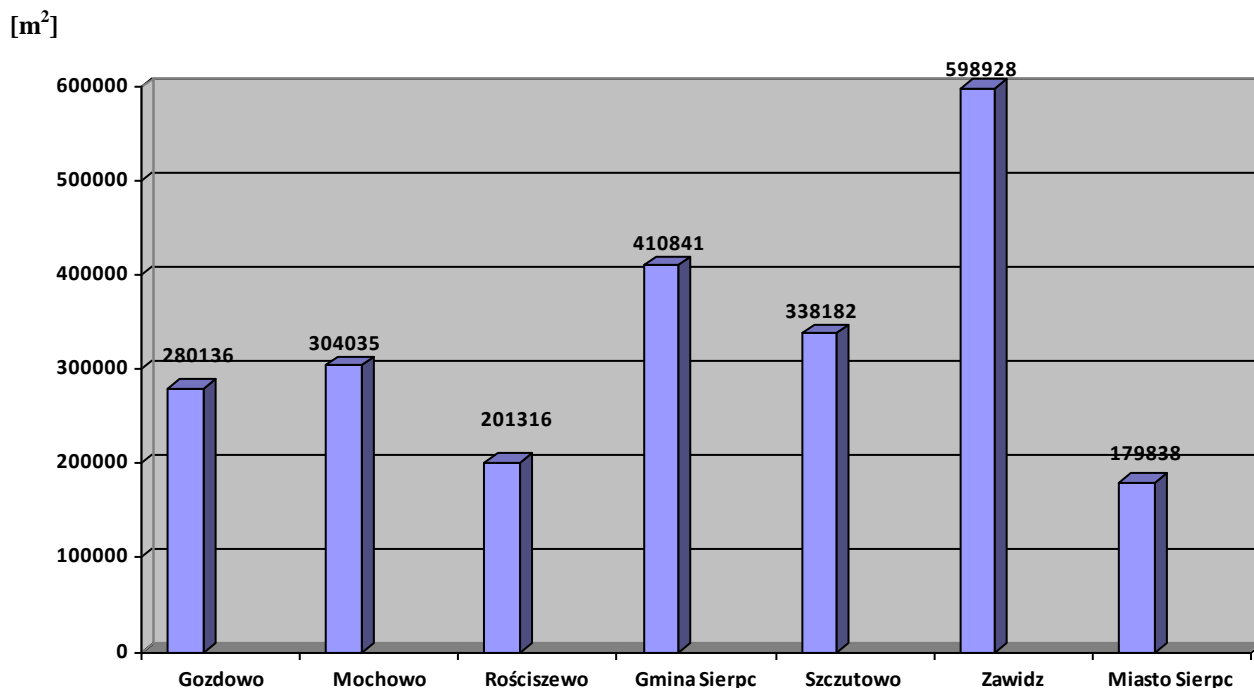
Z danych „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu woj. mazowieckiego”, wynika, że osoby prawne zarządzają obiektami, w których znajduje się 881 m² wyrobów zawierających azbest (9,7 Mg).

Są to niepełne informacje i nie odzwierciedlają faktycznej sytuacji w powiecie sierpeckim, a wynika ona z nie wywiązania się podmiotów z przepisów prawa. Baza PINB w Sierpcu podaje informację, iż w 2007 r. ponownie dokonano oceny stanu 1 budynku mieszkalnego jednorodzinne, 22 wielorodzinnych, 4 gospodarczych, 1 – produkcyjno – magazynowego, a po raz pierwszy – 1 budynku wielorodzinne, 3 - gospodarczych, 1- produkcyjno – magazynowego, 5 – użyteczności publicznej.

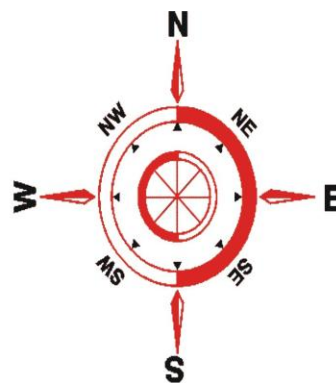
Szczegółowe dane o ilości wyrobów zawierających azbest w powiecie sierpeckim znajdują się w Urzędach Gmin, Urzędzie Miasta Sierpc, Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego Departament Środowiska oraz PINB w Sierpcu. Z analizy danych z Urzędów Gmin, Urzędu Marszałkowskiego i PINB wynikają duże rozbieżności. Dane PINB z inwentaryzacji za 2007r. oceniające stan techniczny zawierają zaledwie 37 budynków, 11365m² powierzchni wyrobów azbestowych, 125,02 Mg wyrobów azbestowych.

Z danych uzyskanych z Urzędów Gmin i Urzędu Miasta Sierpca wynika, że najwięcej wyrobów zawierających azbest znajduje się w gminach: Zawidz (6588,21 Mg), Sierpc(4519,25 Mg), Szczutowo (3720 Mg), Mochowo (3344,38 Mg), Gozdowo (3081,5 Mg).

Wykres nr 1: Ilość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych w gminach powiatu sierpeckiego [m²]

Mapa zagrożenia azbestem

Legenda

Ilość azbestu w m²

- 100 001 - 200 000
- 200 001 - 300 000
- 300 001 - 400 000
- 400 001 - 500 000
- 500 001 - 600 000

Najwięcej wyrobów zinwentaryzowano w sołectwach: Zawidz (71486,99 m² tj. 786,36 Mg), Szczutowo (70582 m² tj. 776,4 Mg), Piastowo gm. Sierpc (23212m² tj. 255,3 Mg), Gozdowo (20685 m² tj. 227,54 Mg). W gminie Sierpc, sołectwo Rachocin jest zmagazynowane 4,5 Mg odpadów azbestowych.

Nie można precyzyjnie określić, w jakiego rodzaju budynkach znajdują się wyroby azbestowe, gdyż nie wszystkie gminy podały dokładne informacje w tym zakresie.

Z posiadanych przez PINB w Sierpcu danych wynika , że 9,2% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych zabudowana jest w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, 9,2% w budynkach wielorodzinnych, 15,9% w budynkach gospodarczych, 1,34% w budynkach produkcyjno – magazynowych, 15,9% w budynkach użyteczności publicznej i 16,9% innych budowlach. Są to dane niepełne, ponieważ oceną stanu technicznego objęto tylko 2,9% masy wyrobów zinwentaryzowanych przez gminy.

Nie zinwentaryzowano wyrobów azbestowych w budynkach letniskowych, w obiektach inżynierii lądowej, sieci ciepłej.

Brak w powiecie sierpeckim czystego azbestu. Dane gmin nie charakteryzują konkretnych obiektów budowlanych.

Powyższe dane nie odzwierciedlają stanu faktycznego w zakresie wyrobów zawierających azbest występujących w powiecie sierpeckim. Z wizji terenowych wykonanych na potrzeby niniejszego Programu, rozmów ze służbami ekologicznymi gmin i powiatu wynika, że w powiecie sierpeckim jest wiele budynków, obiektów zarządzanych przez osoby prawne, w których zamontowano wyroby zawierające azbest (głównie płyty azbestowo-cementowe). Wójtowie gmin informują, iż „dzikie wysypiska odpadów” są usuwane na bieżąco.

Z danych urzędów gmin nie wynika także, jaki jest stan techniczny tych wyrobów, nie określono także terminów ich usunięcia. Dokładnie omówiono stan techniczny w mieście Sierpc.

Projekt „Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Sierpca” określa, że:

- 1% zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wymaga wymiany lub naprawy bezzwłocznie (I stopień pilności),
- 75% zinwentaryzowanych wyrobów wymaga ponownej oceny w czasie do 1. roku (II stopień pilności),
- 24% zinwentaryzowanych wyrobów wymaga ponownej oceny w terminie do 5 lat (III stopień pilności).

Projekt Planu dla Miasta Sierpca określa, że bezpieczne usunięcie zinwentaryzowanych płyt azbestowo – cementowych nastąpi w następujących przedziałach czasowych:

- w latach 2008 – 2012 – 15%,
- w latach 2013 – 2022 – 45%,
- w latach 2023 – 2032 – 40%.

Wójt gminy Mochowo w „Programie usuwania azbestu i wyrobów azbestowych z terenu gminy Mochowo w latach 2008 – 2032” zaplanował usunięcie wyrobów zawierających azbest w następujących terminach:

- 2008 – 2012 – 21%,
- 2013 – 2022 – 42%,
- 2023 – 2032 – 47%.

Wójt gminy Szczutowo planuje w latach 2009 – 2012 usunięcie wyrobów z obiektów Gminy, Ośrodka Zdrowia, a w latach 2013 – 2022 – ze strażnic OSP.

Stan techniczny wyrobów zawierających azbest będzie omówiony w rozdziale 4. Ponieważ zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23.10.2003 r. informacje o inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest podlegają corocznej inwentaryzacji, do dnia 31 stycznia każdego roku właściciele, zarządcy lub użytkownicy miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, dokonują inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, poprzez sporządzenie spisu z natury. Inwentaryzacja musi być połączona z oceną stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów według załącznika Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2.04.2004 r. (Dz.U. Nr 71, poz. 649).

4. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu sierpeckiego

Ustawa Prawo ochrony środowiska uznaje azbest za substancję stanowiącą szczególne zagrożenie dla środowiska, czego konsekwencją są wymogi dotyczące postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Przede wszystkim substancje takie powinny być wykorzystywane, przemieszczane i sukcesywnie eliminowane przy zachowaniu szczególnego nadzoru oraz odpowiednich środków ostrożności. Jednym z najistotniejszych punktów formularza służącego do składania informacji na temat rodzaju, ilości i miejsca występowania azbestu jest informacja o przydatności danego wyrobu do dalszej eksploatacji. Wyroby tzw. miękkie powinny być usunięte niezwłocznie. Z danych uzyskanych od gmin oraz PINB w Sierpcu, Urzędu Marszałkowskiego wynika, iż wyrobów azbestowych miękkich w powiecie sierpeckim nie zinwentaryzowano. Mogą one jednak występować w starych piecach c.o. i piecach akumulacyjnych.

W przypadku wyrobów twardych (tylko z tymi mamy do czynienia w powiecie sierpeckim) dalsza bezpieczna eksploatacja jest możliwa pod warunkiem uniemożliwienia emisji azbestu do atmosfery co oznacza, że przepisy nie nakazują bezwarunkowego i natychmiastowego usunięcia azbestu. Decyduje o tym głównie stan techniczny, okres upływu gwarancji producenta. Biorąc pod uwagę względy organizacyjne i techniczne (trwałość płyt azbestowo-cementowych przy prawidłowej eksploatacji wynosi 25-35 lat), termin zakończenia usuwania wyrobów azbestowych w Polsce określono na 2032 r.

Przydatność wyrobów zawierających azbest do dalszej eksploatacji podaje się na podstawie przeglądu i oceny dokonanej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71 poz. 649) – załącznik Nr 2. Właściciel, użytkownik wieczysty, zarządca nieruchomości lub innego miejsca zawierającego azbest zobowiązany jest do przeprowadzenia kontroli stanu tych wyrobów – zgodnie z aktualnymi przepisami termin wykonania oceny upłynął 6 listopada 2004 roku. Kolejne oceny należy wykonać zgodnie z wynikiem oceny poprzedniej. Z przeprowadzonej oceny sporządza się „Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Jeden egzemplarz Oceny przekazuje się w ciągu 30 dni od daty jej sporządzenia do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, a drugi pozostawia w dokumentacji obiektu zawierającego azbest. Przegląd techniczny jako ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest jest warunkiem koniecznym i decydującym, kiedy w danym miejscu zawierającym azbest istnieje ryzyko

narażenia azbestem zdrowia ludzi. Ocena jest punktowa. Przekroczenie 65 punktów oznacza konieczność wymiany lub naprawy wyrobu azbestowego. Jeśli punktacja wynosi od 35-65 punktów to właściciel, zarządca musi powtarzać kontrole corocznie, jeśli poniżej 35 punktów – co 5 lat.

Szczególne zagrożenie stwarzają wyroby „miękkie” o znacznym udziale azbestu w wyrobie oraz wyroby znajdujące się wewnątrz budynków, szczególnie przeznaczonych na pobyt ludzi.

W powiecie sierpeckim w 2007 r. oceny możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest dokonano dla 38 budynków (w stosunku do co najmniej 7782 zinwentaryzowanych przez gminy). Szczegółowe dane oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest przedstawia tabela Nr 8, która opracowana została na podstawie informacji PINB w Sierpcu za okres sprawozdawczy podsumowujący 2007 r. Z informacji tej wynika, że do PINB w Sierpcu wpłynęło 38 ocen stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Oceny dotyczą budownictwa produkcyjno-magazynowego, mieszkaniowego jedno- i wielorodzinnego, użyteczności publicznej, gospodarczego.

Wg ewidencji PINB w Sierpcu prowadzonej od początku sprawozdawczości ocenie poddano: 185 budynków, 1 sieć wodociągową, 1 budowlę w tym:

- 28 budynków mieszkalnych jednorodzinnych,
- 69 budynków mieszkalnych wielorodzinnych,
- 38 budynków gospodarczych,
- 11 budynków produkcyjno – magazynowych,
- 39 budynków użyteczności publicznej,
- 1 sieć wodociągową o długości 5794 mb,
- 1 stację uzdatniania wody w Bledzewie, gm. Sierpc (na terenie Ośrodka PLL LOT S.A).

Na szczególną uwagę zasługują znajdujące się w wykazie PJNB w Sierpcu:

- budynki użyteczności publicznej,
- budynki produkcyjno – magazynowe,
- budynki gospodarcze.

Poniżej wykaz w/w budynków:

budynki użyteczności publicznej:

I stopień pilności

- Budynek Szkoły Podstawowej w Słupi, gmina Zawidz,
- Budynek Szkoły Podstawowej w Grąbcu, gmina Zawidz,
- Budynek biurowy w Szczutowie, ul. Lipowa,
- Ośrodek zdrowia w Gójsku, ul. Sierpecka,

II stopień pilności

- Budynek Szkoły Podstawowej w Poliku, gmina Rościszewo,
- Remiza OSP w m. Rzeszotary Stara Wieś, gm Rościszewo,
- Budynek Biblioteki Gminnej w Łukomiu, gm. Rościszewo,
- Remiza OSP w Łukomiu, gm. Rościszewo,
- Remiza OSP w m. Kuski, gm. Rościszewo,
- Remiza OSP w m. Rzeszotary Chwały, gm. Rościszewo,
- Budynek biurowy przy ul. Konstytucji 3-go Maja w Sierpcu,
- Remiza OSP w Szczutowie, ul. 3-go Maja
- Remiza OSP w m. Grądy, gm. Szczutowo,

- Budynek szkoły w Słupi gm. Szczutowo,
- Budynek szkoły w m. Wola Stara gm. Szczutowo,
- Remiza OSP w Gójsku ul. Lipnowska, gm Szczutowo,
- Budynek byłego przedszkola w Gójsku, ul. Lipnowska, gm Szczutowo,
- Budynek byłej Szkoły Podstawowej w Podlesiu gm. Szczutowo,
- Budynek biurowy w Szczutowie ul. 3-go Maja,

III stopień pilności

- Budynek kotłowni przy ul. Przemysłowej w Sierpcu,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Zgagowo Wieś gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Kosemin gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Skoczkowo gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Osiek Wici gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Mańkowo gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Milewko gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Słupia gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Makamowo gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Stropkowo gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Młotkowo gm. Zawidz,
- Budynek sklepu spożywczo-przemysłowego w m. Grąbiec gm. Zawidz,
- Pawilon handlowy w Sierpcu przy ul. Jana Pawła II,
- Remiza OSP w m. Warzyn Skóry gm Sierpc,
- Sklep w m. Osówka, gm. Sierpc,
- Świetlica wiejska w m. Miłobędzyn gm Sierpc,
- Remiza OSP w m. Grodkowo Zawisze gm Sierpc,
- Remiza OSP w m. Dziembakowo gm Sierpc,
- Remiza OSP w m. Mochowo gm Mochowo,
- Remiza OSP w m. Osiek gm Mochowo

budynki produkcyjno – magazynowe:

I stopień pilności

- Przepompownia ścieków w m. Dziembakowo, gm Sierpc,
- Oczyszczalnia ścieków w m. Miłobędzyn, gm Sierpc,
- Wiata w Sierpcu przy ul. Browarnej 3.

II stopień pilności

- Budynek składowy w Sierpcu przy ul. Konstytucji 3-go Maja,
- Wiata przy ul. Dworcowej w Sierpcu,
- Budynek magazynowo - składowy w Sierpcu przy ul. Kościuszki,
- Wiata przy ul. Kościuszki w Sierpcu,
- Magazyn gazu przy ul. Konstytucji 3-go Maja w Sierpcu,
- Budynek magazynowo-składowy przy ul. Kościuszki w Sierpcu,

III stopień pilności

- Magazyn nawozów w m. Jeżewo gm. Zawidz,
- Budynek piekarni w m. Zawidz, ul. Mazowiecka,
- Wiata w m. Zawidz ul. Mazowiecka,

budynki gospodarcze

I stopień pilności

- Budynek gospodarczy w m. Pawłowo, gm. Sierpc,
- Budynek gospodarczy w m. Kosemin, gm. Zawidz,
- Budynek gospodarczy w m. Cisse gm. Zawidz,
- Budynek gospodarczy w m. Słupia gm. Szczutowo,
- Budynek magazynowy przy ul. Świętokrzyskiej w Sierpcu,
- Budynek inwentarski w m. Cieślin gm. Mochowo,
- Budynek inwentarski w m. Cieślin gm. Mochowo,

II stopień pilności

- Budynek gospodarczy w m. Dziembakowo, gm. Sierpc,
- Budynek gospodarczy w m. Łukomie, gm. Rościszewo,
- Budynek składowy przy ul. Konstytucji 3-go Maja w Sierpcu,
- Budynek garażu przy ul. Dworcowej w Sierpcu,
- Budynek obory w m. Susk gm. Sierpc,
- Budynek obory w m. Susk gm. Sierpc,
- Budynek obory w m. Susk gm. Sierpc,
- Budynek obory w m. Susk gm. Sierpc,
- Budynek gospodarczy w m. Blinno gm. Szczutowo,
- Budynek inwentarsko składowy w Blinno gm. Szczutowo,
- Budynek inwentarski w m. Podlesie, gm. Szczutowo,
- Budynek inwentarski w m. Podlesie, gm. Szczutowo,
- Budynek składowy w m. Podlesie, gm. Szczutowo,
- Wiata w m. Cisse 26 gm. Szczutowo,
- Budynek składowy w m. Cisse gm. Szczutowo,
- Budynek inwentarski w m. Cisse gm. Szczutowo,
- Budynek składowy w m. Bonisław gm. Gozodwo,
- Budynek inwentarski w m. Białasy, gm. Szczutowo,
- Budynek składowy w m. Białasy, gm. Szczutowo,
- Budynek garażowy w m. Białasy, gm. Szczutowo,
- Wiata w m. Zawidz ul. Zielona ,
- wiata przy ul. Dworcowej w Sierpcu,
- Budynek gospodarczy w m. Białasy, gm. Szczutowo,

III stopień pilności

- Budynek gospodarczy w m. Białyszewo, gm. Sierpc,
- Budynek gospodarczy w m. Susk Nowy, gm. Sierpc,
- Budynek obory w m. Susk, gm. Sierpc,
- Budynek garażu w m. Podlesie, gm. Szczutowo,
- Budynek gospodarczy w m. Podlesie, gm. Szczutowo,
- Budynek obory w m. Susk Nowy, gm. Sierpc,
- Budynek gospodarczy w m. Mochowo, gm. Mochowo,

Dane z PINB w Sierpcu

Materiałem zawierającym azbest są pokrycia dachowe z płyt azbestowo-cementowych i sieć wodociągowa. Informacje oceny stanu technicznego budynków kwalifikują je głównie jako III stopień pilności usunięcia wyrobów (46,5%) 36,2% sklasyfikowano jako II stopień pilności

17,3% - jako I stopień pilności. W 1 przypadku informacja dotyczy sieci wodociągowej określonej jako III stopień pilności. 1- budowla – II stopień pilności.

Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest są niekompletne, znacznie różnią się od inwentaryzacji Gmin, wymagają weryfikacji i muszą być wykonane dla wszystkich obiektów.

Wykres nr 2: Stan techniczny wyrobów zawierających azbest

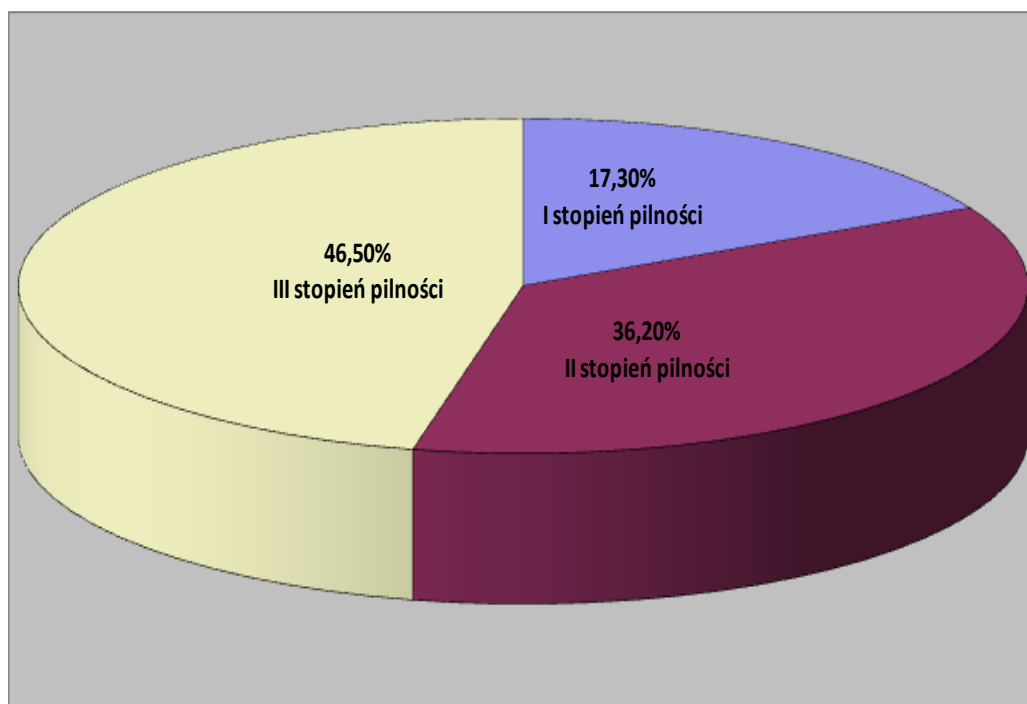

Tabela 8. Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wg PINB w Sierpcu za 2007 r

Stopień pilności	Rodzaj budynków poddanych ocenie																								
	mieszkalne jednorodzinne			Mieszkalne Wielorodzinne			gospodarcze			produkcyjno-magazynowe			użyteczności publicznej			razem		Inne – sieci wodociągowe			Inne nie wyszczególnione				
	szt.	m ²	Mg	szt.	m ²	Mg	szt.	m ²	Mg	szt.	m ²	Mg	szt.	m ²	Mg	szt.	m ²	szt.	m ²	szt.	szt.	m ²	Mg		
OCENA Z 2007R.																									
I	0	0	0	-/3	-/2097	-/33,6	2/-	1287/-	20,6/-	0	0	0	0	0	0	2/3	1287/2097	0	0	0	0	0	0		
II	-/1	-/147	bd	-/17	-/3573	-/57,2	-/4	-/848	-/13,6	1/1	193/1150	3/18,4	1/-	605/-	9,7/-	2/22	798/5571	0	0	0	0	0	0		
III	0	0	0	1/2	150/432	0,24/6,9	1/-	160/-	2,6/-	0	0	0	4/-	870/-	13,9/-	6/2	1180/432	0	0	0	0	0	0		
RAZEM	-/1	-/147	bd	1/22	150/6102	0,24/97,7	3/4	1447/848	23,2/13,6	1/1,	193/1150	3/18,4	5/-	1475/-	23,6/-	10/28	3265/8100	0	0	0	0	0	0		
STAN OD POCZ ATKU PROWADZENIA WYKAZU																									
I	9	1475	25,6	10	3721	59,5	7	796	12,7	2	1820	29,1	4	1360	21,8	32	9172	0	0	0	0	0	0		
II	12	1723	25,2	11	2715	43,4	23	6554	91,3	6	3059	27,5	15	3743	59,8	67	17794	0	0	0	1	90	1,4		
III	7	1109	17,7	48	8923	8	8	1004	13,5	3	655	10,5	20	3079	35,3	86	14770	1	5794	124	0	0	0		
RAZEM	28	4307	68,5	69	15359	243,3	38	8354	117,5	11	5534	67,1	39	8182	116,9	185	41736	1	5794	124	1	90	1,4		

Licznik – ocena dokonana po raz pierwszy

Mianownik – ocena dokonania ponownie

Łączna masa zinwentaryzowanych obiektów oceniających stan techniczny budynków prowadzona przez PJNB w Sierpcu od początku obowiązku prawnego wynosi 738,7Mg.

Z powyższego wynikają następujące wnioski:

- tylko w około 2,4% budynków, w których zinwentaryzowano wyroby zawierające azbest dokonano oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, co jest bardzo niepokojącym zjawiskiem. Większość właścicieli, zarządców obiektów, w których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest nie dokonała takiej oceny; być może są tacy zarządzający, którzy dokonali oceny, ale nie przedłożyli stosownej informacji Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego w Sierpcu. Na ogół nie sporządzano oceny dla budynków osób fizycznych.
- w trybie pilnym należy spowodować dopełnienie ww. obowiązków. Pamiętać należy, iż w przypadku braku oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest PINB może ukarać mandatem do 1 tys. zł. Kara ta może być nakładana do skutku. Podobnie w przypadku nie przedłożenia okresowej informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscach wykorzystywania grozi grzywna (art. 346 ust. 1 POŚ). Grzywna może być wymierzona osobie prawnej za brak odpowiedniej dokumentacji na temat rodzaju, ilości i miejsca występowania azbestu (art. 346 ust. 2 POŚ).
- wyroby zawierające azbest znajdują się na zewnątrz budynków. Są to wyroby „twarde” i przy prawidłowej ich eksploatacji można poczekać z terminem ich usunięcia. W ewidencji zbiorczej tylko w 32 przypadkach ustalono I stopień pilności usuwania wyrobów zawierających azbest; dla 68 przypadków II stopień pilności (dotyczy to 12 budynków mieszkalnych jednorodzinnych, 11 wielorodzinnych i 15 budynków użyteczności publicznej, 6 produkcyjno – magazynowych, 23 gospodarczych), dla 87 przypadków – III stopień pilności,
- przy kolejnym przeglądzie obiektów zawierających wyroby z azbestu należy dokonać wnikliwej oceny ich stanu, a w sytuacjach wątpliwych korzystać z pomocy specjalisty,
- przepisy prawne pozwalają na dalsze użytkowanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej $>1000 \text{ kg/m}^3$ pod warunkiem:
 - braku widocznych uszkodzeń mogących stanowić warunki dla emisji pyłu azbestu do środowiska,
 - zabezpieczenia wyrobów powłoką ochronną posiadającą aprobatę techniczną lub szczelną zabudowę,
 - przestrzegania wymagań w zakresie ochrony środowiska.

5. Mapa zagrożeń działania azbestu

Na terenie powiatu sierpeckiego przeważa rozproszona zabudowa rolna, gdzie większość starszych budynków posiada pokrycie dachowe z elementami falistymi. Mapa przedstawia potencjalne zagrożenia działania azbestu i uwzględnia tylko dane będące w dyspozycji Starostwa Powiatowego w Sierpcu. Z danych uzyskanych z Urzędów Gmin i z Miasta Sierpca wynika, że najwięcej wyrobów zawierających azbest znajduje się w Gminach: Zawidz (6588,21 Mg), Gminie Sierpc (4519,25 Mg), Gminach: Szczutowo (3720 Mg), Mochowo (3344,38 Mg), Gozdowo (3081,5 Mg), Mieście Sierpc (1999,6 Mg). Wykres nr 1 przedstawia ilość zinventaryzowanych wyrobów zawierających azbest.

Wskaźnik nagromadzenia wyrobów zawierających azbest w powiecie sierpeckim wynosi 29,86 Mg/km², tj. blisko 2-krotnie mniej niż średni wskaźnik nagromadzenia dla województwa mazowieckiego (57,3 Mg/km²) i mniej niż wskaźnik podany dla powiatu sierpeckiego w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego (33,9 Mg/km²).

Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi prowadził badania zawartości włókien azbestowych w powietrzu, realizując program badawczy dotyczący wpływu włókien azbestowych występujących w powietrzu na zdrowie mieszkańców. Ze „Sprawozdania z realizacji tematu 2/DPO/BR/05 Program naukowy dotyczący zagrożeń populacji Polski związanych z azbestem” wynika, że na terenie powiatu sierpeckiego nie prowadzono badań stężenia włókien azbestu w powietrzu atmosferycznym. Brak więc pomiaru stężenia włókien azbestu w powietrzu. Średnie stężenia włókien azbestu w 1 m³ powietrza w województwie mazowieckim wynosi 666,8. Najniższe średnie stężenie odnotowano w powiecie żyrardowskim (273,8 wł/m³), najwyższe zaś w powiecie radomskim (1 222,1 wł/m³). Wyższe stężenia odnotowano na terenach o luźnej zabudowie, natomiast niemalże identyczne średnie wartości stężeń odnotowano na terenach przemysłowych i na osiedlach mieszkaniowych. Z mapy ww. sprawozdania wynika, iż teren powiatu sierpeckiego, podobnie jak szereg innych powiatów, np. żuromiński, ciechanowski, nie ma danych o stężeniu włókien azbestu w powietrzu. Z oceny zagrożenia azbestem w poszczególnych powiatach województwa mazowieckiego, powiat sierpecki znajduje się na 29 miejscu ze względu na ilość wyrobów azbestowych i na 35 ze względu na wskaźnik nagromadzenia azbestu.

Brak wiarygodnych danych dotyczących pełnej inwentaryzacji wyrobów azbestowych na terenie powiatu sierpeckiego i brak wyników badań monitoringowych stężenia włókien azbestu w powietrzu uniemożliwia rzetelną ocenę zagrożeń działania azbestu w powiecie sierpeckim. Z danych Starostwa Powiatowego w Sierpcu wynika, że w 2007 r. organ administracji architektoniczno-budowlanej przyjął 1 zgłoszenie, a w 2008r. – 9 zgłoszeń obejmujących wykonanie robót budowlanych polegających na wymianie bądź naprawie elementów zawierających azbest.

Niepokojące jest, iż wykonawcy robót budowlanych będący wytwórcami odpadów zawierających azbest, nie przekazują sprawozdań o ilości wytworzonych odpadów do Marszałka Województwa. W Bazie Danych o odpadach prowadzonej przez Marszałka oraz WIOŚ w Warszawie brak danych o wytworzonych odpadach zawierających azbest. W Bazie danych Marszałka Województwa Mazowieckiego za 2006r. jest dana o odzysku odpadów

zawierających azbest – 170605 (materiały konstrukcyjne zawierające azbest) metodą R14 – w ilości 6,8 Mg.

Należy pamiętać, iż usuwanie wyrobów zawierających azbest wiąże się z wytwarzaniem odpadów o kodach 170601 i 170605, a jedyną metodą ich unieszkodliwiania jest składowanie. Nie ma odzysku tego rodzaju odpadów. Do 2032 r. odpadów tych zostanie wytworzonych co najmniej 25467,5Mg. Będą one stanowiły znaczące zagrożenie środowiska i zdrowia ludzi, dlatego należy je unieszkodliwić zgodnie z wymogami prawa.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest zobowiązany jest m. in. do:

- ustalenia niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
- przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest o gęstości mniejszej niż 1000 kg/m³ lub zawierających krokidolit prawidłowość prowadzenia prac polegających na usuwaniu ww. wyrobów potwierdza się wynikiem badania jakości powietrza,
- pracodawca zatrudniający pracowników przy usuwaniu wyrobów z azbestu ma obowiązek wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy,
- wartości oznaczone stężeń włókien azbestu nie powinny przekraczać najwyższych dopuszczalnych stężeń w środowisku pracy (NDS) określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.11.2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. nr 217, poz. 1833).

6. Możliwości techniczne, organizacyjne i finansowe bezpiecznego gospodarowania wyrobami i odpadami azbestowymi

6.1. Możliwości organizacyjne

Wyroby zawierające azbest mogą zabezpieczać i usuwać osoby mające odpowiednie uprawnienia i zabezpieczenia dróg oddechowych, ubrania ochronne. W momencie usuwania wyrobów zawierających azbest wykonujący pracę jest wytwórcą odpadów zawierających azbest. Są to odpady niebezpieczne klasyfikowane jako substancje o udokumentowanym działaniu rakotwórczym I kategorii, stanowiącym poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe, a w niewielkim stopniu przez skórę. Dlatego też gospodarowanie odpadami azbestowymi należy zlecić firmom uprawnionym do tego.

Przepisy prawne określają warunki organizacyjne, techniczne i finansowe bezpiecznego gospodarowania odpadami azbestu – zadania należą do wszystkich organów administracji publicznej.

Tabela Nr 9. Zadania samorządu powiatowego w zakresie gospodarowania azbestem, wyrobami zawierającymi azbest i odpadami w świetle obowiązujących przepisów prawa.

Samorząd powiatu	Zadania
Starosta	<ul style="list-style-type: none"> ○ Współpraca z firmami zajmującymi się usuwaniem wyrobów zawierających azbest, zbieraniem, transportem i unieszkodliwianiem odpadów azbestowych. ○ Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów azbestowych w budynkach będących własnością powiatu i przekazywanie danych z oceny do PINB. ○ Współpraca z mediami w celu rozpowszechnienia informacji o zagrożeniach wywoływanych przez azbest. ○ Wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących pozwoleń na wytwarzania odpadów niebezpiecznych, zatwierdzanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadów. ○ Współpraca z PINB, PPIS, WIOŚ w zakresie usuwania wyrobów azbestowych i gospodarowania odpadami ○ Inicjowanie związków gmin, przedsiębiorców do budowy składowisk odpadów azbestowych.
Zarząd Powiatu	<ul style="list-style-type: none"> ● Opiniowanie dla zarządu województwa i gmin planów gospodarki odpadami. ● Opracowywanie powiatowego planu gospodarki odpadami, programu usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na okres do 2032 roku. ● Opracowywanie sprawozdań z realizacji powiatowego planu gospodarki odpadami, programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. ● Podejmowanie inicjatyw w zakresie pomocy organizacyjnej i finansowej dla właścicieli obiektów zawierających wyroby azbestowe, ● Przygotowywanie planów przychodów i wydatków PFOŚiGW z uwzględnieniem przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów azbestowych. ● Współpraca z gminami w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.
Rada Powiatu	<ul style="list-style-type: none"> ● Uchwalanie powiatowego planu gospodarki odpadami, programu usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest, sprawozdań z ich realizacji oraz aktualizacji tych dokumentów. ● Zatwierdzanie planów przychodów i wydatków PFOŚiGW oraz sprawozdań z ich realizacji.

6.2. Możliwości techniczne

System zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest prowadzony w oparciu o zapisy obowiązujących aktów prawnych dotyczących ww. problematyki. Szczegółowe procedury wynikające z tych przepisów i dotyczące zbierania, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest przedstawiono poniżej.

Postępowanie zgodnie z procedurami bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest

Poniżej przedstawiono procedury, które zostały opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki w materiale informacyjnym „Azbest- Informator” .

Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest zostały podzielone na cztery grupy:

Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Grupa II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Szczegółowy opis procedur postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz odpadami azbestu przedstawiono w zał. Nr 1 do Programu.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi od Starosty Sierpeckiego niżej wymienione firmy posiadają zezwolenia na gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest.

Tabela 10. Wykaz firm posiadających decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest na terenie powiatu sierpeckiego

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	adres	miejsowość	Okres ważności pozwolenia
1	Przedsiębiorstwo Usług Budowlanych „PRIMBUD” Sp. Z o.o.	ul. Osiedleńcza 1	87 – 600 Działdowo	Do 2013 r.
2	Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe KOLMEX	Kolankowo 26	87 – 600 Lipno	Do 2018 r.
3	Firma Lambda	ul. Morgowa 9	91 – 223 Łódź	2011r.
4	ABBA EKOSERWIS Sp. Z o.o.	ul. Moniuszki 11/13	87 – 100 Toruń	2016 r.
5	Przedsiębiorstwo Robót Budowlanych „IZOMALDEX” Adam Bubienko	ul. Wesoła 8	87 – 100 Toruń	2017 r.
6	Zakład Obsługi Budownictwa i Inwestycji Janusz Sekulski	ul. Fredry 2	09 – 200 Sierpc	2016 r.
7	ALBECO Sp. j	Sikory 27	87 – 500 Rypin	2016 r.
8	Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe EKO MIX	ul. Gabiszyńska 163	50 – 950 Wrocław	2016 r.
9	MAR-POL Marcin Zbigniew Ochojski	Cetki 5	87 – 500 Rypin	2016 r.
10	Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe WIT S.c. M.Średziński T. Targoński	ul. Hetmańska 67	15 – 727 Białystok	2016 r.
11	Specjalistyczny Zakład Pokryć Dachowych Andrzej Nawrocki	ul. Armii Krajowej 23	09 – 200 Sierpc	2016 r.
12	Przedsiębiorstwo Projektowo Wdrożeniowe AWAT Sp. Z o.o.	ul. Kaliskiego 9	01 – 476 Warszawa	2016 r.
13	Zakład Usługowo – Budowlany Zbigniew Zieliński	ul. Sosnowa 6	09 – 500 Gostynin	2016 r.
14	Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe BUDOMEX Dariusz Rzeszotarski	ul. Świętokrzyska 2a	09 – 200 Sierpc	2016 r.
15	Firma handlowo Usługowa PROJEKT-BUD	ul. Podwale 17	00 – 252 Warszawa	2016 r.
16	Buck Recykling Sp. Z o.o.	ul. Romana Maya 1	61 – 371 Poznań	2016 r.
17	Zakład Usług Produkcyjnych i Handlowych	ul. Moniuszki 85	06 – 200 Maków Mazowiecki	2016 r.
18	Przedsiębiorstwo Usługowo Wodno Budowlane WOD-BUD	ul. Piłsudskiego 14	23 – 200 Kraśnik	2015 r.
19	Firma Handlowo – Usługowa WIKI Agnieszka Majda	ul. Kaliska 11/17	02 – 316 Warszawa	2015 r.
20	ALBEKO Siego Sp. J.		87 – 510 Kotowy Gm. Skrwilno	2015 r.
21	Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe ABBA EKOMED Sp. Z o.o.	ul. Moniuszki 11/13	87 – 100 Toruń	2015 r.

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	adres	miejsowość	Okres ważności pozwolenia
22	Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe PLASTIMET – PANORAMA Sp. Z o.o.	Ul. Fabryczna	05 – 087 Leszno	2015 r.
23	HYDROGEOTECHNIKA Sp. Z o.o.	ul. Ściegiennego 262A	25 – 116 Kielce	2015 r.
24	Zakład Remontowo Budowlany „Ambroży” S.J.	ul. Meissnera 1/3 lok. 222	03 – 982 Warszawa	2015 r.
25	RAMID Mirosław Dec	ul. A. Kowalskiego 1/54	09 – 228 Warszawa	2015 r.
26	Transport Metalurgia Sp. Z o.o.	ul. Reymonta 62	97 – 500 Radomsko	2015 r.
27	Firma Wielobranżowa „WOLT-CENTER” Grzegorz Lewandowski	Nowa Biała 1a	09 – 411 Stara Biała	2015 r.
28	„Ramid” – M.DEC	ul. Kowalskiego 1/54	03-288 Warszawa	2015 r.
29	Zakład BUD – Montaż W. Koluga	Arkadia31	99-436 Bednary	2013 r.
30	KASTOR Tomasz Janiszewski	ul. Klonowa 19B/2	637-21 Leszno Górne	2014 r.
31	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp zoo	ul. Graniczna 6 Reguły	05-816 Michałowice	2014 r.
32	Firma Handlowo – Usługowa SYSTEM DACH sp j	Brody 6	09-400 Płońsk	2014 r.
32	GAJAWI P.P.H.U Gabriel Rogut	ul. Odyńcza 24	93-150 Łódź	2014 r.
33	Zakład Remontowo Budowlany Stanisław Karolczak	ul. Przełajowa 10/56	94-044 Łódź	2013 r.
34	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych TERMOEXPORT	ul. Żurawia 24/7	00-515 Warszawa	2013 r.
35	ALGADER Hofman Sp.z.o.o	ul. Wólczyńska 133	01-919 Warszawa	2013 r.
36	Hydropol Sp. z.o.o	ul. Targowa 106	09-500 Gostynin	2013 r.
37	Przedsiębiorstwo Robót Instalacyjno – Budowlanych HYDROPOL Spółka jawna -	ul. Krośniewicka 7	09-500 Gostynin	2013 r.
38	Centrum Gospodarki Odpadami Azbestu i Recyklingu caro	ul. Zamoyskiego 51	22-400 Zamość	2013 r.

Starosta Sierpecki nie wydawał zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadów zawierających azbest (nie było wniosków).

Z analizy wyżej wymienionych danych wynika, iż jest wystarczający potencjał techniczny firm do prowadzenia działalności w zakresie bezpiecznego dla zdrowia ludzi i środowiska usunięcia wyrobów azbestowych, natomiast zbieranie i transport do miejsc unieszkodliwiania odpadów firmy zlecają uprawnionym do tego spoza terenu powiatu sierpeckiego.

Organy administracji publicznej wydające ww. decyzje na gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest są odpowiedzialne za wyegzekwowanie obowiązków nałożonych w decyzjach administracyjnych i wynikających z przepisów prawa. W razie niespełnienia obowiązków wynikających z wydanych decyzji lub przepisów prawa, właściwy organ może cofnąć wydaną decyzję bez odszkodowania. Odpady zawierające azbest nie mogą być odzyskiwane, muszą być unieszkodliwiane poprzez składowanie.

Obecnie na terenie województwa mazowieckiego nie ma żadnego składowiska odpadów unieszkodliwiającego odpady azbestowe. Najbliżej zlokalizowane składowiska tego typu mieszczą się w Koninie, ul. Sulańska 11 oraz w Zgierzu ul. A. Struga 10.

Na składowisku odpadów w Rachocinie gm. Sierpc są czasowo magazynowane odpady azbestowe z powiatu sierpeckiego. Aktualnie – wg danych dyrektora Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Sierpcu zmagazynowano tam 4,5 Mg odpadów azbestowych.

W „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” oszacowano, że potrzeba składowisk o łącznej powierzchni 28 ha i pojemności około 2 203 753 m³ w celu pomieszczenia odpadów zawierających azbest, które będą wytworzone do 2032 roku. Planuje się budowę 7 składowisk odpadów niebezpiecznych:

- 3 o łącznej powierzchni 10 ha – do 2012 r.,
- 2 o łącznej powierzchni 11 ha – do 2022 r.,
- 2 o łącznej powierzchni 7 ha – do 2032 r.

Należy zaznaczyć, iż ilość składowisk i ich lokalizacja zależy od decyzji samorządów gmin i miejscowej społeczności.

Miasto Sierpc buduje na terenie składowiska odpadów w Rachocinie, gmina Sierpc kwaterę do składowania odpadów zawierających azbest o następujących parametrach:

- powierzchnia w dole kwatery – 6600m²,
- powierzchnia w górze kwatery – 17300m².
- Pojemność kwatery 45 000m³.

Ponadto budowana jest infrastruktura towarzysząca w/w kwaterze. Przewidywane zakończenie budowy – koniec grudnia 2008r. Koszt budowy 2423490,00 zł. Źródła finansowania – środki Miasta Sierpca i pożyczka z WFOŚiGW w Warszawie. Planowana eksploatacja składowiska –

do 2014r. Szacowany koszt przyjęcia odpadów do unieszkodliwienia – 500 – 800zł/Mg. W planach Miasta Sierpca –budowa kolejnej kwatery do składowania odpadów azbestowych.

6.3. Możliwości finansowe

Koszty zabezpieczenia i w dalszej kolejności usuwania wyrobów zawierających azbest ciążą na właścicielu nieruchomości, na terenie którego się znajdują. Istnieje możliwość uzyskania dofinansowania powyższych działań z polskich funduszy ekologicznych (Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej mających osobowość prawną, Powiatowego i Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, którymi dysponują samorząd powiatowy i gminny), Funduszy Unii Europejskiej.

Bank Ochrony Środowiska S.A. oferuje preferencyjne kredyty ekologiczne na usuwanie wyrobów azbestowych. Szerzej ww. źródła finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest omawiane są w rozdziale 8 niniejszego Programu.

7. Harmonogram finansowo-rzeczowy realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009-2032”.

Jak wynika z danych przedstawionych w rozdziałach 3 i 4 na terenie powiatu sierpeckiego według stanu na 30 października 2008 r. zinventaryzowano:

- 2313276m² (25446,1 Mg) wyrobów zawierających azbest w co najmniej 7782 budynkach (głównie płyt cementowo-azbestowych dla budownictwa),
- 1000 mb (21,4 Mg) rur azbestowo-cementowych wodociągowych.

Wskaźnik nagromadzenia – 29,86 Mg/km².

Dane te odbiegają od szacunków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, który przyjął w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” ilość wyrobów azbestowych na 28980 Mg, wskaźnik nagromadzenia 33,9 Mg/km². Rozbieżności te należy wyjaśnić podczas kolejnej inwentaryzacji.

Niepokojąco wygląda ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbestu. Wg danych PINB w Sierpcu oceny takiej dokonano w stosunku do niespełna 2,4% zinventaryzowanych obiektów. W danych dotyczących inwentaryzacji rodzaju, ilości i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest, którą przekazały Urzędy Gmin i Miasto Sierpc do Starosty Sierpeckiego brak informacji, ile wyrobów znajduje się w poszczególnych rodzajach budynków i jaki jest ich stan techniczny. Nie określono

w większości terminów usunięcia wyrobów zawierających azbest. Danych tych nie uzyskano także podczas bezpośrednich kontaktów z gminami (w czasie zbierania materiałów do opracowania Programu).

W powiecie sierpeckim nie ma azbestu, są jedynie wyroby zawierające azbest. Zgodnie z założeniami przedstawionymi w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” proces usuwania tych wyrobów powinien być zakończony do 2032 roku.

W związku z tym, że na terenie powiatu sierpeckiego brak jest azbestu, Program ograniczy się jedynie do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Podstawowym celem „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009 – 2032” jest usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów zlokalizowanych na terenie powiatu, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu tej substancji na zdrowie ludzi i środowisko naturalne.

Władze powiatu zdeterminowane realizacją zadań ekorozwoju postanawiają ten cel osiągnąć. Cel ten jest celem długoterminowym. Aby go osiągnąć należy zaplanować konkretne zadania, wiążące się z realizacją celów szczegółowych.

W związku z koniecznością zapewnienia logicznej spójności z „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” okres do 2032 r. podzielono na trzy przedziały czasowe, a w tych okresach szacuje się usunięcie wyrobów azbestowych (wg planów miasta Sierpca, gminy Szczutowo, Mochowo):

- I 2009 – 2012 – 18% wyrobów azbestowych,
- II 2013 – 2022 – 44% wyrobów azbestowych,
- III 2023 – 2032 – 38% wyrobów azbestowych.

W każdym okresie czasowym uwzględniono zadania, wskazano odpowiedzialność jednostek i podmiotów za wykonanie określonych działań. Po każdym okresie zostanie oceniona realizacja Programu i dokonana jego aktualizacja.

Takie planowanie zgodne jest z opracowywaniem programów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami, określonymi w Prawie ochrony środowiska i ustawie o odpadach i związane jest z uwarunkowaniami zewnętrznymi dotyczącymi ciągłej zmiany przepisów prawa ekologicznego.

Usunięcie wyrobów zawierających azbest do końca 2032 r. to priorytetowy cel dla powiatu sierpeckiego.

Cele szczegółowe

- Pełna inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest wraz z oceną ich stanu technicznego i możliwości bezpiecznego ich użytkowania oraz informacją o terminie usunięcia wyrobów,
- oczyszczenie terenu powiatu z wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie zagrożeń dla zdrowia mieszkańców powiatu pyłem azbestowym,
- wysoka świadomość mieszkańców powiatu sierpeckiego o zagrożeniu azbestem i o sposobach bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- dobra współpraca władz samorządowych powiatu sierpeckiego z samorządami: gmin i miasta Sierpca, samorządem województwa mazowieckiego, administracją rządową, Inspekcją Sanitarną, społeczeństwem i dysponentami środków finansowych w zakresie działań związanych z realizacją celów Programu.
- doprowadzenie w horyzoncie czasowym do 2032r. do spełnienia wymogów ochrony środowiska i zdrowia ludzi.

Działania kierowane są do:

- mieszkańców powiatu, firm, instytucji będących właścicielami lub zarządcami nieruchomości zawierających wyroby azbestowe,
- szkół,
- administracji samorządowej gmin, powiatu sierpeckiego, województwa mazowieckiego,
- organizacji społecznych, mediów,
- Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, Okręgowego Inspektora Pracy, Powiatowego Inspektora Sanitarnego,
- firm demontujących wyroby azbestowe i gospodarujących odpadami azbestowymi.

Dla powiatu sierpeckiego ustala się następujący harmonogram działań, który pozwoli na osiągnięcie ww. celów i realizację zadań w ramach planowanego systemu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Tabela 10. Harmonogram rzeczowo-finansowy usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego do 2032 r.

Lp.	Zadanie	Termin realizacji lata	Realizator	Źródło finansowania Koszty	Efekty
1.	Organizacja kampanii informacyjnej o: - szkodliwości wyrobów zawierających azbest, - inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, - oznakowaniu pomieszczeń, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, - możliwości bezpiecznego usuwania, magazynowania, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, - monitoringu jakości powietrza, - możliwych źródłach finansowania zadań związanych z usuwaniem płyt azbestowo-cementowych.	2009-2011	Starosta Sierpecki (Wydział Zarządzania Środowiskiem) , PINB w Sierpcu we współpracy z RCEE w Płocku WFOŚiGW w Warszawie, BOŚ S.A. OO Płock Jednostka Wdrażająca RPO Woj. Mazowieckiego	Budżet powiatu (PFOŚiGW) 20 tys. zł	Wójtowie, Burmistrz m. Sierpc, radni, sołtysi, przedstawiciele organizacji społecznych uświadomieni zostaną o zagrożeniach wywoływanych azbestem oraz przedstawione zostaną zasady bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest, pozyskanie środków na ten cel.
2.	Przeprowadzenie inwentaryzacji dotyczących: rodzaju, ilości i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest w obiektach, przekazanie danych do Marszałka Województwa Mazowieckiego (każdego roku do 31. marca).	2009-2012 2013-2022 2023-2032	użytkownicy obiektów, urzędy gmin, Urząd Miasta Sierpc, Starostwo Powiatowe w Sierpcu.	Bez kosztów	Pełna informacja o wyrobach zawierających azbest – baza danych o obiektach zawierających azbest w powiecie.
3.	Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.	2009-2012 2013-2022 2023-2032	użytkownicy obiektów, PINB w Sierpcu.	Bez kosztów	Pełna informacja o stanie i bezpieczeństwie budynków zawierających azbest w PINB. - baza danych o stanie technicznym i możliwościach bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.
4.	Systematyczne informowanie Starosty Sierpeckiego o demontażu wyrobów zawierających azbest – uzyskiwanie odpowiednich decyzji wg Prawa budowlanego	2009-2012 2013-2022 2023-2032	Użytkownicy obiektów, Starosta Sierpecki (Wydział Zarządzania Środowiskiem)	Bez kosztów	Aktualna baza danych o wyrobach zawierających azbest

Lp.	Zadanie	Termin realizacji lata	Realizator	Źródło finansowania Koszty	Efekty
5.	Systematyczne przekazywanie informacji do Starosty i Marszałka Województwa o wyrobach zawierających azbest, których użytkowanie zostało zakończone i o wytworzonych odpadach azbestowych celem aktualizacji bazy danych o lokalizacji, ilości i stanie istniejących wyrobów przewidzianych do usunięcia oraz bazy danych dotyczącej gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.	2009-2012 2013-2022 2023-2032	Użytkownicy wyrobów zawierających azbest PINB, Marszałek, Gminy	Środki własne właścicieli budynków	Pełna informacja o usuniętych wyrobach zawierających azbest. Baza danych o gospodarowaniu odpadami. Ocena efektów po każdym okresie czasowym.
6.	Współdziałanie Starosty Sierpeckiego z gminami powiatu, PINB w Sierpcu, Marszałkiem Województwa, WIOŚ w zakresie systematycznej wymiany informacji dotyczącej: - aktualnej informacji o wyrobach zawierających azbest, stanie technicznym budynków zawierających wyroby azbestowe, - usuwania wyrobów azbestowych, - możliwości unieszkodliwiania odpadów azbestowych na terenie składowiska odpadów azbestowych w Rachocinie, gmina Sierpc.	2009-2012 2013-2022 2023-2032	Starosta Sierpecki PINB w Sierpcu ZGM w Sierpcu	Bez kosztów	Pełna informacja o wyrobach zawierających azbest, odpadach azbestowych i sposobach gospodarowania nimi.
7.	Pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu i pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, właścicielom zasobów mieszkaniowych i firmom na wymianę pokryć dachowych i filarków międzyokiennych z azbestu: - organizowanie spotkań z przedstawicielami instytucji finansowych, - informacje w Internecie, ulotki.	2009-2012 2013-2022 2023-2032	Starosta Sierpecki we współpracy z Mazowiecką Jednostką Wdrażania Programów UE, WFOŚiGW w Warszawie	Fundusze ochrony środowiska, Fundusze UE Bez kosztów	Środki finansowe na usunięcie wyrobów azbestowych i ich unieszkodliwienie

Lp.	Zadanie	Termin realizacji lata	Realizator	Źródło finansowania Koszty	Efekty
8.	Wspieranie działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego.	2009-2012 2013-2022 2023-2032	Starosta Sierpecki	Środki PFOŚiGW 20 tys. zł./rok x 22 lata 440 tys. zł.	Usunięcie wyrobów zawierających azbest z domów właścicieli i zarządców obiektów. Właściwe respektowanie przepisów prawa.
9.	Oczyszczanie obiektów wielorodzinnych, budownictwa indywidualnego, budynków przemysłowych, gospodarczych użyteczności publicznej i sieci wodociągowej z wyrobów zawierających azbest i usunięcie powstałych odpadów.	2009-2012 2013-2022 2023-2032	Właściciele i zarządcy budynków i obiektów	Środki właścicieli i zarządców budynków i obiektów usunięcie wyrobów 25467,5 Mg x 1,4 tys. zł. /Mg= 35654,5 tys. zł.	Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów – są to koszty szacunkowe, ponieważ brak pełnej inwentaryzacji o wyrobach zawierających azbest.
10.	Szkolenie pracowników Starostwa w zakresie przepisów i procedur związanych z usuwaniem azbestu.	2009-2032 na bieżąco przez cały okres realizacji Programu	Starosta Sierpecki	20 tys. zł. - PFOŚi GW	Właściwe respektowanie przepisów prawa.
11.	Monitoring w zakresie występowania włókien azbestowych	2009-2032	Przedsiębiorcy zajmujący się usuwaniem wyrobów zawierających azbest	środki przedsiębiorców 200 tys. zł.	Informacja o stężeniu włókien azbestowych podczas usuwania wyrobów zawierających azbest.

Lp.	Zadanie	Termin realizacji lata	Realizator	Źródło finansowania Koszty	Efekty
12.	Eksploatacja składowiska odpadów azbestowych – w Rachocinie, gmina Sierpc, rozbudowa składowiska o nowe kwatery	2009-2012 2013-2022 2023-2032	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Sierpcu	Eksploatacja ze środków za przyjęcie odpadów, rozbudowa nowych kwater około 6000tyś.zł	Zbudowana kwatery będzie mogła przyjąć 45 tyś. m ³ odpadów. Możliwość składowania odpadów azbestowych, zmniejszenie kosztów unieszkodliwiania odpadów z 800zł. Za 1 tonę odpadów 300 – 500zł./1 tonę odpadów.
13.	Bieżący monitoring realizacji Programu. Okresowe raportowanie z realizacji Programu Radzie Powiatu i mieszkańcom oraz aktualizacja Programu, przekazywanie raportów samorządowi województwa mazowieckiego.	2009 – 2032 Raportowanie co 2 lata, aktualizacja w 2013 r. i 2023 r.	Zarząd Powiatu	Bez kosztów	Informacja o efektach realizacji Programu i konieczności jego aktualizacji.
14.	Wydawanie decyzji dotyczących programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi i egzekwowanie ich zapisów	2009-2012 2013-2022 2023-2032	Starosta Sierpecki	Bez kosztów	Respektowanie przepisów prawa, lepszy stan środowiska.

Razem koszty realizacji Programu: 41894,5 tyś. zł.(nie uwzględniono kosztów związanych z założeniem nowych pokryć dachowych). Gro środków na usunięcie wyrobów azbestowych i unieszkodliwienie odpadów muszą zabezpieczyć właściciele i zarządzający obiektami. Planuje się pomoc Powiatu w wysokości 20 tyś. zł. rocznie.

Są to szacunkowe koszty realizacji Programu, adekwatne do informacji o zasobach azbestowych w powiecie sierpeckim. Zwiększą je koszty założenie nowych pokryć dachowych o co najmniej 185 062 tys. zł. (są to najpoważniejsze koszty).

Uwarunkowania realizacji Programu

Skuteczność realizacji ww. Programu gwarantuje:

- system usuwania wyrobów zawierających azbest, na który składają się opisane wcześniej :
 - sposób prowadzenia diagnozy stanu użytkowania wyrobów zawierających azbest i prowadzenie bazy danych przez Gminy powiatu sierpeckiego (na terenie gmin przeprowadzono niepełną inwentaryzację istniejących wyrobów zawierających azbest w oparciu o ankiety i wizję lokalną, a częściowo dokonano oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, określając stopień pilności usunięcia tych wyrobów). Tylko w Mieście Sierpcu przeprowadzono pełną inwentaryzację obiektów zawierających wyroby azbestowe. Działania te muszą kontynuować użytkownicy obiektów, a egzekucja zadań wynikających z mocy prawa należy do wójtów, Marszałka Województwa i PINB w Sierpcu. Analiza bazy danych będzie służyć do aktualizacji Programu,
 - sposób usuwania wyrobów zawierających azbest - demontaż wyrobów zawierających azbest jest ściśle regulowany przepisami prawa, a procedury zostały omówione w załączniku Nr 1. do niniejszego Programu. Wykonawcy prac muszą posiadać stosowne zezwolenia na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają odpady niebezpieczne oraz dysponować wyszkoloną specjalistyczną kadrą i odpowiednim potencjałem technicznym, zabezpieczeniem dróg oddechowych i odzieżą ochronną,
 - sposób zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest (określony przepisami prawa, procedury te zostały szczegółowo omówione w załączniku Nr 1 do niniejszego Programu),
 - współpraca władz powiatu sierpeckiego z organami administracji publicznej (Marszałkiem Województwa, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Sierpcu, Okręgowym Inspektoratem Pracy, Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Sierpcu, Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska), firmami i instytucjami niezbędnymi do pełnej realizacji Programu (fundusze ekologiczne, fundusze UE, BOŚ, firmy gospodarujące odpadami zawierającymi azbest, zarządzającym składowiskiem azbestu ZGM).

- sposób edukacji i informacji społeczeństwa w zakresie problematyki azbestowej (działania edukacyjne i informacyjne w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, wpływu ich na zdrowie ludzi realizować we współpracy z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi i innymi instytucjami),
- sposób wdrażania Programu (organizacja i wdrażanie Programu leży w gestii Starosty Sierpeckiego i podległych wydziałów Starostwa oraz jednostek organizacyjnych powiatu),
- sposób i źródła finansowania zostały opisane w rozdziale 8.

8. Finansowanie realizacji Programu

Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z demontażem wyrobów zawierających azbest, zbiórką, transportem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest wymagają znaczących środków finansowych.

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest przyjęto dane uśrednione z listy firm uprawnionych do usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych na terenie powiatu sierpeckiego (lista zamieszczona w pkt. 6 Programu):

- średni koszt usunięcia, transportu i unieszkodliwiania odpadów – 1400zł za 1 Mg
- średni koszt 1 m² nowego pokrycia – 80 zł. (z blacho dachówki) – dane od producentów i firm dekarских.

Szacunkowy średni koszt usunięcia 1 kg rury azbestowo-cementowej wynosi 5 zł/kg oraz koszt zastąpienia tego wyrobu np. nowym rurociągiem to 10 zł/kg. Daje to łącznie 210 złotych na wymianę 1 metra bieżącego uśrednionego rurociągu z rur azbestowo-cementowych.

Tabela 12. Szacunkowe koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest wraz z ich wymianą na pokrycia nowe w latach 2009-2032

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość Mg lub m ²	Koszt jednostkowy zł./Mg lub zł./m ²	Koszty (tys. zł.)
1.	Usunięcie płyt azbestowo-cementowych [Mg]	25446,1	14000 zł./Mg	35624,5
2.	Nowe pokrycie [m2]	2313276,03	80,0 zł/m2	185062,08
3.	Wymiana rur azbestowo-cementowych	1000 mb	210,0zł/mb	210
Łącznie				220896,58

Prognozowane koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest wraz z wymianą na nowe pokrycie wynoszą 220896,58 tyś. zł., z czego 83,7% stanowią koszty zakupu i montażu nowych pokryć dachowych. Usuwanie wyrobów zawierających azbest, szczególnie elementów budowlanych jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Konieczne jest zatem pozyskiwanie jak największego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Środki na finansowanie zadań związanych z Programem pochodzić mogą z następujących źródeł:

- środków własnych właścicieli i zarządców budynków i obiektów zawierających azbest,
- budżetu Państwa,
- środków własnych samorządu terytorialnego,
- środków prywatno-publicznych,
- Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Funduszy Unii Europejskiej,
- kredytów udzielanych na preferencyjnych warunkach,
- komercyjnych kredytów bankowych.

8.1 Możliwości pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na działania związane z usuwaniem azbestu

W wyniku analizy dostępnych instrumentów finansowania ochrony środowiska omówiono instrumenty, które mogą zostać wykorzystane w celu dofinansowania realizacji *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego*.

8.1.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

ul. Konstruktorska 3a, 02-673 Warszawa

tel. (022) 45-90-100, faks: (022) 459-01-01

e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl

www.nfosigw.gov.pl

Działanie 2.2.3 *Wsparcie dla przedsiębiorców i gmin w zakresie unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest* przeznaczone jest dla następujących typów beneficjentów:

1. jednostki samorządu terytorialnego (jst) i ich związki,
2. podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jst,
3. przedsiębiorcy.

W ramach działania 2.2.3. *Wsparcie dla przedsiębiorców i gmin w zakresie unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest* kosztami kwalifikowanymi mogą być:

1. demontaż wyrobów zawierających azbest,
2. koszty transportu do miejsca składowania,
3. koszty unieszkodliwienia (składowania).

Działanie 2.2.3 obejmuje także wymianę rur azbestowych. W ramach działania nie mogą zostać sfinansowane zakupy nowych elementów.

W zakresie usuwania azbestu Narodowy Fundusz oferuje wsparcie finansowe w formie oprocentowanych pożyczek oraz dotacji.

Kwalifikacja wniosków do działań z Programu nr 2 *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi* odbywa się na podstawie kryteriów formalnych i kryteriów selekcji. Kryterium charakterystycznym dla zadania 2.2.3 *Wsparcie dla przedsiębiorców i gmin w zakresie unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest* jest minimalna ilość wyrobów zawierających azbest przewidziana do usunięcia i unieszkodliwienia lub zabezpieczenia. Wynosi ona **10 tys. Mg**.

8.1.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

ul. J.S. Bacha 2, 02-743 Warszawa

tel. (22) 853-53-21, faks (22) 853-53-02

e-mail: poczta@wfosigw.pl

www.wfosigw.pl

Biuro Terenowe w Płocku 024 264 19 94

Beneficjentami wsparcia w ramach dofinansowania usuwania azbestu przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie mogą być:

1. osoby prawne,
2. osoby fizyczne,
3. jednostki organizacyjne administracji publicznej nieposiadające osobowości prawnej,
4. związki celowe tych osób.

W ramach zadań związanych z usuwaniem azbestu dofinansowywane są koszty demontażu płyt azbestowych, koszty przewiezienia azbestu z miejsca demontażu do miejsca unieszkodliwienia oraz koszty unieszkodliwienia azbestu. Środki Funduszu nie mogą być przeznaczone na wykonanie nowych pokryć dachowych.

Realizacja zadań polegających na unieszkodliwianiu azbestu może być dofinansowana w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych w formie **dotacji**, a po wyczerpaniu środków na dany rok w formie pożyczki.

Zgodnie z *Regulaminem postępowania w sprawach przyznania środków WFOŚiGW na dofinansowanie działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu na terenie województwa mazowieckiego* dofinansowaniem mogą być objęte obiekty, dla których właściciel, zarządca lub użytkownik sporządził i złożył marszałkowi lub odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub

prezydentowi miasta „Informację o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania”. Ponadto Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie (dysponujący obiektem na cele budowlane) zobowiązany jest uzyskać od właściwych organów administracji architektoniczno-budowlanej prawomocne decyzje administracyjne związane z zakresem wykonywanych prac oraz do przedłożenia „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”.

Prace związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu muszą być wykonywane przez firmę posiadającą stosowne zezwolenia na wytwarzanie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, a wykonawca zadania powinien zostać wybrany zgodnie z *ustawą Prawo zamówień publicznych*.

Wypłata środków odbywa się w ramach umów cywilnoprawnych, po złożeniu przez Wnioskodawcę faktury oraz protokołu potwierdzającego wykonanie zadania wraz z oświadczeniem wykonawcy o prawidłowym wykonaniu prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Osoby prawne oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą mogą składać wnioski indywidualne o przyznanie dofinansowania na aktualnie obowiązującym formularzu wniosku. Karta Informacyjna Zadania, wzór wniosku oraz aktualnie obowiązujący wykaz załączników można uzyskać w Biurze Funduszu oraz na stronie internetowej Funduszu. Osoby fizyczne (w tym wspólnoty mieszkaniowe) nieprowadzące działalności gospodarczej składają wnioski o dofinansowanie za pośrednictwem gminy.

Kompletne wnioski o dofinansowanie będą rozpatrywane według kolejności złożenia do czasu wyczerpania środków wydzielonych w planie finansowym na ochronę ziemi na dany rok.

8.1.3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

Institucja Zarządzająca RPO Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013

Zarząd Województwa Mazowieckiego poprzez

Mazowiecką Jednostkę Wdrażania Programów Unijnych

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

ul. Jagiellońska 74, 03-301 Warszawa

tel. (022) 295-20-00, faks (022) 295-20-01

www.mazovia.pl

e-mail: punkt_kontaktowy@mazovia.eu

Oddział Zamiejscowy w Płocku, ul. Stary Rynek 20. Tel. 024 262 23 74

W RPO Województwa Mazowieckiego istnieje możliwość dofinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu w ramach 2 działań:

1. działanie 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi*,
2. działanie 5.2 *Rewitalizacja miast*.

Działanie 4.2 Ochrona powierzchni ziemi

Beneficjentami w ramach Działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne *jest* posiadające osobowość prawną.

W ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* przewidziane jest wsparcie przedsięwzięć mających na celu kompleksowe oczyszczenie terenu z odpadów zawierających azbest, a także usuwanie azbestu z budynków administracji publicznej wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwienia odpadów azbestowych oraz budową składowisk odpadów niebezpiecznych.

W ramach RPO Województwa Mazowieckiego możliwą formą wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie zaliczek lub refundacji wydatków.

W ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* wspierane będą przedsięwzięcia zapisane w *Wojewódzkim planie gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011* z uwzględnieniem lat 2012-2015, obsługujące do 150 tys. mieszkańców, nieobjęte zakresem pomocy Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW).

Maksymalny udział środków wspólnotowych w wydatkach kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%, z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej. Minimalny wkład własny Beneficjenta wynosi:

- 3% - dla jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych, gdy nie występuje pomoc publiczna,
- 15% - dla pozostałych beneficjentów, gdy nie występuje pomoc publiczna,
- 40% - w przypadku udzielenia pomocy de minimis.

Termin kwalifikowalności wydatków rozpoczął się 1 stycznia 2007 r., a w przypadku występowania pomocy publicznej termin rozpoczęcia kwalifikowalności powinien być zgodny z obowiązującymi w tym zakresie zasadami.

Projekty, które mogą być przyjęte do wsparcia w ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi*, będą wybierane w trybie konkursowym ze wstępną kwalifikacją projektów (preselekcja), składającą się z dwóch zasadniczych faz:

1. wstępnej kwalifikacji projektów (preselekcji), polegającej na ocenie wniosków sporządzonych w uproszczonej formie kart projektów, z minimalną liczbą załączników,
2. oceny projektów zaproszonych do dalszej części konkursu po fazie wstępnej kwalifikacji projektów, bazującej na pełnej dokumentacji aplikacyjnej.

Nabory projektów prowadzone są w formule konkursów zamkniętych.

W ramach działania 4.2 *Ochrona powierzchni ziemi* w 2008 r. ogłoszono 1 konkurs dotyczący wykorzystania alokacji przypadającej w ramach przedmiotowego działania na 2008 r. (8,8 mln €). Trwał on od 28 lipca do 20 października 2008r. Wnioski o dofinansowanie realizacji projektu powinny być składane w siedzibie Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych. Instytucja Zarządzająca określiła harmonogram naboru wniosków na 2009r. działanie 4.3 planowane jest na III kwartał 2009r.

Działanie 5.2 Rewitalizacja miast

Beneficjentami w ramach działania 5.2 *Rewitalizacja miast* mogą być m.in.

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
2. jednostki organizacyjne *jest* posiadające osobowość prawną,
3. spółki z większościovym udziałem *jest*,

4. instytucje kultury, szkoły wyższe, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
5. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
6. jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
7. organy administracji rządowej,
8. podmioty działające w oparciu o *ustawę o partnerstwie publiczno-prywatnym*.

W ramach działania 5.2 *Rewitalizacja miast* przewidziane jest wsparcie przedsięwzięć, realizowanych w ramach zintegrowanych projektów odnowy obszarów miejskich, w których jako element projektu traktowana jest wymiana elementów zawierających azbest.

W ramach RPO Województwa Mazowieckiego możliwą formą wsparcia jest pomoc bezzwrotna (dotacja), która beneficjentowi przekazywana będzie w formie zaliczek lub refundacji wydatków.

Projekty realizowane w ramach rewitalizacji miast muszą być zlokalizowane na obszarach problemowych wyznaczonych w Lokalnych Programach Rewitalizacji, które są opracowywane i zatwierdzane przez lokalny samorząd.

Maksymalny udział środków wspólnotowych w wydatkach kwalifikowalnych na poziomie projektu wynosi 85%, z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej. Minimalny wkład własny Beneficjenta wynosi:

- 3% - dla jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych, gdy nie występuje pomoc publiczna,
- 15% - dla pozostałych beneficjentów, gdy nie występuje pomoc publiczna,
- 40% - w przypadku udzielenia pomocy de minimis.

Termin kwalifikowalności wydatków rozpoczął się 1 stycznia 2007 r., a w przypadku występowania pomocy publicznej – termin ten powinien być zgodny z obowiązującymi w tym zakresie zasadami.

Projekty, które mogą być przyjęte do wsparcia w ramach działania 5.2 *Rewitalizacja miast*, będą wybierane w trybie konkursowym ze wstępną kwalifikacją projektów (preselekcją) lub w trybie indywidualnym. Nabory projektów prowadzone są w formule konkursów zamkniętych. Nabór wniosków planowany jest w IV kwartale 2009r.

8.1.4 Bank Ochrony Środowiska S.A.

I Oddział BOŚ S.A. w Warszawie

02-665 Warszawa, Al. Wilanowska 372

tel. (0-22) 336-01-13, faks (0-22) 647-04-47

e-mail: warszawa1@bosbank.pl

II Oddział BOŚ S.A. w Warszawie

00-958 Warszawa, Al. Solidarności 104

tel. (0-22) 532-71-00, faks (0-22) 632-52-49

e-mail: warszawa2@bosbank.pl

III Oddział BOŚ S.A. w Warszawie

00-950 Warszawa, Al. Jana Pawła II 12

tel. (0-22) 850-87-18, faks (0-22) 850-88-98

e-mail: warszawa3@bosbank.pl

Oddział Operacyjny w Płocku, ul. A. Gradowskiego 11. Tel. 024 268 72 05(03),
fax. 024 268 72 01, www.bosbank.pl

Kredyty preferencyjne z dopłatami do oprocentowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie są przeznaczone dla:

1. klientów indywidualnych,
2. klientów korporacyjnych,
3. jednostek samorządu terytorialnego.

Umowa pomiędzy BOŚ S.A. a Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej obowiązuje do 31.12.2008 r. Na dzień przygotowania niniejszego Programu nie ma decyzji, co do formy i zakresu wsparcia na lata kolejne. Przedmiotem kredytowania objęte są działania, polegające na usuwaniu (demontażu i transporcie) i unieszkodliwianiu azbestu.

Ponadto Bank Ochrony Środowiska S.A. oferuje kredyty z linii kredytowej **KfW5** (Kreditanstalt für Wiederaufbau), w ramach której finansowane są przedsięwzięcia polegające na unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP), które nie korzystały do tej pory z finansowania w ramach programu SME Finance Facility (KfW2 i KfW4):

1. zatrudniające do 250 pracowników,
2. o rocznych obrotach do 40 mln EUR lub sumie bilansowej do 27 mln EUR,
3. spełniające warunek niezależności UE (nie więcej niż 25% udziałów należy do firmy nie będącej MSP zgodnie z definicją Unii Europejskiej).

W ramach linii KfW5 przedmiotem kredytowania objęte jest unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, w tym w szczególności:

1. budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych (zakup i instalacja nowych rur wodociagowych),
2. wymiana lub zabezpieczenie powierzchni dachowych lub elewacyjnych z płyt azbestowych.

Podstawą udzielenia każdego rodzaju kredytu jest posiadanie przez wnioskodawcę zdolności do zaciągnięcia kredytu i ustanowienie odpowiednich form zabezpieczenia spłaty kredytu.

Kolejną formą finansowania inwestycji przez BOŚ S.A. jest **kredyt na zakup i montaż urządzeń służących ochronie środowiska** w ramach porozumienia ze sprzedawcami i dystrybutorami wyrobów służących ochronie środowiska. Klient, ubiegający się o kredyt w ramach porozumienia z dystrybutorem, do usuwania azbestu i montażu nowego pokrycia dachowego powinien wybrać firmę z którą Bank ma podpisane porozumienie o współpracy.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są osoby fizyczne, przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego. Przedmiotem kredytowania objęte są następujące koszty: demontaż, transport, unieszkodliwienie azbestu oraz zakup i położenie nowego pokrycia dachowego.

9. Wdrażanie i monitoring Programu.

Rozpowszechnienie i wdrażanie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest jest bardzo ważne, bowiem od niego zależeć będzie, czy ten Program realizowany będzie zgodnie z harmonogramem działań, czy będzie dokumentem „żywym”, ocenianym i aktualizowanym w zależności od warunków jego realizacji .

Wdrażanie programu powinno być spójne z „Programem ochrony środowiska dla powiatu sierpeckiego” oraz „Planem gospodarki odpadami w powiecie sierpeckim na lata 2009-2012” oraz powiązane z:

- „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”.

Zasadami wdrażania Programu są:

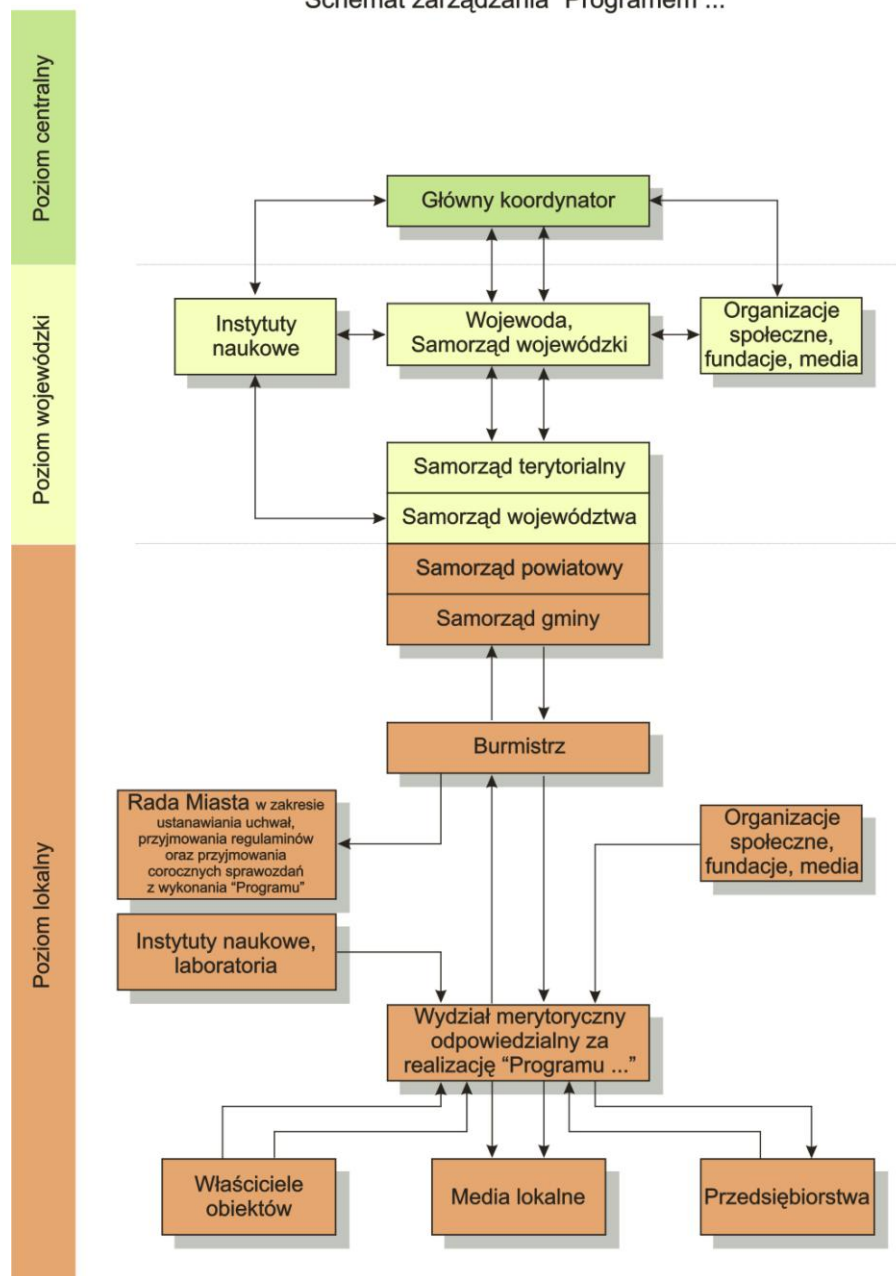
- spójność z programami i planami na poziomie kraju, województwa i gmin,
- zasada uaktualniania Programu,
- zasada współpracy w realizacji Programu oparta na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- zasada ciągłej edukacji ekologicznej i dostępu społeczeństwa do informacji o realizacji Programu.

Ważnym jest, iż projekt Programu przygotowany został we współpracy z Gminami i przedstawiony do konsultacji społecznych. Należy dołożyć wszelkich starań, aby Gminy, społeczność powiatu sierpeckiego, firmy i organizacje pozarządowe włączyć do realizacji Programu.

Podniesie to nie tylko świadomość ekologiczną społeczeństwa, ale przede wszystkim zaktywizuje mieszkańców , grupy społeczne do działań prośrodowiskowych.

Harmonogram zadaniowy służy osiągnięciu celu strategicznego, a tym samym poprawie jakości życia mieszkańców i gości powiatu sierpeckiego. Dzięki temu harmonogramowi Rada Powiatu będzie przeznaczała w budżecie środki na realizację Programu. Powiat Sierpecki będzie mógł też ubiegać się o środki polskich funduszy ochrony środowiska i UE na realizację zadań Programu. Mógł będzie brać udział w konkursach na realizację zadań związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych. Program usuwania wyrobów zawierających azbest wymaga koordynacji działań podejmowanych przez wszystkie jednostki odpowiedzialne.

Schemat zarządzania “Programem ...”

Program usuwania azbestu powinien być uważany za żywy dokument podlegający aktualizacji. Wynika to z obowiązku właścicieli i użytkowników budynków i obiektów do przedkładania corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich występowania do Gmin, Marszałka Województwa i PINB:

- oceny stanu i bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest w okresie co roku lub co 5 lat (w zależności od stanu technicznego wyrobów zawierających azbest),
- informacji o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone.

Sposób monitorowania gospodarki odpadami, w tym odpadami zawierającymi azbest, został określony w ustawie o odpadach (Art. 37). Podstawowe informacje o odpadach będą gromadzone w bazach prowadzonych przez Marszałka Województwa Mazowieckiego. System

stanowi podstawowe źródło informacji o odpadach przy opracowywaniu, wdrażaniu i ocenie realizacji planów gospodarki odpadami.

Monitoring ilości, przepływu i zagospodarowania odpadów opiera się generalnie na ich ilościowej i jakościowej ewidencji prowadzonej przez posiadaczy odpadów. Wymóg ewidencjonowania odpadów, został określony w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Tekst jednolity Dz. U. 2007 Nr 39, poz. 251 z późniejszymi zmianami).

Na podstawie zbiorczych zestawień danych oraz informacji uzyskanych od starosty, wójtów, burmistrzów, marszałek województwa prowadzi wojewódzką bazę danych o wytwarzaniu i gospodarowaniu odpadami wraz z rejestrem udzielonych zezwoleń w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami oraz sporządza raport wojewódzki, który przekazuje Ministrowi Środowiska, prowadzącego centralną bazę danych dotyczących wytwarzania i gospodarowania odpadami.

Jedną z najefektywniejszych metod monitorowania Programu jest kontrola zmian wybranych wskaźników realizacji Programu. Lista wskaźników do oceny wdrażania Programu będzie przedmiotem aktualizacji w zależności od danych zebranych w trakcie realizacji zadań.

Tabela 13. Wskaźniki monitorowania realizacji „Programu...”

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Lata		
			2009	2010	...
1.	Liczba, jakość i skuteczność wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest	ilość/opis			
2.	Liczba szkół uczestniczących w kampaniach związanych z usuwaniem azbestu	ilość/opis			
3.	Szkolenia kadry administracji powiatu w zakresie problematyki azbestowej	ilość/opis			
4.	Inicjatywy władz powiatu w zakresie problematyki azbestowej	ilość/opis			
5.	Inicjatywy społeczności lokalnej w zakresie problematyki azbestowej	ilość/opis			
6.	Ilość obiektów, instalacji z wyrobami zawierającymi azbest:	szt			
7.	- pokryć dachowych (ogółem), w tym:	szt.			
	• osób fizycznych	szt			
	• - osób prawnych				
	- rur z azbestocementu	mb			
8.	Ilość wyrobów azbestowych na terenie powiatu, (ogółem),	Mg			
	w tym:- pokryć dachowych:	Mg			
	• osoby fizyczne	Mg			
	• osoby prawne	Mg			
	- rury z azbestocementu	Mg			
9.	Stopień pilności w usuwaniu wyrobów zawierających azbest				
	• stopień I	szt. %			
	• stopień II	szt. %			
	• stopień III	szt. %			
10.	Ilość wytworzonych odpadów azbestowych, (ogółem),	Mg/rok			
	w tym - pokryć dachowych	Mg/rok			
	- sieci wodociągowych	mb,			
	- filarków międzyokiennych	Mg/rok			
	- odpadów wytworzonych w sektorze gospodarczym (rury z azbestocementu)	mb			
	- innych (jakich)	Mg/rok			
	Procentowy udział usuniętych wyrobów azbestowych w zinventoryzowanej masie wyrobów	%			

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Lata		
			2009	2010
11.	Środki finansowe przeznaczone na usuwanie wyrobów zawierających azbest(ogółem), w tym: - własne - zewnętrzne	zł./rok zł./rok zł./rok			
12.	Środki finansowe wykorzystane na realizację Programu w danym roku (ogółem) w tym: - własne - zewnętrzne	zł./rok zł./rok			
13.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację Programu w danym roku: - własne - zewnętrzne	% %			
14.	Ilość odpadów azbestowych deponowanych na składowisku w Rachocinie	Mg/rok			
15.	Wskaźnik nagromadzenia wyrobów azbestowych	Mg/km ²			

10. Wnioski z oddziaływania na środowisko „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009-2032”

Opracowanie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest wynika z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski” (2002 r.). Program stanowi załącznik do „Planu gospodarki odpadami dla powiatu sierpeckiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016”, ponieważ wyroby zawierające azbest są potencjalnym źródłem odpadów niebezpiecznych, które będą wytwarzane sukcesywnie do 2032 roku i mogą stanowić poważne źródło zagrożenia środowiska oraz zdrowia i życia ludzi.

Na podstawie analizy aktualnego stanu w zakresie wyrobów zawierających azbest i gospodarki odpadami zawierającymi azbest w powiecie sierpeckim określono problemy dotyczące wpływu na środowisko i zdrowie ludzi wyrobów zawierających azbest w powiecie sierpeckim. Są one następujące:

- nie przeprowadzono pełnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,
- nie określono w większości terminu usunięcia wyrobów zawierających azbest ,
- tylko w 2,4% zinwentaryzowanych obiektów oceniono stan i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (zinwentaryzowano co najmniej 7782 obiekty, ocenę możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest dokonano jedynie dla 185 obiektów)
- w nielicznych przypadkach dokonano zgłoszenia usunięcia wyrobów zawierających azbest do właściwych organów administracji publicznej

(1 zgłoszenie w 2007r., 9 zgłoszeń w 2008r. obejmujących roboty budowlane z wyrobami zawierającymi azbest),

- w woj. mazowieckim brak obecnie składowiska do unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest (jedynie na składowisku odpadów w Rachocinie magazynowane są odpady azbestowe, które przyjmowane są z powiatu sierpeckiego). Trwa budowa składowiska odpadów zawierających azbest w Rachocinie. Zakończenie budowy – koniec 2008r. Pojemność składowiska – 45 tys m³.
- brak informacji o stężeniu włókien azbestu w powietrzu, a także w środowisku pracy z azbestem w powiecie sierpeckim,
- nie znane są przypadki zachorowań na choroby, których przyczyną może być wdychanie włókien azbestowych,
- tylko niewielka ilość odpadów zawierających azbest do odzysku została podana do bazy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego a są one wytwarzane (w 2007 r. zgłoszono do Wydziału Zarządzania Środowiskiem 1 przypadek, a w 2008r. – 9 – zgłoszeń prac związanych z demontażem wyrobów azbestowych).

Na podstawie analizy ww. problemów można stwierdzić, iż wyroby zawierające azbest występujące w budynkach mieszkalnych, gospodarczych, przemysłowych powiatu sierpeckiego są w różnym stanie technicznym. Większość wyrobów zawierających azbest ma czas życia kilkunastoletni, a najmłodsze mają już co najmniej 11 lat (od 1997 r. wprowadzono w Polsce zakaz stosowania wyrobów azbestowych). Okres użytkowania wyrobów azbestowych określa się na 25-30 lat. Niektórzy właściciele i zarządcy obiektów określają stan techniczny wyrobów zawierających azbest jako zły (I, II stopień pilności usuwania wyrobów). W 36,2% obiektach określono II stopień pilności, 17,3% - I stopień pilności, a 46,5% - III stopień pilności. Z przeprowadzonej wizji terenu wynika, że część usuniętych odpadów azbestowo-cementowych magazynowana jest na wydzielonym miejskim składowisku odpadów w Rachocinie. Znaczna część ich jest popękana, część jest niczym niezabezpieczona. Taka sytuacja powoduje emisję włókien azbestu do środowiska, zanieczyszczenie powietrza, gleb i negatywny wpływ na zdrowie ludzi. Ważne jest, aby zarządcy i właściciele obiektów wiedzieli o tych negatywnych skutkach, znali procedury postępowania z wyrobami oraz odpadami zawierającymi azbest.

Aktualna sytuacja w zakresie występowania wyrobów zawierających azbest jest nie do przyjęcia i wymaga podjęcia realizacji zadań określonych w harmonogramie rzeczowo-finansowym Programu.

Planowany w Programie harmonogram działań, przypisanie konkretnego zadania do realizacji odpowiedniej osobie, instytucji, firmom, organom administracji publicznej spowoduje:

- właściwe postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest, ich usuwanie zgodnie z przepisami prawa,
- prawidłowe postępowanie z odpadami zawierającymi azbest w zakresie magazynowania, zbierania, transportu i unieszkodliwiania,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu sierpeckiego i ich aktywności do działań prośrodowiskowych.

Realizacja zaplanowanych działań wpłynie na poprawę jakości środowiska i komfortu życia mieszkańców:

- poprawi się stan czystości powietrza w powiecie sierpeckim i na stanowiskach pracy związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, zbieraniem i transportem odpadów azbestowych, wokół składowisk odpadów,
- ograniczy się proces degradacji gleby w związku z niedopuszczeniem do lokalizacji „dzikich składowisk odpadów”,
- poprawi się krajobraz powiatu sierpeckiego, na skutek: niedopuszczenia do tworzenia „dzikich składowisk odpadów azbestu”, wymiany pokryć dachowych, filarów międzyokiennych azbestowo-cementowych na inne materiały przyjazne dla środowiska, zdrowia ludzi,
- chronione będą tereny nadrzeczne, przyjeziorne, leśne, zadrzewienia na skutek niedopuszczenia do lokalizacji „dzikich składowisk” odpadów,
- zmniejszy się bezrobocie, ponieważ firmy pracujące przy demontażu wyrobów zawierających azbest mogą zatrudnić mieszkańców powiatu sierpeckiego, po uprzednim ich przeszkoleniu,
- pomiary stężeń włókien azbestowych w powietrzu i w środowisku pracy podawane do publicznej wiadomości zwiększą informację społeczeństwa o stanie środowiska, zapobiegą chorobom górnych dróg układu oddechowego,
- powiat sierpecki może być inicjatorem działań gmin w celu wspólnej realizacji zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest i gospodarowaniem wyrobami azbestowymi, pozyskiwaniem na ten cel środków finansowych zewnętrznych. Dzięki zlokalizowaniu i budowie składowiska odpadów azbestu w Rachocinie, do budżetu gminy Sierpc, na terenie której zlokalizowany jest obiekt, oraz do PFOŚiGW wpływały będą znaczące środki z tytułu opłat za składowanie odpadów. Ze względu na budowę składowiska zmniejszą się koszty transportu odpadów do unieszkodliwiania, co zmniejszy koszty realizacji Programu.

W wyniku realizacji Programu możliwe jest także występowanie negatywnego oddziaływania na środowisko. Najważniejszym zagrożeniem dla środowiska jest:

- nieterminowe realizowanie zadań,
- brak aktywności właścicieli i zarządców obiektów w realizacji zadań, w tym zwłaszcza w pełnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, ocenie stanu technicznego wyrobów zawierających azbest,
- nie stosowanie się firm zajmujących się demontażem wyrobów azbestowych oraz transportem powstałych odpadów do procedur związanych z demontażem wyrobów, transportem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest,
- brak środków finansowych na realizację zadań.

Na jakość środowiska mogą także wpływać:

- niesolidni wykonawcy demontujący wyroby zawierające azbest,
- niewłaściwe postępowanie firm zbierających i transportujących odpady azbestu, co szczególnie może pogarszać:
 - jakość powietrza,
 - wzrost poziomu hałasu.

Aby ograniczyć negatywny wpływ realizacji Programu na środowisko i zdrowie ludzi należy:

- konsekwentnie stosować obowiązujące przepisy prawa w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi i wyrobami zawierającymi azbest. W razie nieprzestrzegania przepisów stosować przepisy o odpowiedzialności administracyjnej i karnej w ochronie środowiska. Konieczna jest tu kontrola i ścisła współpraca organów administracji publicznej, sądu, prokuratury, WIOŚ, PIS, PIP,
- bardzo pomocny w realizacji zadań będzie regionalny system gospodarowania odpadami zawierającymi azbest np. w ramach Stowarzyszenia Gmin Regionu Sierpeckiego,
- konieczna jest permanentna, szeroka edukacja ekologiczna społeczeństwa, ukierunkowana na kreowanie pozytywnych zachowań dla wyrobów i odpadów zawierających azbest. Należy prowadzić akcję informacyjno-edukacyjną poza przewidzianym prawem dostępem do informacji o środowisku, ukierunkowaną na pozyskiwanie aktywności mediów dla informacji społeczeństwa.

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, iż realizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009-2032 r. przyczyni się

do wyeliminowania niebezpiecznych wyrobów zawierających azbest, poprawy jakości powietrza, powierzchni ziemi i krajobrazu w powiecie sierpeckim.

11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Opracowanie” Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009-2032” związane jest z realizacją zapisów zawartych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium *Polski*”, który został przyjęty przez Radę Ministrów RP 14 maja 2002 roku.

Realizacja krajowego programu założona jest na lata 2002-2032. W programie przewidziano zadania realizowane na poziomach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym. W Programie, w rozdziale poświęconym szczegółowemu zakresowi zadań realizowanych na poszczególnych poziomach administracji, określono zadania dla samorządu powiatu, w tym opracowanie programów usuwania wyrobów azbestowych, uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w planach gospodarki odpadami, współpracę z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem, gromadzenie danych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest, ustalenie rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu, przygotowywanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu...” oraz ich przekazanie Samorządowi Województwa, organizowanie i inicjowanie pomocy dla mieszkańców przy usuwaniu wyrobów azbestowych.

W związku z powyższym oraz ze względu na dużą szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzi i środowiska, rozwój zrównoważony powiatu sierpeckiego– Starosta Sierpecki postanowił opracować „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009-2032”.

Głównym celem Programu jest wskazanie działań, mechanizmów i źródeł finansowania, które pozwolą na wyeliminowanie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego. Realizacja Programu planowana jest w horyzoncie czasowym lat 2009-2032, co jest zgodne z zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium *Polski*” oraz „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego”.

Realizacja przyjętych celów wymaga podjęcia następujących zadań, które zostaną uwzględnione w Programie:

- oszacowanie ilości wyrobów azbestowych oraz ich rozmieszczenia na terenie powiatu sierpeckiego,
- dokonanie oceny stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest w perspektywie do 2032 roku,
- oszacowanie jednostkowych kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie możliwości technicznych, organizacyjnych, finansowych bezpiecznego gospodarowania odpadami azbestowymi,
- organizacja kampanii edukacyjnej w zakresie prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest i odpadami azbestowymi,
- określenie źródeł finansowania prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpraca władz powiatu z innymi organami administracji publicznej i firmami, mediami i organizacjami w zakresie usuwania azbestu,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu.

Przystępując do opracowywania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego w latach 2009 – 2032” podjęto działania zmierzające do uzyskania jak najpełniejszej informacji o obiektach zawierających azbest. Ustalenie rzeczywistej ilości wyrobów, określenie stanu technicznego i rozmieszczenia jest podstawą opracowania Programu zmierzającego do określenia konkretnych działań. W wyniku podjętych działań zinwentaryzowano:

- 7782 obiekty o łącznej powierzchni 2313276,03 m² i masie 25446,1 Mg płyt azbestowo-cementowych.
- 1 obiekt liniowy – sieć wodociągowa o długości 1000 mb i masie 21,4 Mg.

Wskaźnik nagromadzenia wyrobów zawierających azbest w powiecie sierpeckim wynosi 29,86 Mg/km², tj. blisko 2-krotnie mniej niż średni wskaźnik nagromadzenia dla województwa mazowieckiego (57,3 Mg/km²) i mniej niż wskaźnik podany dla powiatu sierpeckiego w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego (33,9 Mg/km²).

Z danych uzyskanych z Urzędów Gmin i Miasta Sierpca wynika, że najwięcej wyrobów zawierających azbest znajduje się w gminach: Zawidz (6588,21 Mg), Sierpc (4519,25 Mg), Szczutowo (3720 Mg), Mochowo (3344,38 Mg), Gozdowo (3081,5 Mg). Najwięcej wyrobów zinwentaryzowano w sołectwach Zawidz (71486,99 m² tj. 786,36 Mg), Szczutowo (70582 m² tj. 776,4 Mg), Piastowo gm. Sierpc (23112 m² tj. 255,3 Mg), Gozdowo

(20685 m² tj. 227,54 Mg). W Rachocinie na składowisku w wydzielonej kwaterze jest zmagazynowane 4.5 Mg odpadów.

Wyroby zawierające azbest wg danych z Urzędów Gmin dotyczą głównie budownictwa mieszkaniowego, zagrodowego, gospodarczego osób fizycznych. Z danych uzyskanych od Marszałka Województwa Mazowieckiego wynika, iż tylko w niektórych gminach w obiektach zarządzanych przez osoby prawne jest 881 m² (9,7 Mg) wyrobów zawierających azbest.

Z danych Urzędów Gmin i Miasta Sierpca wynika, że w powiecie sierpeckim 98,8% wyrobów azbestowych zabudowana jest w budownictwie indywidualnym, 0,37% w budownictwie wielorodzinnym, 0,75% w budownictwie należącym do osób prawnych, 0,08% stanowią rury azbestowo-cementowe. Brak w powiecie czystego azbestu. Powyższe dane nie odzwierciedlają stanu faktycznego w zakresie wyrobów zawierających azbest występujących w powiecie sierpeckim, co związane jest z brakiem pełnej informacji o ilości i lokalizacji tych wyrobów, ich stanie technicznym, sposobie i terminie usuwania. Niepełna jest inwentaryzacja obiektów zarządzanych przez osoby prawne. Pełną inwentaryzację przeprowadzono w mieście Sierpc.

Z przeprowadzonej analizy oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wynikają następujące wnioski:

- zaledwie w 2,4% obiektów w stosunku do tych, w których zinwentaryzowano wyroby zawierające azbest, dokonano oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, co jest bardzo niepokojącym zjawiskiem. Większość właścicieli, zarządców obiektów, w których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest nie dokonała takiej oceny i nie przedłożyła stosownej informacji Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego w Sierpcu.
- w trybie pilnym należy spowodować dopełnienie ww. obowiązków. Pamiętać należy, iż w przypadku braku oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest PINB może ukarać mandatem do 1 tys. zł. Kara ta może być nakładana do skutku. Podobnie w przypadku nie przedłożenia okresowej informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscach wykorzystywania grozi grzywna (art. 346 ust. 1 POŚ). Grzywna może być wymierzona osobie prawnej za brak odpowiedniej dokumentacji na temat rodzaju, ilości i miejsca występowania azbestu (art. 346 ust.2 POŚ).
- Wyroby zawierające azbest znajdują się na zewnątrz budynków. Są to wyroby „twarde” i przy prawidłowej ich eksploatacji można poczekać z terminem ich usunięcia. W 2007 r. dokonano pierwszej i ponownej oceny. Tylko w dwóch

przypadkach ustalono I stopień pilności usuwania wyrobów zawierających azbest w pierwszej ocenie oraz w 3 przypadkach w ponownej ocenie. II stopień pilności ustalono dla 2 obiektów w I ocenie oraz dla 22 obiektów w II ocenie. 8 obiektów w obydwu ocenach zakwalifikowano do III klasy pilności. W ewidencji zbiorczej znajduje się 187 obiektów, w tym 32- I stopień pilności, 68 – II stopień, 87 – III stopień pilności.

- przy kolejnym przeglądzie obiektów zawierających wyroby z azbestu należy dokonać wnikliwej oceny ich stanu, a w sytuacjach wątpliwych korzystać z pomocy specjalisty,
- przepisy prawne pozwalają na dalsze użytkowanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej $>1000 \text{ kg/m}^3$ pod warunkiem:
 - braku widocznych uszkodzeń mogących stanowić warunki dla emisji pyłu azbestu do środowiska,
 - zabezpieczenia wyrobów powłoką ochronną posiadającą aprobatę techniczną lub szczelną zabudowę,
 - przestrzegania wymagań w zakresie ochrony środowiska.

Możliwości bezpiecznego usuwania azbestu i gospodarowania odpadami azbestowymi uzależnione są od możliwości technicznych, organizacyjnych i finansowych, które zostały szczegółowo opisane w niniejszym Programie w rozdziale 6. Wskazano tutaj niezbędne działania i procedury wynikające z wymogów prawa, które zapewnią prawidłowe postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest. Wskazano również firmy zajmujące się usuwaniem wyrobów i gospodarką odpadami zawierającymi azbest. W powiecie sierpeckim 39 firm posiada zatwierdzone programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Brak firm z powiatu sierpeckiego posiadających zezwolenie na zbieranie i transport do miejsca unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest. Wytwórcy odpadów korzystają z usług firm zewnętrznych. Jest zabezpieczony potencjał techniczny do usuwania wyrobów azbestowych, zbiórki i transportu odpadów z nich powstałych. Budowane jest w Rachocinie składowisko odpadów azbestowych o pojemności 45 tys. m^3 . Termin zakończenia budowy – koniec 2008r. Planowana jest w przyszłości budowa kolejnej kwatery składowiska odpadów.

Jednym z elementów niezbędnych do realizacji Programu jest opracowanie harmonogramu finansowo-rzeczowego realizacji przyjętych zadań.

W związku z koniecznością zapewnienia spójności z „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego” okres do 2032 r. podzielono na trzy przedziały czasowe obejmujące lata:

- **I** 2009 – 2012 – szacuje się usunięcie 18% wyrobów azbestowych,
- **II** 2013 – 2022– szacuje się usunięcie 44% wyrobów azbestowych,
- **III** 2023 – 2032– usunięcie 38% wyrobów azbestowych,

W Programie uwzględniono zadania, wskazano odpowiedzialność jednostek i podmiotów za wykonanie określonych działań. Po każdym okresie zostanie oceniona realizacja Programu i dokonana jego aktualizacja. Harmonogram realizacji zadań został przedstawiony w rozdziale 7 w tabeli 11. Realizacja Programu wymaga środków w wysokości co najmniej 41894,5 tys. zł. Kwota ta nie obejmuje kosztów nowych pokryć dachowych. Na realizację tych zadań zarządzający obiektami muszą zabezpieczyć środki w wysokości około 185062 tys. zł.

Środki na finansowanie zadań związanych z Programem pochodzić mogą z następujących źródeł:

- środków własnych właścicieli i zarządców budynków i obiektów zawierających azbest,
- budżetu Państwa,
- środków własnych samorządu terytorialnego,
- środków prywatno-publicznych,
- Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Funduszy Unii Europejskiej,
- kredytów udzielanych na preferencyjnych warunkach,
- komercyjnych kredytów bankowych.

Wdrażanie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest jest bardzo ważne, bowiem od niego zależeć będzie, czy zostaną zrealizowane zakładane cele strategiczne.

Zasadami wdrażania Programu są:

- odpowiedzialność za wdrażanie Programu tj. wybór osoby odpowiedzialnej za realizację Programu,
- spójność z programami i planami na poziomie kraju, województwa i gmin,
- zasada uaktualniania Programu,
- zasada współpracy w realizacji Programu oparta na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- zasada ciągłej edukacji ekologicznej i dostępu społeczeństwa do informacji o realizacji Programu.

Niezbędnym elementem „Programu...” jest powołanie Głównego Koordynatora jako osoby odpowiedzialnej za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz

podejmowanie inicjatyw w jego wdrażaniu.

W celu kontroli efektów realizacji „Programu” prowadzony będzie systematyczny monitoring oparty m.in. o sprawozdawczość prowadzoną przez posiadaczy wyrobów zawierających azbest oraz wytwórców odpadów azbestowych, Urzędy Gmin, PINB w Sierpcu, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

Jedną z najefektywniejszych metod monitorowania Programu jest kontrola zmian wybranych wskaźników realizacji Programu. Lista wskaźników do oceny wdrażania Programu będzie przedmiotem aktualizacji w zależności od danych zebranych w trakcie realizacji zadań.

Stały nadzór i kontrola nad realizacją Programu pozwolą na zrealizowanie celu nadrzędnego: usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu sierpeckiego.

Wzmocnić należy informację społeczeństwa o problemach związanych z dalszymi losami płyt azbestowych w budynkach. Z doniesień prasowych, z rozmów z władzami gmin, mieszkańcami powiatu wynika, że nie wszyscy wiedzą o zagrożeniach, jakie stanowią wyroby zawierające azbest i konieczności ich usunięcia a następnie unieszkodliwienia odpadów. Należy pomóc mieszkańcom w usuwaniu wyrobów azbestowych, w tym także uzyskaniu środków finansowych. W całym programie chodzi nie tylko o poprawę stanu środowiska, ale także o zdrowie ludzi.

WFOŚiGW w Warszawie przygotował procedury pomocy finansowej ze swoich środków bezpośrednio i za pośrednictwem BOŚ S.A.

Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w Tarnowie prowadzi konkurs „Polska wolna od azbestu”. Celem konkursu jest poruszenie problemu szkodliwości azbestu, negatywnego wpływu i skutków ubocznych jego występowania, bezpośredniego usuwania.

Liczą się inicjatywy podjęte na rzecz usuwania azbestu. Najlepsi otrzymają nagrody finansowe, które powinny być wykorzystane na działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, budowę składowisk, akcje informacyjne. Realizacja Programu przyczyni się do tego, że powiat sierpecki będzie wolny od azbestu.

Wyciąg z opracowania „Azbest – Informator”

strona internetowa Ministerstwa Gospodarki <http://www2.mg.gov.pl/>

Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Grupa II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczeniem obiektu, terenu, instalacji.

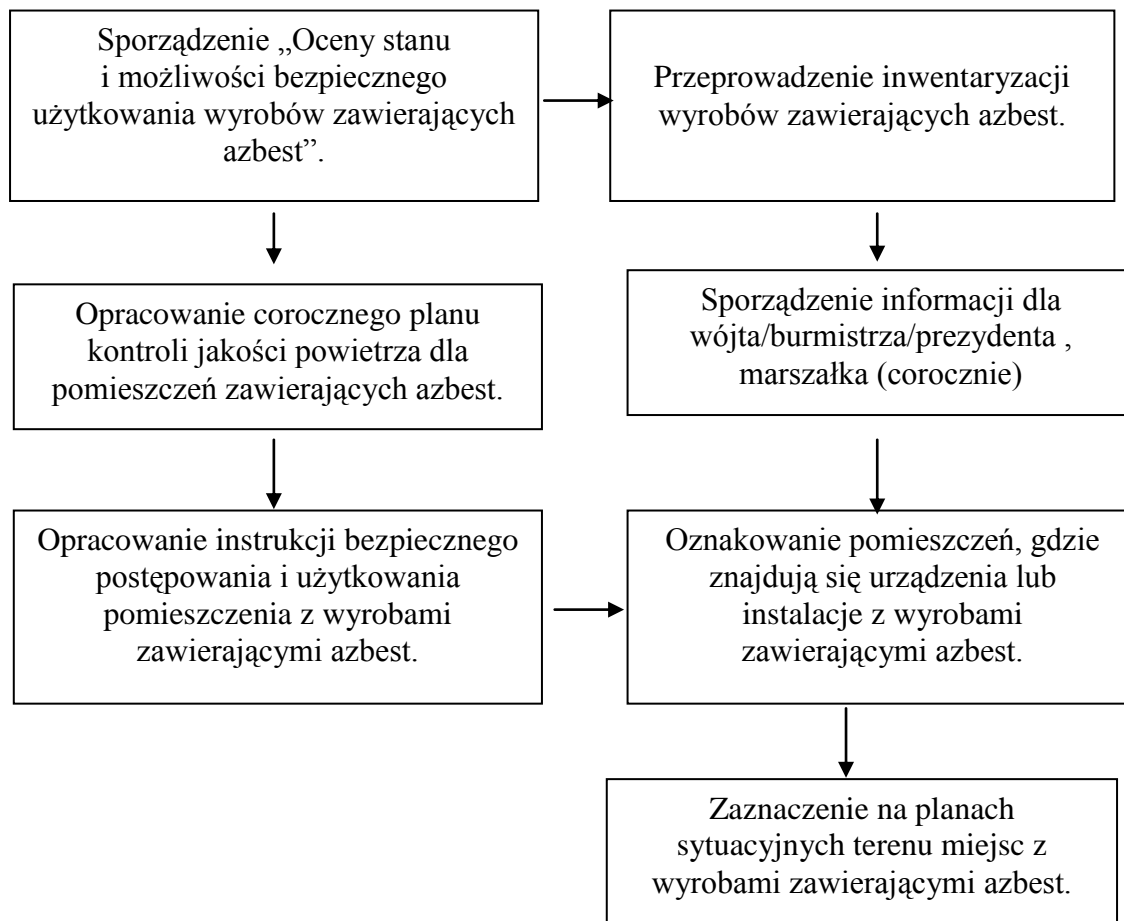
Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

PROCEDURA 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje cały okres, w którym budynek, budowla, instalacja lub urządzenie przemysłowe oraz teren, niezależnie od ich wielkości lub stanu, charakteryzuje się tym, że znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w 2 egzemplarzach „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 2). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej –

sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn.:

- po 5-u latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone,
- po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia.

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte.

Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel lub zarządca zobowiązany jest złożyć powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – w terminie do 30-u dni od dnia jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej „Oceny..”.

Właściciel lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji według załączników:

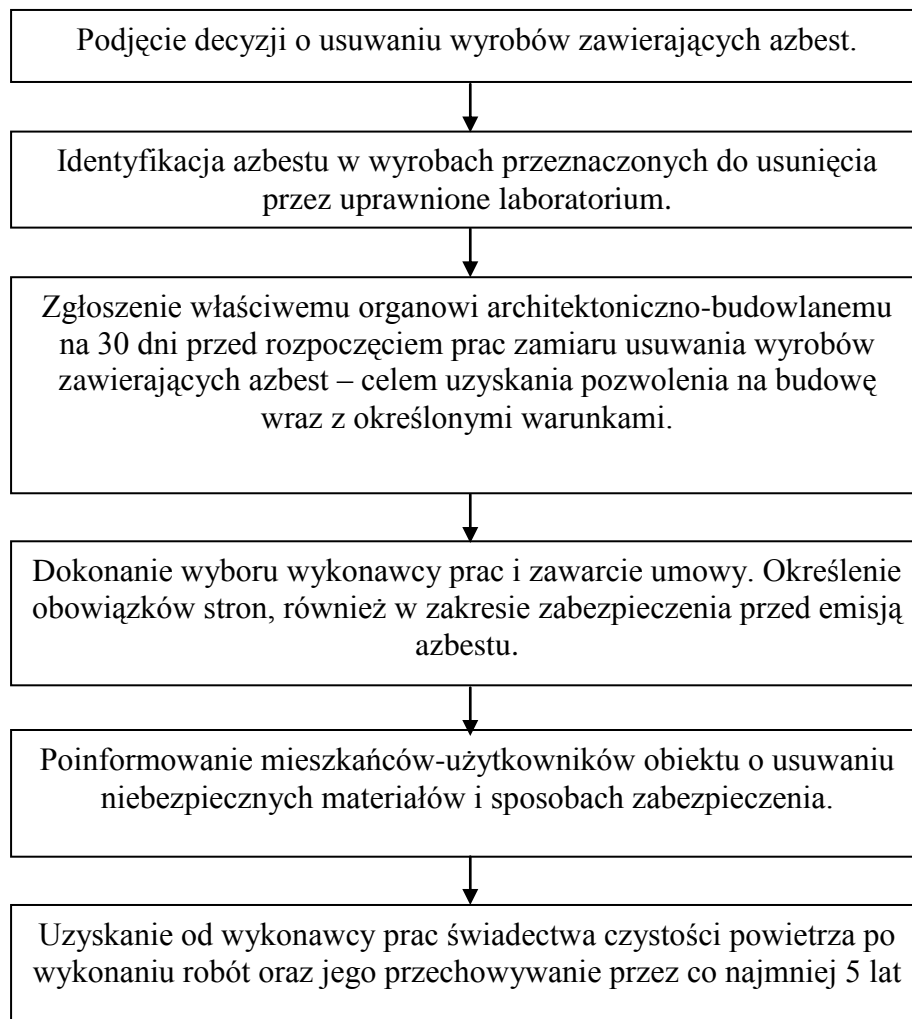
Załącznika nr 3 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.
Załącznika nr 4 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu,
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach, lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

PROCEDURA 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli, zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta, nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzeniu „Oceny możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
- sporządzeniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

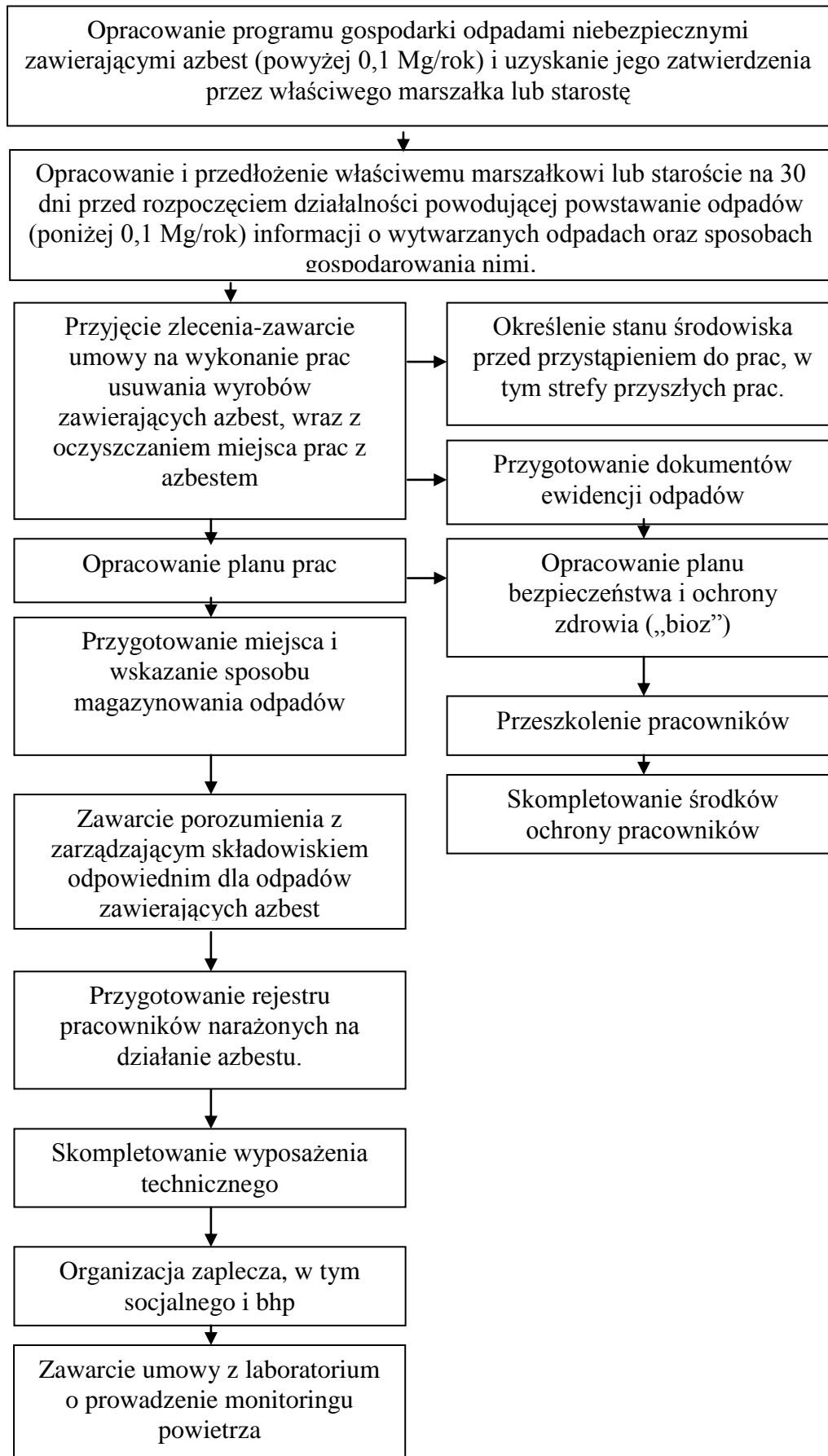
Właściciel lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 30, ust. 7 ustawy – Prawo budowlane. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac- wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

PROCEDURA 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

W rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (j. t. Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz.251 z późn. zm.)- „wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”. A więc wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów może być np. właściciel lub zarządzający, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest i zleca do wykonania tylko część robót. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100 kg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest oraz uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, marszałka lub starostę.

Marszałek zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko jest obligatoryjne, a starosta dla pozostałych przedsięwzięć.

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program, powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- wskazanie rodzaju, miejsca i sposobu magazynowanych odpadów.

Wniosek składa się na 2 miesiące przed rozpoczęciem działalności w wyniku, której powstają odpady.

Wytwórca odpadów, wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych, na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów, opracowuje i składa właściwemu marszałkowi lub staroście informację w 4-ch egzemplarzach, o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania. Informacja powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować; właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zatwierdzenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy, koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. Nr 71, poz. 649) i zawierać:

- a) identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
- b) informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- c) zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- d) ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zwany "planem bioz", obejmujący m.in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych, w tym:
 - a) określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,

- b) konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,
- c) zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
 - określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
 - wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2.04.2004 r. (Dz.U. Nr45, poz. 280) oraz przez upoważnioną instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach.

Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych zawierających azbest obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu (przepisy Kodeksu Pracy).

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- karta ewidencji odpadu (załącznik nr 5),
- karta przekazania odpadu (załącznik nr 6).

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót zawrzeć umowę z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatera na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego,

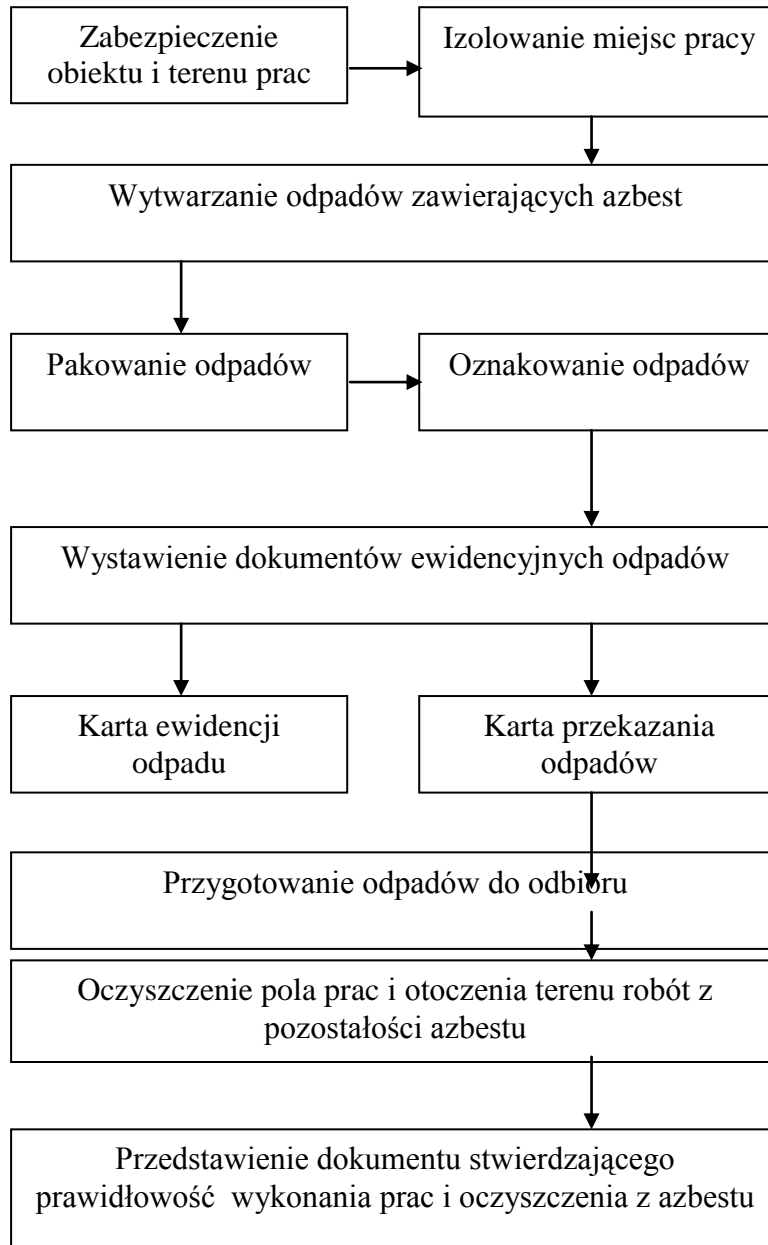
w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac.

Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 , lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- pomieszczenia na szatnie - czyste i brudne,
- pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

P R O C E D U R A 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji z azbestu.

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców (wytwórców odpadów) prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Opis szczegółowy

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 1 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem - krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy, w tym również z wyrobami zawierającymi krokolid.
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest powinny zostać szczelnie opakowane i magazynowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m^3 (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach

zamkniętych, powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody, określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m^3 , a więc płyty i rury azbestowo-cementowe, lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię o grubości co najmniej 0,2 mm. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu (załącznik nr 5),
- kartę przekazania odpadów (załącznik nr 6).

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko-skutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

PROCEDURA 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania dotyczących przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania poczynwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłączonego składowania odpadów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania transportującego odpady.

Wniosek o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów powinien zawierać:

1. Wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania lub transportu, w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów.
2. Oznaczenie obszaru prowadzenia działalności w przypadku transportującego odpady lub miejsca prowadzenia działalności w przypadku zbierającego odpady.
3. W przypadku zbierającego odpady wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów, a także opis sposobu dalszego gospodarowania odpadami .
4. Wskazanie sposobu i środków transportu odpadów.
5. Przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów.
6. Przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Transportujący odpady nie jest posiadaczem odpadów.

Do obowiązków prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie transportu odpadów na składowisko należy :

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych, posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dokształcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,

- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,
- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

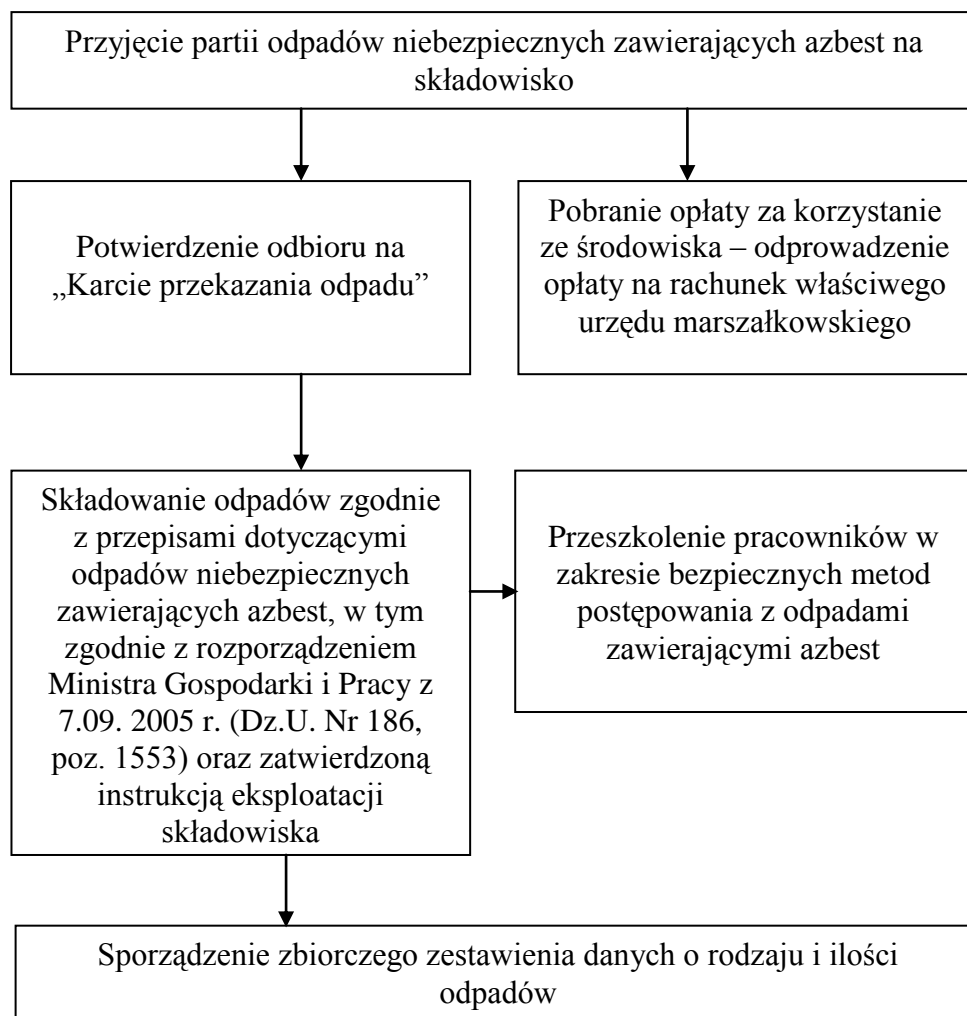
Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu dokształcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nieodblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze.

Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) nie stanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z odpadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesunęły się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu. Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu.

PROCEDURA 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

Opis procedury

Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu i zasad postępowania dotyczących składowania na składowiskach odpadów lub w wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk

odpadów przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

Opis procedury

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnić deponowanie odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystać racjonalnie pojemność eksploatacyjną składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Składowisko odpadów azbestowych powinno być zakończone na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenie, a następnie wypełnione ziemią do powierzchni terenu.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Instrukcję eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji marszałek.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko.

Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest opłatę za korzystanie ze środowiska, którą odprowadza na rachunek urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów.

Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu, zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji marszałek po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

Wzory inwentaryzacji i oceny stanu technicznego wyrobów azbestowych, ewidencji odpadów
Załącznik nr 1

Dziennik Ustaw Nr 71

— 4234 —

Poz. 649

Załączniki do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (poz. 649)

Załącznik nr 1

WZÓR

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Miejsce/ obiekt/ urządzenie budowlane /instalacja przemysłowa:

.....

Adres miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

Pomieszczenie:

Rodzaj/nazwa wyrobu ¹⁾

Ilość wyrobów (m², tony) ²⁾

Grupa / Nr	Wyrób - rodzaj	Ocena	Przyjęta punktacja
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)		30
2.	Tynk zawierający azbest		30
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1000 kg/m ³)		25
4.	Pozostałe wyroby z azbestem		10
II. Rodzaj azbestu			
5.	Azbest chryzotylowy		5
6.	Inny azbest (np. krokidolit)		15
III. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			
7.	Rozluźniona (naruszona) struktura włókien		30
8.	Mocna struktura włókien, lecz bez albo z niewystarczającą powłoką farby zewnętrznej		10
9.	Pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna		0

IV. Stan zewnętrzny wyrobu z azbestem			
10.	Duże uszkodzenia		30 ³⁾
11.	Małe uszkodzenia		10 ⁴⁾
12.	Brak		0
V. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
13.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac		15
14.	Wyrób przez bezpośrednią dostępność narażony na uszkodzenia (do wysokości 2 m)		10
15.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne		10
16.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania		10
17.	Wyrób narażony na działanie czynników atmosferycznych (na zewnątrz obiektu)		10
18.	Wyrób znajduje się w zasięgu silnych ruchów powietrza		10
19.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne		0
VI. Wykorzystanie pomieszczenia			
20.	Regularnie przez dzieci, młodzież lub sportowców		35
21.	Trwałe lub częste przebywanie w pomieszczeniach innych osób		30
22.	Czasowo wykorzystywane pomieszczenie		20
23.	Rzadko wykorzystywane pomieszczenie		10
VII. Usytuowanie wyrobu			
24.	Bezpośrednio w pomieszczeniu		30
25.	Za zawieszonym, nieuszczelnym sufitem lub innym pokryciem		25
26.	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)		25
27.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym		10

Suma punktów oceny
Stopień pilności I	
(wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie)	65 i więcej punktów
Stopień pilności II	
(ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku)	powyżej 35 do 60 punktów
Stopień pilności III	
(ponowna ocena w terminie do 5 lat)	do 35 punktów

UWAGA: podkreślić należy tylko jedną pozycję w grupie, jeśli wystąpi więcej niż jedna, podkreślić należy najwyższą punktację. Zsumować ilość punktów, ustalić ocenę końcową i stopień pilności.

.....

Oceniający nazwisko i imię

.....

Właściciel / Zarządca

.....
Adres

data

- 1) Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym - załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz.1876).
- 2) Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym - § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.
- 3) Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.
- 4) Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres

.....

2. Właściciel/zarządca/użytkownik^{*)}:

a) osoba prawna — nazwa, adres

b) osoba fizyczna — imię, nazwisko i adres

3. Tytuł własności

4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾5. Ilość (m², tony)³⁾6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾

7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:

a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾

b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji

8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾

.....

.....
 (podpis)

Data

Objaśnienia:

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura.

³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).

⁴⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” — załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.

⁵⁾ Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.

⁶⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres
2. Właściciel/zarządca^{*)}:
 - a) osoba prawna — nazwa, adres,
 - b) osoba fizyczna — imię, nazwisko i adres
3. Tytuł własności.....
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾
5. Ilość (m², tony)³⁾
6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów
7. Planowane usunięcia wyrobów:

 - a) sposób
 - b) przez kogo
 - c) termin

8. Inne istotne informacje⁴⁾

.....
(podpis)

Data

Objaśnienia:

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

²⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

³⁾ Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

⁴⁾ Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

Załączniki do rozporządzenia Ministra Środowiska
z dnia 14 lutego 2006 r. (poz. 213)

Załącznik nr 1

WZÓR

KARTA EWIDENCJI ODPADU ^a				Nr karty		Rok kalendarzowy			
Kod odpadu									
Rodzaj odpadu									
Procentowa zawartość PCB w odpadzie ^b									
Posiadacz odpadów ^c				Adres ^d					
Nr REGON				Telefon/faks					
Działalność w zakresie: ^e									
W ☐		Zb ☐		Od ☐		Un ☐			
Miesiąc	Masa wytwo- rzonych odpadów [Mg] ^f	Masa przyjętych odpadów [Mg] ^g	Nr karty prze- ka- zania odpadu	Gospodarowanie odpadami				Imię i nazwisko osoby sporządzającej	
				We własnym zakresie					Odpady przekazane innemu posiadaczowi odpadów
				masa [Mg] ^{f, s}	metoda odzysku R ^h	metoda unieszkodliwiania D ⁱ	masa przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części [Mg] ^j	masa [Mg] ^f	nr karty prze- ka- zania odpadu

Objasnienia:

^a Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.), oraz prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495).

^b Dotyczy działalności w zakresie unieszkodliwiania PCB.

^c Imię i nazwisko lub nazwa posiadacza odpadów. W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

^d Adres zamieszkania lub siedziby posiadacza odpadów.

^e Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W — wytwarzanie odpadów, Zb — zbieranie odpadów, Od — odzysk odpadów, Un — unieszkodliwianie odpadów.

^f Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

- ^g Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie. W przypadku prowadzącego stację demontażu podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie łącznie z masą przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji.
- ^h Symbole R określają procesy odzysku polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji lub materiałów lub energii wraz z ich wykorzystaniem zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- ⁱ Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- ^j Podać masę przedmiotów wyposażenia i części wymontowanych z pojazdów wycofanych z eksploatacji, przeznaczonych do ponownego użycia, powstałych na skutek przetworzenia w stacji demontażu.

WZÓR

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU		Nr karty ^a	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{b,c}	Prowadzący działalność w zakresie transportu odpadu ^{b,d}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ^b	
Adres ^e	Adres ^{d,e}	Adres ^e	
Telefon/faks	Telefon/faks ^d	Telefon/faks	
Nr REGON	Nr REGON ^d	Nr REGON	
Miejsce przeznaczenia odpadów ^f			
Kod odpadu	Rodzaj odpadu		
Data/miesiąc ^g	Masa przekazanych odpadów [Mg] ^h	Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy ^{d,i}	
Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu odpadu ^d	Potwierdzam przejęcie odpadu	
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	

Objaśnienia:

- ^a Numer nadawany jest przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- ^b Imię i nazwisko lub nazwa podmiotu.
- ^c W przypadku odpadów komunalnych kartę wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
- ^d W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- ^e Adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- ^f Adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu prowadzącemu działalność w zakresie transportu odpadów.
- ^g W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu. Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów temu samemu posiadaczowi odpadów.
- ^h Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- ⁱ Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

SKŁADOWISKA PRZYJMUJĄCE ODPADY ZAWIERAJĄCE AZBEST**woj. dolnośląskie**

Składowisko Odpadów Stałych "Polowice", KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Legnica" Legnica, ul. Złotoryjska 194 */na potrzeby zakładu/*

Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych ul. Górnicza 1, zarządzane przez Mo-BRUK Korzenna 214, pow. nowosądecki

Składowisko odpadów przemysłowych w Biechowie, KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi "Głogów" Żukowice, ul. Żukowicka 1 */ na potrzeby zakładu/*

składowisko Dolnośląskiej Korporacji Ekologicznej w Oławie ul. Polna 1, Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o. Oława ul. 3 Maja 26 */azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/*

woj. kujawsko-pomorskie

składowisko odpadów przy ul. Lisiej, Zakłady Chemiczne „ZACHEM”, Bydgoszcz ul. Wojska Polskiego 65 */na potrzeby zakładu/*

zakładowe składowisko odpadów przemysłowych Anwil S.A., Włocławek ul. Toruńska 2 */ na potrzeby zakładu/*

woj. lubuskie

składowisko odpadów w Chróściku, ul. Małyszyńska 180 Gorzów Wlkp., zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o.o Gorzów Wlkp. ul. Teatralna 49

woj. łódzkie

składowisko odpadów przemysłowych w Zgierzu, ul. Miroszewska 54, zarządzane przez EKO-BORUTA sp. z o.o , Zgierz ul. A. Struga 10

mokre składowisko popiołu i żużla "Bagno-Lubień" Elektrownia "Bełchatów" S.A., Kleszczów */ na potrzeby zakładu/*

woj. małopolskie

składowisko odpadów niebezpiecznych w Oświęcimiu, ul. Nadwiślańska 46

składowisko odpadów "za rz.Białą" w Tarnowie, Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A. ul. Kwiatkowskiego 8

składowisko komunalne w Ujkowie Starym pow.olkuski, Zakład Gospodarki Komunalnej BOLESŁAW sp. z o.o. Bolesław, ul. Osadowa

woj. mazowieckie

składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie, Miasto Sierpc ul. Traugutta 32

woj. podkarpackie

składowisko odpadów komunalnych w Młynach pow. jarosławski, Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341

woj. pomorskie

Zakład Utylizacyjny Gdańsk Szadółki ul. Jabłoniowa 55

woj. śląskie

składowisko odpadów w Knurowie ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART” sp. z o.o., Knurów ul. Szpitalna 7

składowisko odpadów komunalnych w Świętochłowicach, MPGK sp. z o.o. Świętochłowice ul. Łagiewnicka 7641-608

składowisko odpadów niebezpiecznych i obojętnych w Dąbrowie Górniczej ul. Koksownicza 1, Zakłady Koksownicze "Przyjaźń"

woj. warmińsko-mazurskie

Zakład Utylizacji Odpadów w Elblągu, ul. Mazurska 42,

woj. wielkopolskie

składowisko odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne Pasieka gm. Trzemeszno, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe "IZOPOL"S.A. Trzemeszno ul. Gnieźnieńska 4

składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie ul. Sulańska 11

składowisko odpadów w Goraninie pow. Koniński, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami EKOSERWIS s.c. Wołomin ul. Partyzantów 38

woj. zachodnio-pomorskie

składowisko odpadów w m. Dalsze 36 gm. Myślibórz, zarządzane przez EKO-MYŚL Sp.z o.o. w Myśliborzu, ul. 1-go Maja 19

składowisko odpadów w Sianowie, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp.z o.o w Koszalinie, ul. Rieczna 14

składowisko odpadów w Marianowie ul. Jeziorna 15, zarządzane przez Przedsiębiorstwo EKOMAR Spółka z o.o. */azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/*